

Muuttajat
pysyvyyden ja muutoksen
Martinrannassa

Hanna Kiiskinen
Pro gradu -tutkielma
Sosiologia
Sosiaalitieteiden laitos
Turun yliopisto
Ohjaajat: Hannu Ruonavaara
ja Johanna Nurmi
Lokakuu 2020

*Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.*

KIISKINEN, HANNA: Muuttajat pysyvyyden ja muutoksen Martinrannassa

Pro gradu -tutkielma, 82 s., 5 liites.

Sosiologia

Lokakuu 2020

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan Turun Martinrantaan Martin (V) ja Itärannan (IV) kaupunginosiin muuttaneiden, alun perin muualta kuin Turusta kotoisin olevien asukkaiden kuulumista uuden asuinpaikkansa kontekstissa. Työssä selvitetään mitä kuuluminen on, miten se ilmenee ja miten se tapahtuu muuttajan sisäisenä muuttoon liittyvänä prosessina, osana muuttajan itsenmuodostusta. Kiinnostus kohdistuu ennen kaikkea muuton jälkeiseen asukashyvintointiin. Kuulumisesta otetaan selvää muuttajien oman elämismaailman kautta ”go along” -kävelyhaastattelumetodilla. Sisäistä tarkastellaan Georg Herbert Meadin *itsen* käsitteen avulla. Kuuluminen piiryy työssä prosessina, jota kuvaa itsen jatkuva vuorovaikutus asuinympäristön ja sen toisten kanssa sekä jatkuva subjekti- ja objektiminän välinen neuvottelu. Muuttajan kuuluminen voi saada sekä staattisia tai pysyviä että fluideja tai liikkuvia piirteitä, joka saattaa kuvastaa heidän elämismaailmaansa. Lisäksi se voi olla monipaikkaista, kokonaisvaltaista, tilanteista tai hetkittäistä ja voi kohdistua koko alueeseen tai erityisiin kuulumisen taskuihin tai käytäviin. Muuttajan kuulumisessa omaehtoinen kuvittelu on tärkeässä asemassa ja erilaiset pääomat voivat tukea tällaista kuvittelua. Sitä voi tukea myös omaehtoisen kuvittelun mahdollistavalla suunnittelulla.

Aineistosta nostettiin eri asukkaita puhuttavia kuulumisen teemoja temaattisella analyysillä. Ympäristöteemassa osoitetaan erityisesti alueen mäkien, kallioiden tai kalliopuistojen ja rakennetun miljööän merkitys muuttaneiden kuulumisessa. Ympäristön kautta muuttaja voi ylläpitää hoivaavaa yhteyttä itsen, eri sukupolviin ja ihmisyyteen. Yhteisöteemassa hahmottuu, että muuttaneen on mahdollista kokea tai olla kokematta kuuluvuutta asuinalueensa yhteisöön kulttuurina, kuten ”marttilaisuuteen”. Kuuluminen voi ilmetä myös henkilökohtaisena hyvänä olona paikassa tai kohdistua erilaisiin arvo-, status- tai viiteryhmäyhteisöihin, mikroterritorioihin tai eri aikojen yhteisöihin. Se ei kuitenkaan ole riippuvaista yhteisöstä tai yhteisöllisyydestä ja toisaalta anonyymit, jopa yksittäisetkin kohtaamiset voivat tuottaa kuulumista. Aiemmasta tutkimuksesta poiketen esitetään, että uudet asukkaat voivat liittyä yhdessä vanhojen asukkaiden kanssa menetyksen, muutoksen ja uudistamisen narratiiveihin ja kokea näiden puitteissa kuulumista tai ei-kuulumista.

Työssä hahmottuu, etteivät asuinpaikanvalinta tai muuttajan ”tietynlaisuus” ole yksiselitteisiä ja ettei mitään tahansa muutosta kaupunkitilassa tulisi perustella muutoilla tai muuttomotiiveilla, mikäli halutaan varmistaa kuulumisen jatkuvuus. Lisäksi todetaan, että suomalaisen avaran urbanismin monimuotoisuus tukee eri perheenjäsenten ja elämänvaiheesta toiseen siirtyvien kuulumisen jatkuvuutta, joka voi luoda hyvät edellytykset sosiaalisesti kestäväälle asuinalueelle. Tutkielmassa ehdotetaan myös, että kuulumisen tutkijoiden tulisi täsmentää ”fluidin” ja ”notkean” välistä eroa.

Asiasanat: Kuuluminen, muutto, muutos, itsenmuodostus, ympäristösuhde, avara urbanismi, asukashyvintointi, go-along, kävelyhaastattelu, osallistavuus, Martinranta

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO.....	1
2. MARTTI JA ITÄRANTA ALUEINA.....	5
3. ALUEEN RAKENTUMINEN JA AJALLINEN KERROSTUNEISUUS.....	11
4. KUULUMISEN KEHITTELYÄ.....	17
4.1. Kuuluminen käsitteenä.....	18
4.2. Kuulumisen kehittelyä Nira Yuval-Davisin työn pohjalta.....	19
4.3. Kuulumisen uudelleenkehittelyä.....	22
4.4. Kuulumisen käsitteen käyttöä viimeaikaisessa tutkimuksessa.....	26
4.5. Kuuluminen ja relationaalisuus.....	28
4.6. Kuulumisen kompleksisesta luonteesta.....	30
5. TUTKIMUSASETELMA JA -KYSYMYKSET.....	31
6. KÄVELYHAASTATTELU OSALLISTAVANA MENETELMÄNÄ.....	34
6.1. Etnografiat ja osallistava tiedontuotanto.....	34
6.2. Kävelyhaastattelu metodina.....	36
6.3. ”Go-along” tarkempaan kävelyhaastattelumenetelmänä.....	38
6.4. Kävelyaineistot.....	41
7. KUULUMISEN TEEMOJA.....	43
7.1. Ympäristö.....	44
7.2. Yhteisö ja sosiaaliset suhteet.....	52
7.2.1. Yhteisöllisyys, ulkopuolisuus, anonyymiyys.....	52
7.2.2. Yhteys aiempaan, menetettyihin tai laajempiin yhteisöihin.....	59
7.2.3. Arvo-, status- tai viiteryhmäyhteisöt.....	63
8. JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	67
LÄHDELUETTELO.....	76
LIITTEET	

1. JOHDANTO

Tässä tutkielmassa tarkastellaan Turun Martinrantaan Martin (V) ja Itärannan (IV) kaupunginosaan muuttaneiden, alun perin muualta kuin Turusta kotoisin olevien asukkaiden kuulumista uudessa asuinpaikassaan. Yleensä muuttajien kuulumista on tutkittu niin, että muuttajilta on suoraan kysytty heidän omaa käsitystään kuulumisestaan. Tällöin tulosten voidaan nähdä perustuvan siihen, miten tutkittavat itse ymmärtävät kuulumista. Tässä tutkielmassa osallistujia pyydettiin asuinaluekävelyillä kertomaan, minkälaista on ollut muuttaa uuteen asuinpaikkaan ja näyttämään itselle tärkeitä tai merkityksellisiä asioita tai paikkoja, mutta ei kerrottu suoraan, että tarkoituksena on tutkia nimenomaan kuulumista. Kuulumista päätettiin tutkia hyvin avoimen tutkimusasetelman osallistavalla sosiologisella etnografialla, jolle keskeistä on muuttajan elämämaailmaan syventyminen muuttajan itsensä vapaasti määrittelemänä. Tutkielmassa on luotu go-along -menetelmästä sovellettu kävelyhaastatteluinstrumentti tutkijan ja tutkittavan yhteisen tiedontuotannon välineeksi. Yhteinen tiedontuotanto voidaan nähdä osana *osallistavaa* ja *kestävää tutkimusta* tai kestävää tiedonmuodostusta (Carpiano 2009, 268; Elliot ym. 2016, 16; Kusenbach 2003; Miller ym. 2014). Haastattelut toteutettiin vuoden 2019 aikana. Tutkielmassa ei oteta huomioon COVID-19-pandemian mahdollisia vaikutuksia tutkittavaan ilmiöön.

Martin – Itärannan alue on asuinalueilmiljöönä sekä historialtaan ja sosiaaliselta rakenteeltaan hyvin monipuolinen ja sitä pidetään tutkielmassa esimerkkinä suomalaisesta avarasta urbanismista. Tutkielman kehyksessä alue toimii eräänlaisena miniyhteiskuntana tai laboratoriona, joka mahdollistaa kuulumisen monipuolisen tarkastelun urbaanissa kontekstissa. Tutkielman tarkoituksena on selvittää, mitä kuuluminen on, miten se ilmenee ja miten se tapahtuu muuttajan sisäisenä asuinalueelle muuttoon liittyvänä prosessina, osana muuttajan itsenmuodostusta. Kuulumisen teorian mukaan kuulumisen tunteet ja itsenmuodostuksen prosessit yhdistyvät vastavuoroisesti. Muuttajan sisäistä on analyysissä tarkasteltu Georg Herbert Meadin *itsen* käsitteen avulla. Työn pohjavireenä on pysyvyyden ja muutoksen tematiikka. Tematiikka sisältyy väistämättä jo itsen käsitteeseen, sillä Meadin mukaan itse on prosessi, jossa yksilö jatkuvasti muokkaa itseään niihin tilanteisiin, joihin kuuluu ja vastavuoroisesti reagoi takaisin aiemmalla itsenrakenteellaan ja osallistuu samalla yhteisön muutokseen. Pysyvyyttä ja muutosta ajatellaan tässä sellaisen metafysiikan kautta, jossa toista ei voi olla ilman toista. Mielenkiinto kohdistuu muuttajan sisäisiin tapahtumiin, jolloin

tutkielmassa ei suoraan pyritä vastaamaan esimerkiksi eriarvoisuuteen, asumissegregaatioon tai gentrifikaatioon liittyviin kysymyksiin. Tulokset voivat kuitenkin tarjota näkökulmia näiden tutkijoille.

Tutkielman teoreettisessa taustoituksessa hahmottuu, että kuuluminen käsitteenä on ollut hyvin epämääräinen ja huonosti teoretisoitu, siitäkin huolimatta että se on yksi niistä keskeisistä teemoista, jotka ovat vaikuttaneet sosiologian syntyyn tieteenalana. Kiinnostus kuulumista kohtaan teoreettisena käsitteenä on kuitenkin lisääntynyt viime aikoina ja käsitettä on kehitetty monipuolisesti. Monet sosiologian klassikoiden tekstit ovat keskittyneet niihin tapoihin ja muotoihin, joilla ihmiset kuuluvat yhteisöihin ja valtioihin, sekä niiden tilanteiden sosiaalisiin, taloudellisiin ja poliittisiin vaikutuksiin, kun kuuluminen ei toteudukaan teollistumisen tai muuttoliikkeiden seurauksena. Tähänkin tutkielmaan liittyy rakennemuutoksen ja muuttoliikkeiden konteksti, sillä tutkielman teon hetkellä Varsinais-Suomessa on meneillään positiivinen rakennemuutos. Turun seudun kasvun takaamiseksi Turku aloitti keväällä 2017 valtakunnallisen ”Muuta Turkuun” -kampanjan osaajien houkuttelemiseksi. Turun kaupunkitutkimusohjelman mukaan rakennemuutos siivittää rakentamisen vauhtia, joka kytkeytyy kaupunkirakenteen muutokseen. (Ruoppila & Kalliomäki, 14, 16) Rakentaminen onkin Turussa ennätystasolla: vuonna 2017 myönnettyjen rakennuslupien kattama pinta-ala oli 2,36-kertainen vuoteen 2015 verrattuna. Alueellisesti asuntoja rakennettiin vuonna 2017 eniten Raunistulaan, Kirkkotielle, Ratapihan alueelle sekä tutkittavassa Itärannan kaupunginosassa sijaitsevaan Telakkarantaan. (https://www.turku.fi/uutinen/2018-02-22_positiivinen-rakennemuutos-nakyy-myos-rakentamisessa)

Väestö- ja muuttoliikeasiantuntija Timo Aron (2007) mukaan maassamuuton suuri linja on Suomessa ollut 1880-luvulta 2000-luvulle johdonmukainen. Aro toteaa, että pääpiirteissään niin sanotusta savotta-Suomesta on pitkässä historiallisessa kehityskulussa muutettu rannikko-Suomeen ja keskittyminen jatkuu koko ajan. Muuttajien määrä on kasvanut jatkuvasti, mutta kaukokuutot ovat muuttuneet lähimuutoiksi. Väestön keskittyminen kiihtyy ja yhä useampi muuttaa Turku-Tampere-Helsinki -alueelle (Karisto 2014). Tärkeimmät muuttomotiivit liittyivät 1880-luvulta 1970-luvun puoliväliin ensisijaisesti työn ja toimeentulon turvaamiseen. Tästä eteenpäin asumiseen, ympäristöön, viihtyvyyteen ja mielikuviin liittyvät tekijät ovat saaneet yhä suuremman painoarvon. (Aro 2007) Aron (2007) mukaan hauskat, mukavat ja

houkuttelevat kaupunkiympäristöt vetoavat suureen joukkoon nuoria tällä hetkellä. Neljä viidestä muuttavasta on alle 35-vuotias. Houkuttelevuustekijöissä nousee aiempaa enemmän tekijöitä, jotka liittyvät alueen maineeseen, harrastusmahdollisuuksiin ja ilmapiiriin. (Karisto 2014) On lisäksi väitetty, että asumisessa olisi siirrytty 2000-luvulla välttämättömyyden logiikasta kulutusvalintojen logiikkaan. (Ilmavirta 2008, 269-281)

Muuttamisen historian yhteydessä on kuitenkin tärkeää muistaa, että rakennehistoria on yhdenlainen kehyskertomus, joka voi olla tapa *kuvata* yhteiskunnan muutosta. Rakennehistoriasta voi kuitenkin tulla myös modernin yhteiskunnan kehityskertomus, mikäli sillä myös *selitetään* muutosta, jolloin mennyt nähdään nykyisyyden vastakohtana. (Haapala & Lloyd 2018, 10) Haapala ja Lloyd (2018, 10-11) huomioivat, että esimerkiksi 1900-luvun vaikutusvaltainen yhteiskuntatutkija Heikki Waris esitti suomalaisen rakennehistorian modernin kehityskertomuksena ja teki jaon vanhaan ja uuteen yhteiskuntaan, eli staattiseen agraariseen ja dynaamiseen teolliseen yhteiskuntaan. Tämän tutkielman tarkoituksena ei ole osoittaa, että rakennemuutoksesta seuraisi suoraan jotakin tiettyä. Työssä otetaan etäisyyttä vastakohtaisuuksille perustuvaan kehityskertomukseen mahdollistamalla staattisuuden ja dynaamisuuden yhdenaikaisuus. Rakennemuutoskontekstilla voi olla kuitenkin vaikutuksia esimerkiksi asukkaiden, suunnittelijoiden, rakentajien tai asunnonvälittäjien määrittelyjen seurauksena. Tätä voi avata Thomasin teoreeman (Wallace & Wolf 1999, 194) avulla, eli ”*jos ihmiset määrittelevät tilanteet todellisiksi, ne ovat todellisia vaikutuksiltaan*”. Tilanteen määrittelyjä voisivat olla esimerkiksi muuttajien käsitykset mahdollisuuksista kuulua rakennemuutoskontekstissa tai käsitykset muutostarpeista kaupunkitilassa. Haapala ja Lloyd (2018, 16) muistuttavat, että ”*kaikki yhteiskunnan rakenteet ovat ihmisten toiminnan tuloksia ja niitä pitävät yllä ihmisten teot*”.

Muuttaneiden kuulumista on tärkeää tutkia ensiksikin siksi, että muuttoliiketutkimus valaisee muuttomotiiveja ja perusteita asukkaiden houkuttelemiselle, mutta on tärkeää saada tietoa myös siitä, mikä muuttaneille on todella tärkeää ja merkityksellistä uudessa paikassa muuton jälkeen. On tärkeää ottaa selvää voiko tämä liittyä heidän kuulumisen kokemukseensa ja voiko tällä olla vaikutuksia heidän paikassa pysymiseensä pidemmällä tähtäimellä. Tässä tutkielmassa tutkittavat nähdään ennen kaikkea muuttaneina ja haastattelut tuovat tietoa jo muuttaneiden kokemuksista. Toiseksi, muuttajien määrä on kasvanut koko ajan ja uudessa asuinpaikassa olosta tulee

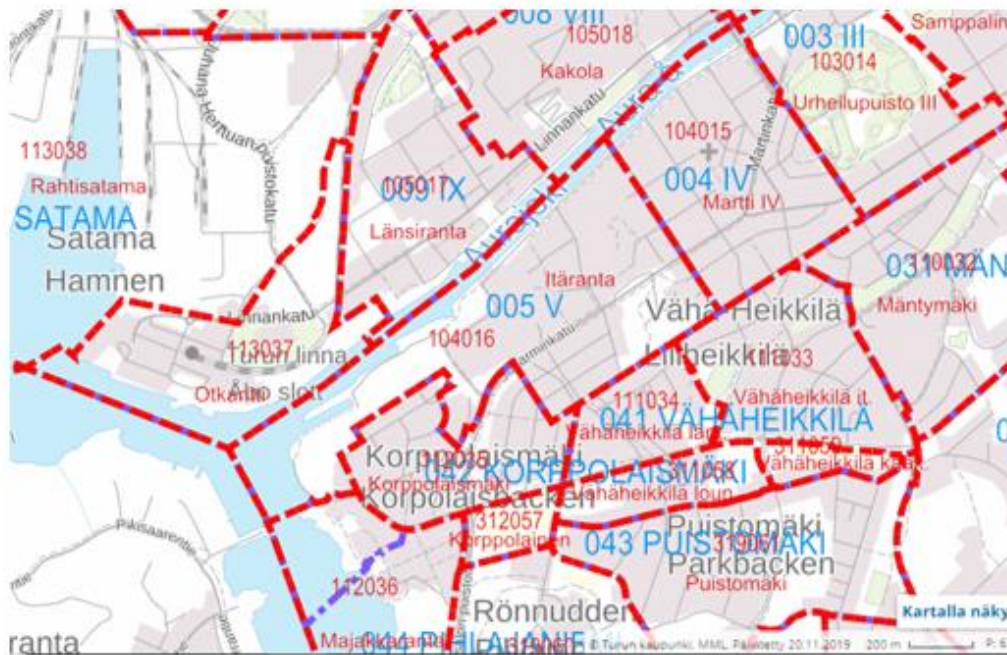
todellisuutta yhä useammalle. On tärkeää ymmärtää tällaisen ison joukon todellisuutta ja pohtia ovatko sen edustajat lähemmin katsottuna lopulta ”tietynlaisia”, kuten ”dynaamisia”. Kolmanneksi, muualta muuttaneen kuulumisen ei voi välttämättä perustua henkilökohtaisten juurien tuomaan ikään kuin itsestäänselvään paikassa olon merkityksellisyyteen. Mistä asuinpaikan merkityksellisyys silloin syntyy? On kuitenkin muistettava, että muuttajalla voi olla paikassa juuret, vaikkapa kahden sukupolven takaa tai yhteyksiä juuriin laajemman suvun kautta. Lisäksi muuttajien kuulumisen tutkimus voi antaa näkökulmia siihen, miten muuttajan tai yleisemminkin asukkaan hyvinvointiin voi kuulumisen suhteen vaikuttaa. On myös hyvä muistaa, että jokainen on joko itse muuttaja tai muuttajan jälkeläinen, jolloin kuulumisen pohtiminen muuttamisen näkökulmasta voi edistää kenen tahansa kuulumisen monipuolisempaa ymmärrystä.

Tutkielmantekijä on itse muuttanut tutkittavalle alueelle muutamaa vuotta ennen tutkielmanteon aloittamista. Hänen lähtöpaikkakuntansa Kotkan keskustasaari muistuttaa monilta piirteiltään Martinrantaa. Näitä ovat ainakin merenkulku, satama, teollisuusmenneisyys, kansainvälisyys, kulttuurihenki, samankaltainen rakennuskanta ja kallioluonto. Tutkielmantekijä on tehnyt aiemman opinnäytteen liittyen Kotkassa asumiseen ja muuttotappiokontekstiin.

Haluan kiittää perhettäni, omia vanhempiani ja appivanhempiani tuesta, läsnäolosta ja kertomuksista. Kiitokset työni ohjaajille pitkäaikaisesta, kokeneesta ohjauksesta. Haluan myös kiittää kaikkia minua avustaneita asiantuntijoita sekä yliopistonlehtori Jukka Vuorista gradutyöhöni liittyvistä olennaisista vinkeistä sosiologian syventävien kursseilla. Lisäksi kiitän muita läheisiä ja ystäviä mukanaolosta ja erityisesti Heiniä graduun liittyvistä kielellisistä pohdintoista sekä muistakin yhteisistä pohdiskeluista.

2. MARTTI JA ITÄRANTA ALUEINA

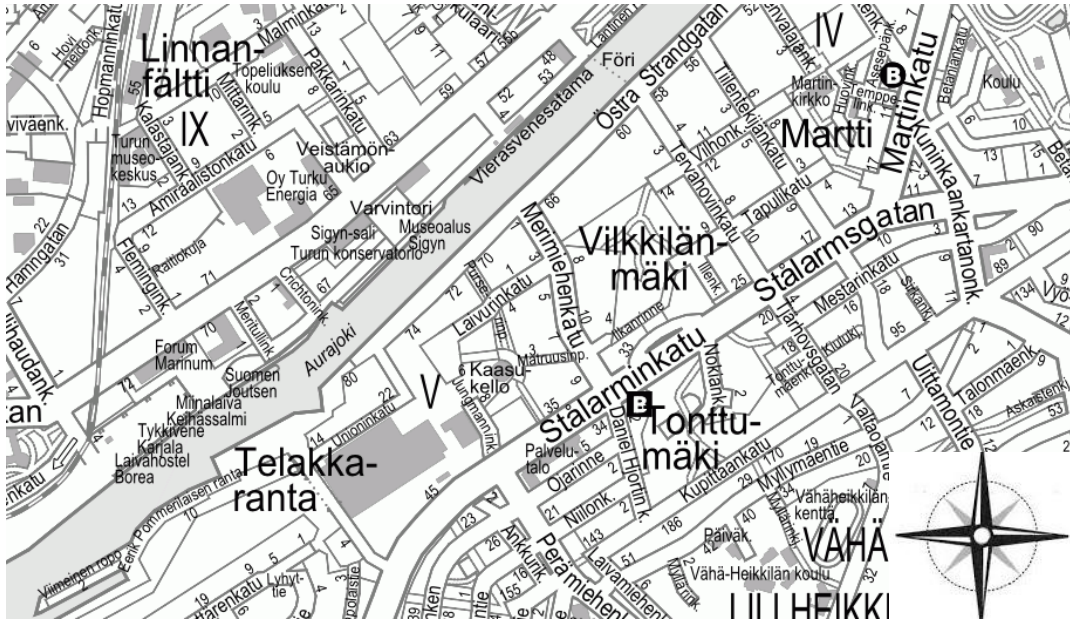
Tutkielma sijoittuu alueellisesti Turun Martinrantaan, joka on useita kaupunginosia tai alueita kattava, Aurajokisuun itäiselle puolelle sijoittuva asuinalue. Tämän tutkielman rajauksessa haastatellut asuvat Turun keskusta-alueeseen luokitetuissa Martinrannan numerokaupunginosissa Martissa (IV) tai Itärannassa (V) (kuva 1). Martti ja Itäranta rajautuvat Aurajokeen, Urheilupuistoon, Kupittaankatuun sekä Korppolaismäen ja Telakkarannan rajaan. Aurajoen vastarannalla sijaitsevat mm. Turun linna, museolaiva Suomen Joutsen, Kakolanmäki ja Turun funikulaari. Vastakkaisia rantoja yhdistää oranssinvärisen kaupunkilautta Föri. Martin ja Itärannan lisäksi haastateltavien kanssa liikuttiin lähialueilla Urheilupuistossa, Vähäheikkilän, Korppolaismäen sekä Pihlajaniemen alueilla. Käytännöllisyyssyistä tutkielmassa puhutaan tarkempien paikannimien rinnalla Martinrannasta tarkoituksena viitata alueeseen, jolla haastatellut asuvat tai liikkuvat haastatteluiden aikana.

Kuva 1. Martti (IV) ja Itäranta (V) Turun kaupunginosakartalla.

© Turun kaupunkiympäristötoimiala 2020

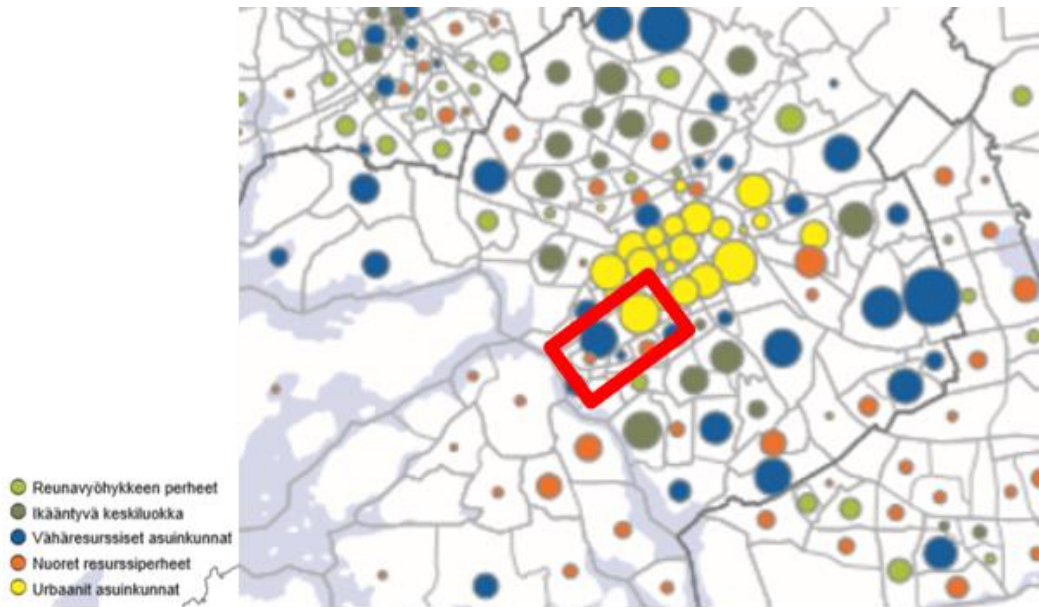
Merellinen Itärannan kaupunginosa on rakennettu Aurajokisuulle pääosin vanhalle telakka-alueelle ja sen tarkempia alueita ovat Vilkkilänmäki, Tonttumäki ja Telakkaranta (kuva 2). Martti on pieni Martin kirkon ja koulun ympäristöön sijoittuva kaupunginosa, mutta usein Martista puhuttaessa tarkoitetaan Martin kaupunginosaa laajempaa, myös Itärannan puoleista aluetta, puhujasta riippuen.

Kuva 2. Martin ja Itärannan kaupunginosien pienalueet Martti, Vilkkilänmäki, Tonttumäki ja Telakkaranta. Koillisnurkassa Martin kirkko ja koulu, keskellä kaasukello, lounaisnurkassa Korppolaismäen kalliot, telakan vanhat rantalaiturit ja nostokurjet. Pohjakartta © Turun kaupunkiympäristötoimiala 2020

Turun keskustan kaupunkikuva -selvityksessä (2017) pyritään kuvaamaan, miten keskustan kaupunkikuva on muotoutunut nykyisen kaltaiseksi ja mistä elementeistä se rakentuu. Selvitys jakaa keskustan kaupunkikuvallisiin kokonaisuuksiin, miljööttyyppeihin. Miljööttyypityskarttaa (LIITE 1) tarkastelemalla hahmottuu, että IV:stä ja V:stä kaupunginosasta löytyy seitsemän yhdestätoista miljööttyypistä, eli kyseessä on hyvin monipuolinen miljöökokonaisuus. Martin kaupunginosa on ainoa Turun keskustan kaupunginosista, jolle on luokiteltu jälleenrakennuskauden kerrostalomiljöötä. Myös keskustalle harvinaista pienomakotitalomiljöötä löytyy V:stä kaupunginosasta. Aluetta esitellään myöhemmin taustoituksessa miljööttyypeittäin.

Kuvaan nro 3 on merkitty rajauksella Martti ja Itäranta osana Turun kaupunkiseudun sosiaalisia aluetyyppejä. Tyypitys löytyy Jarkko Rasinkankaan (2013) väitöskirjasta, jossa hän on tarkastellut Turun kaupunkiseudun sosiaalista aluerakennetta. Martin kaupunginosa, jota edustaa suuri keltainen pallo luokituu Rasinkankaan analyysissä ”urbaaniksi asuinkunnaksi” ja sinisellä suurella pallolla merkitty Itärannan kaupunginosa ”vähäresurssiseksi asuinkunnaksi”. Viereiset Martinrannan pienalueet luokituvat ”vähäresurssisiksi asuinkunniksi” tai ”nuorten resurssiperheiden” alueiksi.

Kuva 3. Martinranta osana Turun kaupunkiseudun sosiaalisia aluetyyppejä. Lähde: Rasinkangas, 2013. Jarkko Rasinkankaan luvalla.

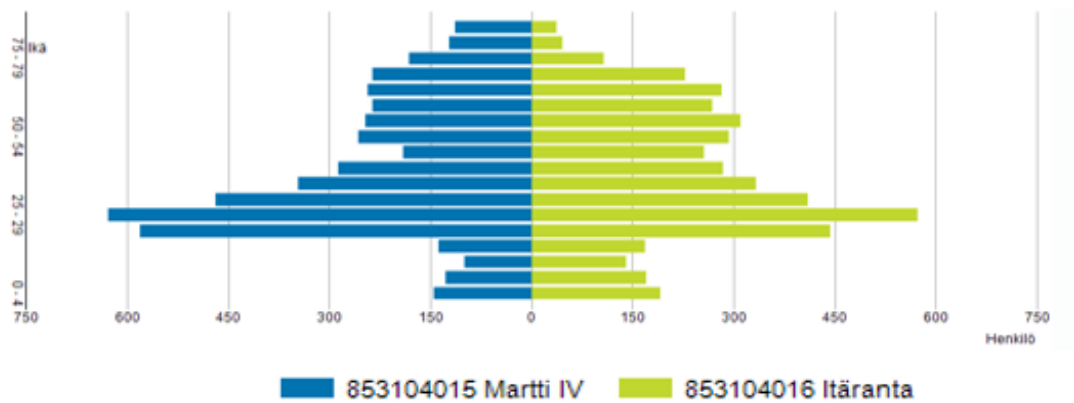
”Vähäresurssiset asuinkunnat” aluetyyppeä, johon Itärannan alue luokituu, kuvastaa Rasinkankaan mukaan toimeentulon, työn ja koulutustason niukkuus ja huono-osaisuuden riskeihin liittyvät tekijät. Itärannan kaupunginosa on tässä mielessä mielenkiintoinen: alueelle sijoittuu 1990-luvun ahdasta lähiötyyppistä rakentamista, mutta myös Turun kalleimpiin lukeutuvia asuntoja jokirannan paraatipaikoilla. Telakkarantaan rakentuu tutkielmanteon hetkellä korkeatasoinen asuinalue. Alueella on lisäksi muutettu entisiä teollisuuskiinteistöjä asuinkäyttöön, joka voidaan yhdistää gentrifikaatioprosesseihin. Gentrifikaatiosta puhuttaessa on kuitenkin syytä huomioida, että gentrifikaatio käsitteenä on hyvin epämääräinen. On jopa kyseenalaista voiko Suomen kontekstissa varsinaisesti puhua gentrifikaatiosta - ehkä korkeintaan *gentrifikaatiodynamiikasta* tai *-prosesseista*. Kyse voi olla myös laajemmista kulttuurisista muutoksista elämäntavoissa ja mauissa, (Karhula, 2015) joka voi liittyä yleiseen yhteiskunnan rakennemuutokseen. Kuntaliiton (2017) mukaan rakennemuutos on moninainen koko yhteiskunnan läpäisevä prosessi, jossa väestön rakenne, elämäntapa, koulutustaso, työnteko ja kulttuuri muuttuvat merkittävästi. Kaupunkisosiologit Talja Blokland ja Henrik Schultze (2017, 261) uskovat, että kaiken urbaanin muutoksen näkeminen gentrifikaationa ei olisikaan sosiaalteoreettisesti merkityksellistä.

”Urbaani asuinkunta”, johon Martin kaupunginosa luokituu, on aluetyypinä hyvin keskuskaupunkipainotteinen. Se painottuu pienten kotitalouksien asuinpaikkana.

Aluetyyppi linkittyy voimakkaimmin opiskelijoiden ja nuorten aikuisten elämänvaiheeseen, mutta aluetyypillä korostuu myös keskimääräistä enemmän yli 65-vuotiaitten asukkaitten osuus. Korkea-asteen koulutus ja ruotsinkielisten suuri osuus ovat tavallisia. Tällaisen alueen luonne kuvastaa Rasinkankaan mukaan hyvin keskusta-asumisen nykyistä sosiodemografista monikerroksisuutta ja edustaakin sosiaalisesti sekoittuneinta osaa Turun kaupunkiseudusta. On huomattava, että Rasinkankaan tutkimuksessa ei eritellä alueiden ajallista kehitystä eikä kunnan osa-alueelle äskettäin muuttaneiden sosioekonomista tai perheasemaa, eikä tästä myöskään ole saatavilla tilastoitua tietoa. Olisi kiintoisaa tarkastella esimerkiksi nuorten resurssiperheiden tai yli 65-vuotiaiden osuutta alueelle äskettäin muuttaneista ja verrata näitä muihin turkulaisiin urbaanin asuinkunnan asuinalueisiin. Rasinkangas (2013, 151) arvioi tämän aluetyypin muistuttavan Vaattovaaran pääkaupunkiseudulla erottamaa ns. ”*urbaanin elämäntyyliä*” sosiaalista ja spatiaalista kokonaisuutta, johon saattaa liittyä omaa elämäntapaa korostava valinta asua ehkä ahtaasti, mutta halutussa paikassa.

Martin – Itärannan alueelle muuttaneista on saatavilla tilastoitua tietoa, mutta tieto koskee vain kuntien välistä tulomuuttoa, jolloin tilastosta putoavat pois Turun sisältä Marttiin tai Itärantaan muuttaneet alun perin toisesta kunnasta kotoisin olevat asukkaat. Liitteen nro 2 taulukossa 1.1.2018 tilastoidut muuttajat on eritelty koulutusasteen ja iän mukaan. Kuntien välisessä muutossa korkeakoulutettujen suuri osuus sekä Itärantaan, että Marttiin muuttaneista korostuu suhteessa muualle Turkuun muuttaneisiin, erityisesti ikäluokasta 40–44-vuotiaat ylöspäin. Korkeakoulutettujen osuus kaikista muuttajista on erityisen suuri, 39 % Itärannan puolella. Martissa luku on alhaisempi, 31 %, joka on 5 prosenttiyksikköä suurempi kuin Turussa yleensä. Toisen asteen koulutus korkeimpana suoritettuna tutkintona on kuitenkin Marttiin muuttaneista yhtä usealla, eli 58 %:lla kuin muuallekin Turkuun muuttaneista.

Martin ja Itärannan kaupunginosien koko väestön ikäjakaumia vertailtaessa (kuva 4) korostuu kaikkein iäkkäimpien suurempi osuus Martin puolella. Tämä ero kertonee ennen kaikkea jälleenrakennuskauden alkuperäisasukkaista Martin puolella. Itärannassa asuinrakentaminen on pääosin alkanut vasta 1990-luvulla, kuten ilmenee liitteen nr 3 taulukosta ja tämä lienee vastaavasti nähtävissä kaikkein iäkkäimpien pienempänä osuutena Itärannan puolella. Ikäryhmä 25–29-vuotiaat on jonkin verran suurempi Martissa ja Itärannassa taas lapsia on hieman enemmän.

Kuva 4. Väestö iän ja kaupunginosa-alueen mukaan 31.12.2018. Lähde: Tilastokeskus.

Martin ja Itärannan asuntokanta on eritelty liitteen nro 3 taulukossa talotyyppin ja valmistumisvuoden mukaan. Taulukosta käy ilmi, että tutkittavilla asuinalueilla on asuntoja kaikilta 1900- ja 2000-lukujen vuosikymmeniltä. Martin puolella korostuu erityisesti 1950- ja 1960-luvulla rakennettujen asuntojen osuus, kun taas Itärannassa 1950-luvun asuntoja on niukalti ja 1960-luvun asuntoja ei ollenkaan. Ennen 1950-lukua rakennettuja asuntoja löytyy yhtä lailla molemmista kaupunginosista. Itärannassa 1990-luku on vallitseva asuinrakentamisen vuosikymmen ja toiseksi eniten kaupunginosan asunnoista on rakennettu 2010-luvulla. Tässä näkyy telakkatoiminnan poistuminen alueelta ja korvautuminen asuntorakentamisella. Myös Martin puolella 2010-luvulla rakennettuja asuntoja on jonkun verran.

Alue kokonaisuudessaan lukeutuu Turun kalleimpiin asuinalueisiin liitteen 4a tilaston mukaan. Vertailtaessa Turun kerrostalokaksioden hintakehitystä (LIITE 4b) Martin ennen vuotta 1980 rakennettujen kerrostalokaksioden hinnat ovat nousseet 30,0 % vuodesta 2015 vuoteen 2019 ja vuoden 1980 jälkeen rakennetut 11,1 % samassa ajassa, eli alueen vanhojen ja uusien kerrostalokaksioden neliöhinnat lähestyvät toisiaan. Tähän kehitykseen voisi ajatella vaikuttaneen ainakin keskusta-asumisen suosion nousu (Pihkala / TS 19.1.2020) ja sen myötä vanhojen asuntojen positiivinen hintaennuste; rakentamisen ennätysvauhti Turussa vuodesta 2017 alkaen; sekä ehkä myös keskiarvoneliöhintoihin perustuva hinnanmuodostus yhdistettynä kalliiden uudiskohteiden myyntiin tuloon alueella. Kehitystä saattaa selittää osin myös vanhojen asuntojen arvostuksen nousu sinänsä tai Martinrannasta kaksion hankkivien keskuudessa, tosin tähän on syytä suhtautua varauksella. Turun Sanomien haastatteleminen asiantuntijoiden ja jutuissa esitettyjen tilastojen mukaan (Luotonen / TS Koti 22.9.2019, Pihkala / TS 19.1.2020) Turussa vanhojen asuntojen hinnat nousivat

vuonna 2019 n. 4 % ja vanhojen kerrostaloasuntojen hinnat 9,1 % vuosien 2015 ja 2018 välillä. Lehtijutuissa ei kuitenkaan verrata uusien ja vanhojen asuntojen hintakehitystä, eikä myöskään kehitystä eri kaupunginosissa. Turun kalleimmat vanhat kerrostalokaksiot sijaitsevat kuitenkin yliopiston lähellä sekä keskustassa VI, VII ja II kaupunginosissa (Pihkala / TS 19.1.2020). Seuraavaksi kalleimmat Martinrannassa Martin, Mäntymäen ja Vähäheikkilän alueilla sekä Itäharjulla.

Kuva 5. Martin – Itärannan äänestysalueet.
© Turun kaupunkiympäristötoimiala 2020

Martin – Itärannan alue sijoittuu kolmeen äänestysalueeseen (kuva 5), joista tässä otetaan tarkasteluun vain kaksi, joihin suurin osa alueesta sijoittuu. Äänestysalue 6 on pinta-alansa puolesta paljon laajempi kuin Itärannan kaupunginosa, mutta kaupunginosan ulkopuolinen alue on hyvin pientalovaltaista. Äänestysalueeseen 57 lukeutuu noin puolet Martin kaupunginosasta, Tonttumäen ja

Ojarinteen alueet, sekä Martin puoleinen Vilkkilänmäen alue. Betaniamkadun pistetalot ja Sokerinrannan alue jäävät pois. Taulukossa nro 1 esitellään puolueiden kannatus eduskuntavaaleissa 2019 valituilla äänestysalueilla sekä Turussa. SDP:n kannatus on molemmilla äänestysalueilla ollut samaa luokkaa, kun taas äänestysalueella 6 Kokoomuksen kannatus on ollut huomattavasti suurempaa kuin Turussa yleensä. Äänestysalueella 6 Perussuomalaisten kannatus on hieman yleisempää kuin koko Turussa, kun taas äänestysalueella 57 se on huomattavasti alhaisempaa. Vasemmistoliitto on alueella 57 huomattavasti suosittuampi kuin Turussa yleensä ja alueella 6 puolestaan hieman vähemmän suosittua kuin Turussa. Vihreiden kannatus on äänestysalueella 6 samaa luokkaa kuin Turussa yleisesti, kun taas äänestysalueella 57 Vihreät on kolmisen prosenttiyksikköä suosittuampi. Tiivistyksenä voisi Telakkarannan – kaasukellon aluetta luonnehtia Kokoomuksen ja Perussuomalaisten kannatusalueena ja Martin – Tonttumäen aluetta punavihreänä poliittiselta väritykseltään.

	Osuus äänistä %																				
	Kaikki ehdokkaat																				
	Yhteensä	SDP	PS	KOK	KESK	VIHR	VAS	RKP	KD	SIN	Piraattip.	STL	KP	FP	LIBE	SKP	EOP	IP	SKE	KTP	Muut
853 Turku	100,0	17,1	15,7	20,5	4,7	13,8	16,8	5,5	1,6	0,5	0,7	0,1	-	0,1	0,2	0,1	0,3	0,1	0,1	0,0	2,0
853 006 Turun Steiner-koulu/Musiikkiopisto	100,0	14,4	16,7	24,3	3,9	13,5	16,0	5,1	1,2	0,5	0,6	0,1	-	-	0,3	0,2	0,3	0,1	0,2	0,0	2,6
853 057 Turun Steiner-koulu/Musiikkiopisto	100,0	15,2	10,7	21,6	3,5	16,6	20,5	6,4	1,2	0,3	0,4	0,3	-	0,1	0,2	0,0	0,4	0,1	0,1	-	2,5

Taulukko 1. Puolueiden kannatus eduskuntavaaleissa 2019 muuttujina äänestysalue, puolueiden kannatus, puolue. Lähde: Tilastokeskus.

Tutkielmaprosessin aikana lukuisten ihmisten kanssa graduaiheesta keskusteltaessa keskustelukumppanit kuvasivat Martin kaupunginosaa mm. seuraavasti: ”se on vähän sellainen hipsterikaupunginosa”, ”Turun Kallio”, ”vähän niin kuin Portsa, mut erilainen”, ”nykyäänhän Marttiin muuttaa yliopistotutkijat”, ”Marttiin muuttajat tulee tosi nopeasti marttilaisiksi”. Toisaalta kommentoitiin myös ”no ei se oo mikään hipsterikaupunginosa” ja että ”ehkä ne hipsterit on muuttanu jo Kakolanmäelle tai johonkin lähioon”. Itärantaa ei keskusteluissa juuri mainittu, ja jos mainittiin, se muistettiin kaasukellosta ja ahtaasta rakentamisesta.

3. ALUEEN RAKENTUMINEN JA AJALLINEN KERROSTUNEISUUS

Seuraavassa kuvataan IV:tä ja V:tä kaupunginosaa ja niiden välitöntä lähialuetta ajallisesti kerrostuneena asuinalueilmjööinä. Tekstissä kuvautuvat samalla Turun keskustan miljöotyypit. Tarkoitus ei ole ollut tehdä historiikkaa eikä kattavaa arkkitehtonista kuvausta, vaan hahmottaa miten ja minkälaisissa paikallisissa ja ajallisissa konteksteissa haastattelujen kävely-ympäristö on muotoutunut. Mikko Laaksosen lukuisissa teoksissa on tarkempaa kuvausta alueen arkkitehtuurista. Lisäksi Martti Waldenin luomasta Martinrantagalleriasta (<http://www.martinranta.org/>) löytyy runsaasti valokuvia ja asukastarinoita alueen eri vuosikymmeniltä.

Martinrannan alueelle leimallisia ovat sen lukuisat kukkulat, jotka ovat muistoja jääkauden jälkeisistä muinaisrannoista (Samuli 2010). Alueella sijaitsi aikoinaan Vilkkilän kylä, josta maininta jo vuodelta 1404 sekä Sotalaisten kylä, josta varhaisin maininta vuodelta 1556. Vilkkilän lamputitalo kuului 1600-luvulta 1800-luvun alkuun Vähä-Heikkilän latokartanon tiluksiin. (Liuke 2015; Martinrantalehti 2014-03, 23).

Alueelta löytyy edelleen aiempien vuosisatojen asukkaiden asumisen ja toiminnan jälkiä, kuten jäänteitä kylänraiteista, kivimuureista tai hyöty- ja koristekasvimaista. (Liuke 2010) Alueen kukkulat on merkitty 1800-luvun lopulla laadittuihin Senaatin karttoihin (Kansallisarkisto, <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=1428114>) ns. metsättömänä maana. Tämä maankäyttöluokka on sisältänyt esimerkiksi laitumia ja hakamaita. Alueelta löytyy edelleen laiduntamisen jäljiltä ketojen tai kallioketojen jäänteitä. (Kemppainen 2012, Lampinen & Koskinen 2016, sähköpostikirjeenvaihto Jussi Lampisen kanssa 13.-14.1.2020) Ketojen jäänteet sijoittuvat Turun kaupungin miljöötöyppityksen *mäkipuistomiljööseen* Tonttumäen – Vilkkilänmäen alueella sekä Korppolaismäen päällä.

Tutkielman alue on sijoittunut historiallisesti asemakaavoituksen ja ruutukaava-alueen rajamaille. Se noudattelee pitkälti Engelin v. 1828 asemakaavoittamaa aluetta, joka oli kuitenkin pitkään rakentamattomana (Laaksonen 2018, 61; Turun keskustan kaupunkikuva, 41). Asemakaavan ulkopuolelle, sen välittömään läheisyyteen muodostui 1800-luvun kuluessa Vähä-Heikkilän kuninkaankartanon maille Vähä-Heikkilän ja Korppolaismäen esikaupunkialueet. (Laaksonen 2016, 44-63) Vanhalla esikaupunkialueella on jäljellä vieläkin kartanon rakennuksia, sekä maaseutumaisia piirteitä, kuten peltoa puimureineen. Tonttumäellä asukkaat pääsevät tänäkin päivänä Turun kaupungin järjestämässä talkoissa nostamaan seipäille heinää, joka on niitetty hevosvetoisella niittokoneella. (https://www.turku.fi/uutinen/2020-07-09_tervetuloa-tonttumaelle-heinannostotalkoisiin-157)

Teollisuustuotannon määrä kasvoi Suomessa 1800-luvun puolivälissä ja Turku nousi yhdeksi maan johtavista teollisuuskeskuksista (Lahtinen 2014, 95). 1800-luvun jälkipuoliskolla tehtaat, konepajat ja telakat valtasivat rannat nykyisen Martinsillan kohdilta jokisuulle saakka. (Turun keskustan kaupunkikuva, 2017) Martin – Itärannan alueella on merkittävä sija turkulaisessa teollisuushistoriassa. Jo vanhastaan Turku oli keskittynyt laivanrakennukseen sekä sokeri- ja tupakkateollisuuteen. Sokeritehdas siirsi toimintansa Marttiin Itäisen Rantakadun varren punatiilirakennuksiin vuonna 1859 (Lahtinen 2014, 95-96; Narjus 1998) Suurin turkulainen teollisuuslaitos 1800-luvun puolessa välissä oli Korppolaismäen juurella sijainnut Th. Ericssonin konepaja (myöhemmin Crichton), jossa rakennettiin höyrylaivoja (Lahtinen 2014, 95-97, Von Knorring 1995). Se laajeni laivanrakennuspuolelle ja kasvoi alansa suurimmaksi yhdistyttyään Aurajoen länsirannan ”Vanhan veistämön” kanssa. Telakkateollisuus

(Chrichton-Vulcan, sittemmin Wärtsilä) toimi alueella pääosin 1980-luvulle asti. (Knorring 1995)

Martin koulun takana avautuvan Urheilupuiston perustaminen ajoittuu 1880-luvun murrosaikaan, jolloin maisemapuistoista siirryttiin ajan hengen mukaisesti toiminnallisten käyttöpuistojen suuntaan (<https://www.turku.fi/kulttuuri-ja-liikunta/ulkoilualueet/puistot/urheilupuisto>). Urheilupuisto on ollut mm. jälleenrakennusajan lasten tärkeä leikki- ja urheilupaikka (Järvinen). Tänä päivänä puisto on monenlaisten käyttäjäryhmien suosiossa. Siellä on hyvin laaja liikuntapaikkojen valikoima: 17,6 ha:n puistosta löytyy Paavo Nurmen yleisurheilustadion, 2 tekonurmikenttää, useampia tennis-, koripallo- ja beach volley -kenttiä, frisbeegolf -rata, kuntorata, ulkokuntoilulaitteita, pingispöytä sekä ikääntyneiden kuntoilualue. (<https://www.turku.fi/kulttuuri-ja-liikunta/liikunta/liikuntapaikat/liikuntakeskukset/urheilupuisto>) Puistossa on lisäksi sorsalammikko, kaksi lasten leikkipaikkaa ja siellä järjestetään varhaiskasvatuksen puisto- ja ulkoiluleikkikoulutoimintaa.

Martin – Itärannan aluetta alettiin kaavoittaa 1900-luvun alkupuolella kasvavan kaupungin ja Aurajokirannan laajenevan teollisuuden työväestön tarpeisiin (Liuke 2015, 14-15). Alueelle rakennettiin 1900-luvun alussa jugendtyylisiä puutaloja Työväen asunto-osakeyhtiöille. Taloihin tuli hellahuoneita tai yhdestä kolmeen huoneen ja keittiön asuntoja. (Laaksonen 2013, 108, 114, 116; Laaksonen 2016, 64-83) Bertel Jungin asemakaava vuodelta 1923 viitoitti alueen rakentamista. (Liuke 2015, 14-15) Asemakaavaa muutettiin myöhemmin funktionalististen ihanteiden mukaiseksi. (Laaksonen 2013, 108) Alueelle rakennettiin 1920-luvulla klassistisia puutaloja. Alueelta löytyy Laaksosen (2016, 112) mukaan ehkä yhtenäisin ja näyttävin Työväen asunto-osakeyhtiöiden alue Kuninkaankartanon, Martinkadun, Stålarmin kadun, Tonttumäen ja Kupittaankadun rajaamalla alueella. 1900-luvun alkupuolen kerrostuma on nähtävissä tänä päivänä erityisesti Turun kaupungin *puukaupunkimiljöökäsi* luokittelemalla alueella.

Talvi- ja jatkosodan pommituksissa Martin – Itärannan alue kärsi suurista tuhoista. Puutalovaltainen alue Martinkirkon ympäristössä syttyi kesäkuun 1941 pommituksissa kokonaan tuleen (Möttönen, 2018). Tuhoutuneet rakennukset joko korjattiin entisenlaisiksi tai tilalle rakennettiin uusia. Alueella oli lisäksi mahdollista toteuttaa

uudenlaista suunnittelua. (Laaksonen 2016, 144-146; Liuke 2011, 6-7; Narjus 1998, 138) Sodan takia kansainvälisen funktionalismin synnyn taustalla oleva sosiaalinen tehtävä - sosiaaliin epäkohtiin ja kurjiin asunto-oloihin puuttuminen - tuli ajankohtaiseksi Suomessa (Herneoja 2007, 76) ja sitä alettiin toteuttaa myös *ohjelman tasolla* (Nikula 1994, 77). Rationalismin, modernin ja muutoksen ideaalit olivat rakentamisen johtajatuksia. (Sarantola-Weiss 2009, 54) *Funktionalismi ja modernismi* näkyvätkin vahvasti Martin – Itärannan alueen rakentumisessa sota- ja jälleenrakennusaikana. Turun Kaupungin asuintuotanto vastasi sota-ajan asuntopulaan. Kaupunginarkkitehtina työskenteli turkulaisten modernistien Pro Arte -ryhmässäkin (Haltia ym. 2011, 16) toiminut Totti Sora (Laaksonen 2013, 109). Sota-ajan rakentamista alueella edustavat esimerkiksi funktionalistista pienten perheasuntojen ratkaisua toteuttavat Asunto-Osakeyhtiö Arvinlinna sekä Stålarinkatu 27 ja 33:n Perheenasuntotalot. Näissä toiminnot oli funktionalismille tyypillisesti eritelty eri huoneisiin. Perheenasuntotaloissa asukasvalinta perustui lasten lukumäärään ja asunnoista oli muutettava pois lasten kasvettua tiettyyn ikään. Alueelle toteutettiin myös Ojarinteen rivitalot, tosin asuntopulan aiheuttaman kiireen takia perinteisen työväen asuntomallin mukaisina. Ojarinteen *pienomakotitalomiljööseen* on sijoitettu sota-aikana myös ns. Ruotsin lahjataloja. Alueelta löytyy lisäksi vuosina 1936-1937 rakennettuja ”pienomataloja”. (Laaksonen 2017, 10, 15-29)

Martin asuinalueella on keskeinen sija turkulaisessa aravarakentamisessa. *Jälleenrakennuskauden kerrostalomiljööhön* sijoittuva Martinmäen Betaniankadun kymmenen 7-kerroksisen pistetalon ryhmä oli Turun ensimmäinen aluerakentamiskohde. Aravan asiantuntijat pyrkivät luomaan lapsiperheille sopivia asuntoja kaupunkien ulkopuolella oleviin luonnonläheisiin, metsämaastoiisiin ympäristöihin. Turussa lähiöaatteen ja käytännön toteutuksen välillä oli ristiriita. (Aarnio 2005, 9-15) Toisin kuin Helsingissä, Turussa ja Tampereella aravarakentaminen toteutettiin aluksi vanhaan kaupunkirakenteeseen (Nikula 1994, 90). Martinmäen, eli ns. Velkaistenmäen talorivistö toi mieleen suurkaupungin symbolit, pilvenpiirtäjät ja se edusti kaupunkikuvallisesti uutta modernia Turkua, jota myös alueen suunnittelukilpailun voittaneen ehdotuksen nimi ”Aboa Nova” kuvastaa. (Aarnio 2005, 18) Kohteessa toteutettiin avoimen korttelirakenteen ideaa, joka kuvastaa funktionalismin avainkonsepteja valoa, avointa tilaa ja vihreyttä. (Saarikangas 1993, 219) Jälleenrakennuskauden resurssien puitteissa asuntorakentaminen merkitsi funktionalismin ”*eksistenssiminimiä*”, jolloin pienimmästä mahdollisesta tuli normi

(Herneoja 2007, 79-80; Laaksonen 2017, 32). Kansainvälisten esikuvien viitoittamana suunnittelua ohjasi myös *yhteisöllisyyden* luominen. Martinmäkeen koottiin lähiöön ja yhteisöllisyyteen liittyviä elementtejä, kuten yleinen sauna ja pesula, jonka yhteyteen tuli myös kahvihuone. (Aarnio 2005, 11, 17) Aarnio (2005, 17) tunnistaa alueen rakentumisen jälkeisessä sosiaalisessa elämässä Kirsi Saarikankaan kuvaaman sukupuolittuneen lähiöelämän mallin. Elämä modernissa aravakodissa oli käytännössä mahdollista vain varakkaimmille, kuten kaupungin virassa oleville, työnjohtoasemassa tai erikoisammattissa oleville työntekijöille (Laaksonen 2017, 71-72). Velkaistenmäen pistetalojen lisäksi alueelta löytyy runsaasti jälleenrakennuskauden kerrostaloja, kuten Tonttumäen As Oy Tonttulinna sekä taloyhtiöt Martinkirkon ympäristössä.

Aurajokirannassa sijainnut sokeritehdas lopetti toimintansa 1960-luvulla, jonka jälkeen se purettiin ja kortteliin nousi As Oy Sokerirannan suuri elementtikerrostalojen ryhmä *avokorttelimiljööseen*. (Narjus 1998, 127; Turun keskustan kaupunkikuva, 104) Pääosin V:n, mutta myös IV:n kaupunginosan puolelta löytyy lisäksi *teollisuusmenneisyyteen pohjautuvaa miljöötä*. Teollisuushistoriallinen rakennusperintö on tehnyt Aurajokisuusta yhden valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista kulttuuriympäristöistä. Telakkateollisuudelta vapautuneella alueella asuinrakentamista kaavoitettiin 1990-luvulla ja 2000-luvuilla tiivistä lähiömäistä rakentamista ja vuokra- ja asumisoikeusasuntoja telakkatoimintaan liittyneen kaasukellon ympärille. Alueella on lisäksi toteutettu gentrifikaatioprosesseihin liitettyä teollisuuskiinteistöjen muuttamista muuhun käyttöön. Entiseen Wärtsilän konepajahalliin on toteutettu loft-asuntoja. Tervahovinkadulla entinen kutomo ja Rettigin pakkaustehdas on muutettu asunnoiksi. Entinen Manillan viinatehdas toimii nykyisin useiden pienten teattereiden, luovan alan yritysten ja järjestöjen toimitiloina. (Laaksonen 2013, 117-119; Turun keskustan kaupunkikuva, 108)

Aivan tutkittavan alueen länsireunassa, Turun linnaa vastapäätä sijaitseva Telakkarannan asuinalue luokituu miljöötyyppityksessä *muuttuvaksi kaupunkiympäristöksi*. Kyseessä on teollisuuskäytöstä asuinympäristöksi muuttuva alue, jonne tutkielmanteon hetkellä on rakentumassa useita korkeatasoisten pistetalojen ryhmiä Wärtsilän telakan rakenteisiin. Alueella sijaitsevat telakan vanhat rantalaiturit, sulkutelakka ja kolme nostokurkea. (Turun keskustan kaupunkikuva, 120-121) Telakkarantaa on brändätty. (Munkki, 2019) Rakentamiseen liittyneet Korppolaismäen kallioiden louhintatyöt sekä kallioilta Turun linnalle avautuneen kulttuurihistoriallisesti

merkittävän näkymän peittäminen korkeilla asuintaloilla ovat olleet kiistanalaisia. (Heino 2018; Kangasniemi 2018; Lindqvist 2012; Lindstedt 2016; Taloforum.fi 10.11.2012 ja 21.-22.5.2018)

Vuonna 2013 Martinrannan Aurajoki-miljöö liittyi osana Turun kansallista kaupunkipuistoa osaksi kansallisen kaupunkipuiston urbaanien arvomaisemien verkostoa. Verkosto kattaa kaupunkikulttuurin ja -luonnon kannalta oleelliset kohteet. (<http://www.turku.fi/kulttuuri-ja-liikunta/ulkoilualueet/puistot/turun-kansallinen-kaupunkipuisto>)

Empiirisessä taustoituksessa Martin – Itärannan asuinalue kuvautui varsin monipuolisena miljöökokonaisuutena, joka on historiallisesti sijoittunut asemakaavoituksen ja ruutukaava-alueen rajamaille. Lisäksi sitä kuvaa sosiaalinen kerroksellisuus. Alue nähdään tässä tutkielmassa esimerkkinä suomalaisesta *avarasta urbanismista* (Mäenpää 2008, 33-34). Kaupunkisosiologi Pasi Mäenpää (2008, 33-34; 2009, 60) huomioi, että moninaisuus on kaupungin ominaispiirre ja suomalainen urbaanisuus avaa vielä potentiaalisesti enemmän, kuin sulkee tai kieltää ja avautuu jatkuvasti uusille merkityksille. Tällä hän viittaa sekä hyvinvointivalttiolliseen laajaan tarjontaan kaikille, territoriaaliseen ekstensiivisyyteen että suomalaisen kaupungin avautumiseen ulkopuolelleen, eli maaseudulle. Mäenpää (2009, 57-60) muistuttaa, että Suomessa monet kaupunkilaiset ilmiöt, kuten arkkitehtuuri on tulkittu suomalaisuuden kautta ja monet kaupunkiperäiset ilmiöt, kuten vihreydenkaipuu, puutarhanhoito tai mökkeily myös suomalaisuuden ja maalaisuuden kautta.

4. KUULUMISEN KEHITTELYÄ

Tässä tutkielmassa varsinaisena kiinnostuksen kohteena ei ole Martinranta asuinalueena sinänsä, vaan tapahtumapaikkana muuttajien erityisesti kuulumiseen kytkeytyvälle ympäristösuhteelle. Ihmisen ja ympäristön välillä on vuorovaikutussuhde, josta aiheutuu psykologisia ja sosiaalisia vaikutuksia. Tätä vuorovaikutussuhdetta voidaan ymmärtää ympäristöpsykologi James Gibsonin *tarjounteorian* avulla. *Tarjoumat*, affordanssit, sijoittuvat ihmisen ja ympäristön välimaastoon. (Juuti 2016, 58) Juutin (2016, 58) viittaaman Gibsonin määritelmän mukaan tarjouma on sitä mitä ympäristö tarjoaa, välittää ja mahdollistaa ihmiselle. Riippuu ihmisestä, mitkä tarjoumat avautuvat hänelle ja millä tavoin. Martinrantaa voi monipuolisuutensa kautta ajatella eräänlaisena kuulumisen laboratoriona, jonka avulla voi tarkastella miten erilaisin tavoin muuttajan kuulumisen voi rakentua suomalaisessa urbaanissa kontekstissa.

Laajassa tarkastelussa kuulumisen teoria ja muuttaminen asettuvat sosiaalitieteiden läpikäymän ns. *liikkuvuuden käänteen* (mobility turn) tuomaan mutkikkaaseen kokonaisuuteen. Brittososiologi John Urryllä on ollut keskeinen asema liikkuvuuden sosiaalitieteellisessä tutkimuksessa. Hän on väittänyt, että olisi syntynyt *uusi liikkuvuuden paradigma* (New Mobilities Paradigm). Tämän hän perustaa havaintoon siitä, että liikkeestä tai liikkumisesta on tullut yhä tärkeämpää sosiaalisille maailmoillemme. Liikkuvuuden käänne haastaa sosiaalitieteissä pitkään vallalla olleen ”liikkumattomuuden” - *staattisuuden*, paikassa ”kiinni” olemisen (*fixed in place*). Käänteeseen myötä on alettu tunnistaa kaksi ”*liikkuvuuden metafysiikkaa*”: *sedentaristinen*, eli paikallaan olon (*fixity*) ja *nomadinen*, eli virtauksen (*flow*) metafysiikka. (Cresswell 2006; Dufty-Jones 2012; Sheller & Urry 2006) Sedentaristinen metafysiikka näkee liikkuvuuden pysyvyyden linssin läpi. Se kohtelee pysyvyyttä, merkitystä ja paikkaa normaalina ja etäisyyttä, muutosta ja paikattomuutta epänormaalina. Nomadinen metafysiikka asettuu päinvastaiseksi sedentarismille. Nomadisilla linseillä katsottuna liikkuvuuteen liitetään vapaus, edistys ja muutos, joka on jännittävää ja modernia. (Sheller & Urry 2006) Cresswellin (2006) mukaan fokus siirtyy tällöin olemisesta (*being*) joksikin tulemiseen (*becoming*): tulemiseen vapaaksi kaikista siteistä, kahlitsevista tekijöistä ja luokitteluista. Molempia liikkuvuuden metafysiikoita kohtaan on kohdistettu kritiikkiä. Liikkuvuuden käänne on myös nähty uhkana sosiaalitieteissä. Sosiologiassa sen on nähty ennustavan jopa yhteiskunnan loppua (Urry 2000). Asumisen tutkimuksessa käänteeseen ei ole myöskään ollut helppo suhtautua, sillä koti

luokittuu helposti staattiseksi objektiksi. Asumiseen ja liikkuvuuteen liittyvää tutkimusta on kuitenkin tehty 1990- ja 2000-luvuilla sekä sedentaristisista, että nomadisista näkökulmista. (Dufty-Jones 2012, 208-213)

4.1 Kuuluminen käsitteenä

Seuraavaksi esitellään kuulumista käsitteenä sekä kuulumisen teoriaa. Teoreettisessa kehittälyssä näkyy sekä sedentaristinen, että nomadinen metafysiikka, mutta myös yritys nousta näiden yläpuolelle. Kuuluminen käsitteenä on epämääräisesti määritelty ja huonosti teoretisoitu. Se otetaan usein itsestäänselvytenä ja itsensä selittävänä. Sitä käytetään usein identiteetin tai kansalaisuuden synonyyminä. Kuulumisen käyttö keskeisenä käsitteenä tutkimuksessa on kuitenkin lisääntynyt merkittävästi 2000-luvulla. (Antonsich 2010, 1-3; Lähdesmäki ym. 2016, 233-234) Saatavilla olleissa sosiologian sanakirjoissa ei löytynyt hakusanaa kuulumiselle. Kielitoimiston sanakirjan (Kotimaisten kielten keskus, 2020) mukaan verbin *kuulua* voi liittää omistus-, jäsen- tms. suhteisiin, jolloin se voi merkitä *jonkin omana oloa, johonkin lukeutumista, jonkin osana, jäsenenä tai alaisena oloa* sekä *johonkin liittymistä tai sisällymistä*. Merkittäviin kuulumisen teoreetikoihin lukeutuvan sosiologi Nira Yuval-Davisin (2006) mukaan ihmiset voivat ”kuulua” monin eri tavoin ja monenlaisiin kiinnittymisen kohteisiin. Nämä voivat vaihdella tietystä ihmisestä koko ihmiskuntaan, konkreettisella tai abstraktilla tavalla. Kuuluminen voi olla itse määriteltyä tai se voi olla toisten määrittelemää, pysyvällä, ristiriitaisella tai tilapäisellä tavalla.

Yuval-Davis (2006, 197-198) huomauttaa, että vähäisestä huomiosta huolimatta kuuluminen on ollut yksi niistä teemoista, joista klassinen psykologia ja sosiologia ovat saaneet alkunsa. Alusta lähtien monet sosiologian tekstit ovat keskittyneet niihin tapoihin ja muotoihin, joilla ihmiset kuuluvat yhteisöihin ja valtioihin sekä niiden tilanteiden sosiaalisiin, taloudellisiin ja poliittisiin vaikutuksiin, kun kuuluminen ei toteudukaan teollistumisen tai muuttoliikkeiden seurauksena. Tästä esimerkkeinä Ferdinand Tönniesin jako *Gemeinschaft* ja *Gesellschaft*, Émile Durkheimin mekaaninen ja orgaaninen solidaarisuus sekä Karl Marxin huomiot vieraantumisesta. Yuval-Davis muistuttaa myös, että Anthony Giddens on ehdottanut, että modernissa yhteiskunnassa kuuluminen on refleksiivistä. Lisäksi Yuval-Davis huomauttaa, että Manuel Castellsin mukaan nyky-yhteiskunnasta on tullut ”verkostoyhteiskunta”, jossa tehokas kuuluminen

on siirtynyt kansalaisyhteiskunnista uudelleenmuodostuneisiin puolustuksellisiin identiteettien yhteisöihin.

Tässä tutkielmassa kuulumista tarkastellaan ennen kaikkea tilallisuuteen yhdistyvänä sosiaaliteoreettisena käsitteenä, jonka ilmaisuna on ”kuulun tänne/sinne/kaikkialle/ei minnekään”, mutta myös ”kuulun täällä (johonkin)”. Kuulumisen teorian avaamisessa käytetään runkona kahta kokooma-artikkelia kolmessa seuraavassa alaluvussa. Lukuihin on tuotu uutta teoriaa työn eri vaiheissa. Viimeisessä alaluvussa esitellään vielä relationaalista kuulumisen teoriaa.

4.2. Kuulumisen kehittelyä Nira Yuval-Davisin työn pohjalta

Ihmismaantieteilijä Marco Antonsich (2010) on lukenut kokooma-artikkelia ”*Searching for belonging – an analytical framework*” varten kriittisesti laajan kokoelman kuulumisen kirjallisuutta. Hänen mukaansa Nira Yuval-Davis on tehnyt kaikista kattavimman analyttisen työn kuulumisen käsitteen parissa. Yuval-Davis (2006) jakaa kuulumisen kahteen tasoon: *paikkaan kuuluvaisuuteen* (place-belongingness) ja *kuulumisen poliittisuuteen* (politics of belonging). Paikkaan kuuluvaisuus on kuulumisen henkilökohtainen, intiimi ulottuvuus ja kuulumisen poliittisuus sen poliittinen ulottuvuus.

Paikkaan kuuluvaisuus liittyy kuulumisen emotionaalisuuteen, ”kodin tuntuun” tietyissä paikassa. Antonsich toteaa viitaten omaan teokseensa (2009a), että yleisesti tunnustetaan, että paikkaan kuulumisen tunteet ja itsen muodostumisen prosessit (*processes of Self-formation*) yhdistyvät vastavuoroisesti. Elspeth Probynin (1996, 13) mukaan kysymyksiä ”*kuka minä olen?*” ja ”*minne kuulun?*” ei voi erottaa toisistaan. Paikkaan kuuluvaisuus ohjaa toisin sanoen kertomusta itsestä. Sen tunteeseen vaikuttavia tekijöitä ovat Antonsichin (2010, 8-11) mukaan *omaelämäkerralliset*, *relaationaaliset*, *taloudelliset* ja *lailliset*, kuten kansalaisuuteen ja oleskelulupiin liittyvät tekijät, mutta myös *asumisen pituus*. Nämä tekijät voivat liittyä yksilöllä kokemukseen elämän merkityksellisyydestä. Hooksin (2009) sekä Sicakkaniin ja Lithmaniin (2005) viitaten Antonsich huomioi, että niiden puute ei ole ulos sulkemista vaan yksinäisyyden, eristyneisyyden, vieraantumisen tai sijoittumattomuuden (*dis-placement*) tunnetta tai muiden kanssa olemisen halun tai siihen pyrkimisen puutetta. Antonsich huomauttaa, että tutkijat eivät ole analysoineet kuulumista tunteena kotona olemisesta kovinkaan

usein, ja että sen sijaan suuntaus on ollut ennemminkin käyttää käsitettä synonyyminä kollektiiviselle identiteetille tai kansalaisuudelle.

Kuulumisen poliittisuus vie kuulumisen henkilökohtaisesta asiasta sosiaaliselle tasolle, jolloin kiinnostavaksi nousevat valtasuhteet (*power-relations*). Jayaweeraan ja Choudhuryyn (2008) viitaten Antonsich huomauttaa, että kodin tuntu ei ole vain henkilökohtainen asia, sillä se voisi häiriintyä, jos paikassa jo asuvat ihmiset hyljeksisivät tai eivät toivottaisi tervetulleeksi. Tämän vuoksi olisi päästävä sopimukseen myös asuinpaikan diskurssien ja sosiaalistilallisten sisään- ja ulossulkemisen käytäntöjen kanssa, jotka ehdollistavat paikkaan kuuluvaisuuden tunnetta. Kuulumisen poliittisuus tulisikin ymmärtää diskursiivisena keinona, joka konstruoi, vaatii, oikeuttaa tai vastustaa sosiaalistilallisia sisään- tai ulossulkemisten muotoja (Yuval-Davis, 2006) Antonsichin (2010, 12) mukaan ”tunteiden sosiologian” on tunnustettava ”vallan sosiologia”, jota hänen viittaamansa Crowley (1999) kutsuu ”rajojen ylläpidon likaiseksi työksi”. Kuuluminen sijoittuu tällöin toiseuttamisen (*othering*) kontekstiin – jakamiseen meihin ja muihin. Kuulumisesta tulee silloin synonyymi identiteetin kanssa. Jäsenyys tai omistajuus paikkaan ovat kuulumisen poliittisuuden keskeisiä tekijöitä. Kuulumisen poliittisuus asettaa aina vastakkain kaksi puolta: ne keillä on *vaatimus* kyseiseen paikkaan esimerkiksi juurien perusteella, sekä ne joilla on valta vaatia *oikeutta* paikkaan. (Antonsich 2010, 12)

Sosiologi Mike Savage (2010) on työstänyt luokan tilallistumiseen liittyvää tutkimusta kuulumisen kontekstissa. *Luokan tilallistumista*, kuten urbaania segregatiota, rajojentekoa, gentrifikaatiota, aidattuja yhteisöjä tai ghettoistumista on tutkittu paljon 2000-luvulla ja niillä on selitetty urbaania muutosta. Savage huomauttaa, että asukasliikkuvuus ja paikkaan kiinnittyminen ovat oleellisen tärkeitä erityisesti eriarvoisuuden kulttuuristen ja symbolisten näkökulmien ymmärtämisessä. Mike Savage, Gaynor Bagnall ja Brian Longhurst (2005) määrittelevät teoksessaan ”Globalization and belonging” *valinnaisen kuulumisen* keskiluokan tavaksi vaatia oikeutta paikkaan mahdollisuutenaan muuttaa ja laittaa juurensa tiettyyn paikkaan, joka ei ole vain tarkoituksenmukainen, vaan myös symbolisesti tärkeä. Valinnainen kuuluminen asettaa valinnan ja historian vastakkain, kun liikkuva ”kuluttaja” törmää ”pysyviin” paikallisiin, joilla on historiallisia kiinnikkeitä paikkaan. Savage ym. (2005) erottavat kaksi paikkaan kuulumisen narratiivia – vanhan asukkaan ”*nostalgian narratiivin*” ja uuden asukkaan ”*valinnaisen kuulumisen narratiivin*”. Nostalgian

narratiivista katsottuna paikka on menettänyt aiemman taikansa sen siirryttyä symbolisesti ja kulttuurisesti kauas niistä arvoista ja vuorovaikutuksen muodoista, joita sen asukkaat ovat ennen arvostaneet. Valinnaisen kuulumisen narratiivissa suhde paikkaan sen sijaan näyttäytyy esteettisenä ja eettisenä. Kaunis ja taianomainen maisema tulee keskeiseksi tekijäksi, jonka kautta uusi asukas liittyy oman identiteettinsä valittuun paikkaan.

Savage ym. (2005) asettavat valinnaisen kuulumisen teoriansa bourdeau'läiseen viitekehykseen ja ehdottavat sen olevan tulosta habituksen, pääoman ja sosiaalisen kehityskaaren (social trajectory) yhteensovittamisesta sosiaalisessa tilassa olevien monenlaisten *kenttien* kanssa. Savagen (2010) mukaan sosiaalisessa tilassa erottuvat ne, joilla on ja ne joilla ei ole mahdollisuutta sijoittaa itseään jonnekin. Lumotun maiseman mieleen tulo on Savagen (2010, 118) mukaan merkki siitä, että ihmiset voivat arvostaa paikkoja oman maantieteellisen ”repertuaarinsa” rikkauden kautta, jonka tausta on esimerkiksi matkustelussa. Arjun Appadurai (1996) puhuu mielikuvituksen liikkuvuudesta. Voi ajatella, että muuttajalla, jolla on rikasta kulttuurista pääomaa, voi olla hyvinkin laaja kulttuurinen repertuaari, jonka avulla hän voi tunnistaa esimerkiksi paikan historiaan liittyviä piirteitä ja käyttää näitä hyödyksi kuulumisen muodostamisessa. Hyvin niukassa tilanteessa elävällä puolestaan ei välttämättä ole riittävästi joko pääomia tai voimavaroja sijoittaa itseään jonnekin tai tunnistaa ja kuvitella monipuolisia kuulumisen mahdollisuuksia.

Savagen (2010, 118-124, 132) mukaan valinnainen kuuluja liikkuu kuulumisen ja ei-kuulumisen haurailta rajamailla. Aistihavainnoista tulee ensisijaisia, kun taas muiden paikallisten arvot ja asenteet vaikuttavat vähemmän tärkeiltä, joten valinnainen kuuluja asettaa vanhojen asukkaiden kuulumisen paikkaan kyseenalaiseksi. Keskiluokkaiselle muuttajalle tärkeää on Savagen mukaan tunne siitä, että asuu ”jollekin kuten minä” sopivassa paikassa. Savage ym. (2005) näkevät myös, että globaalissa ympäristössä pysyvän asuinpaikan merkitys saattaa korostua sosiaalisen distinktion synnyttämisessä. Savage (2010, 118) kuitenkin huomioi, että valinnaisen kuulumisen teoria ehkä ylikorostaa symbolista kiinnittymistä muiden kiinnittymisen muotojen kustannuksella. Valinnaisen kuulumisen teoriassa onkin nähtävissä sedentaristista näkökulmaa, jolloin muuttajat leimautuvat helposti ”normaalitilaa” uhkaavaksi tietynlaisten ryhmäksi, jolloin muutokseen liittyvät rakenteelliset tekijät jäävät vähemmälle huomiolle.

4.3. Kuulumisen uudelleenkehittelyä

Yuval-Davisin (2006, 199) mukaan jopa kaikkein pysyvimmissä ”alkuperäisissä” kuulumisen muodoissa kuuluminen on aina dynaaminen prosessi. Kuuluminen pysyvänä liikkumattomana konkretiana (reified fixity) on Yuval-Davisin mukaan tietynlaisten hegemonisten valtasuhteiden luonnollistettu konstruktio. Tutkijat ovat yrittäneet välttää kuulumisen asettamista tällaiseen konstruktioon ja luoneet tilalle uusia kuulumisen metaforia. Tämä liittyy myös ajatukseen siitä, että maailma olisi perustavanlaatuisesti muuttunut nopeutuneen tietoliikenteen, kansallisvaltion kriisin ja yhteiskunnan pirstoutumisen takia. Tässä kontekstissa kuulumisen ei nähdä olevan enää itsestäänselvää tai ymmärrettävissä samoin kuin aiemmin. Uudet kehittelyt irtaannuttavat kuulumista territoriaalisuudesta ja liikkumattomuudesta ja niiden myötä paikka ja kuuluminen voidaan nähdä enemmän dynaamisena, prosessiluontoisena ja fluidina (*fluid*). Ajattelun painopiste siirtyy insider/outsider -jaottelusta paikan tekemiseen (*place-making, place-maintaining*) ja paikan esittämiseen (*performativity*). Uusiin metaforiin kuuluu esimerkiksi kuuluminen *tilanteeseen*, eli arkisiin kohtaamisiin tai vaikka *mielikuviin* tai *muistoihin*.

Uusien kehittelyjen myötä voi syntyä helposti mielikuva, että uusien nähtäisiin korvaavan aiemmat kehittelyt. Osa teoreetikoista kuitenkin tähdentää, että tästä ei tarvitse olla kyse vaan niiden voi nähdä *laajentavan* kuulumisen käsitteen ymmärrystä. (Antonsich 2010, 15-19) Fluidin rinnalla tai synonyyminä puhutaan notkeudesta (liquid), joka viittaa Zygmunt Baumanin (2000) ”notkeaan moderniin” kiinteälle modernille vastakkaisena. Tässä tutkielmassa tehdään selkeä ero fluidin ja notkean välillä, sillä tavoitteena on ottaa etäisyyttä modernin kehityskertomukseen. Kaikissa teorioissa ei ehkä tehdä samaa eroa ja ehkä juuri tämän vuoksi osa teoreetikoista ymmärtää uusien teorioiden korvaavan vanhat. Tutkielman teoriaosassa voi tämän takia esiintyä erilaisia tulkintoja. Englanninkielinen termi ”fluid” tarkoittaa ainetta, joka voi virrata erotuksena termistä ”liquid”, joka tarkoittaa ainetta nestemäisessä olomuodossa. Fluideja voivat siis olla niin nesteet, kaasut kuin kiinteätkin aineet, mutta ”liquid” on aina nestettä. (<https://sciencing.com/difference-between-fluid-liquid-5752203.html>, <https://mycourses.aalto.fi/pluginfile.php/284823/course/section/67222/Luentomateriaali.pdf>) Tällöin notkeus (liquid) viittaa virtaavuuteen vallitsevana asiainilana, kuten baumanilaisena tulkintana notkeasta modernista kiinteälle modernille dikotomisesti

vastakkaisena yhteiskunnan tilana, jossa mikään ei ole pysyvää. Tässä tutkielmassa nähdään uusien kehittelyjen laajentavan aiempaa ymmärrystä, joten tässä suositaan termiä fluidi ja sillä tarkoitetaan sitä, että asiat – myös kiinteät asiat - voivat virrata mukana muutoksessa, jolloin ne eivät välttämättä muutu lopullisesti nestemäisiksi tai häivy kokonaan ilmaan. Fluidi ei siis tarkoita sitä, etteikö mitään kiinteää voisi olla. Se viittaa vain asioiden virtaamispotentiaaliin sekä tulkintakehykseen, jossa tulkinnat voivat olla moninaisia, jolloin ne eivät perustu pakottavuuteen, eivätkä automaattisesti asetu dikotomiseen ulos/sisäänsulkemisten järjestelmään. Fluidiuden ollessa siis vain asioiden potentiaali virtaavuuteen, voivat nestemäisyys ja kiinteys esiintyä yhtä aikaa. Silloin kun tutkielmassa kuitenkin käytetään termiä notkea, johtuu se siitä, että notkeus voi kuvata joidenkin haastateltavien tulkintoja heidän omassa elämismaailmassaan paremmin kuin fluidius.

Uuden kehittelyn myötä tulee yhä selkeämmäksi, että paikkaan kuuluminen ja muu kuuluminen eivät ehkä ole niin erillään toisistaan kuin on totuttu ajattelemaan. Kuulumista on alettu ajatella enemmän joksikin tulemisen (*becoming*) prosessina, kuin staattisena tilana (*being*). (Antonsich 2010, 15-19) Probynille (1996, 3-15) kuuluminen liittyy erottamattomasti itsen muodostukseen. Hän näkee kuulumisen sitkeänä ja hauraana *haluna* ja *toiveena* kuulua, siitä tietoisuudesta huolimatta että todellinen johonkin kuuluminen saattaa olla mahdotonta nykyisessä maailmassa. Tällöin kuuluminen ei ole ollenkaan itsestäänselvää, eikä se myöskään perustu staattisiin identiteetteihin. Se on *kaipausta* muihin ihmisiin, paikkoihin tai olemisenmuotoihin kiinnittymiseen, ja toiseksi kaipuuta *joksikin tulemiseen* ja sen kautta johonkin kuulumiseen (*”be-ing” - ”be-coming” - ”be-longing”*). Probyn huomioi, että olemiseen sisältyy myös kuulumisen ulkopuolinen (*outside belonging*) ulottuvuus, joka ottaa lukuun myös sellaisen olemisen joka ei perustu valmiisiin kategorioihin eikä tavoittele asettumista (valmiisiin) identiteetteihin.

Paikan tekeminen, *place-making* mahdollistaa jokaisen paikan ajattelun dynaamisena, historian muovaamana käytäntöjen, yhteyksien ja valtasuhteiden ainutlaatuisena yhdistelmänä. (Hermann ym. 2014, 6) Kuulumisen kontekstissa paikan tekeminen yhdistyy *itsen tekemiseen* (self-making), jolloin paikasta tehdään oma. Tämä kytkeytyy *tilan tulkintoihin* ja *neuvotteluihin*. Paikan tekemisen ajatus pohjaa Michel de Certeau, Henri Lefebvren ja Doreen B. Massey'n teorioihin, jotka näkevät paikan kehityksenä (*space as in progress*).

Lefebvre (1991, 38-39) luokittelee tilan tuotannon kolmeen kategoriaan: *tilalliset käytännöt* (spatial practice), *tilan representaatiot* (representations of space) ja *representaation tilat* (representational spaces). Kunkin yhteiskunnan tilallinen käytäntö paljastuu sen *tilan tulkinnoissa*. Tilan representaatiolla tarkoitetaan *käsitteellistettyä tilaa*, esimerkiksi tieteen ja suunnittelijoiden tilaa. Tämä on yhteiskunnassa hallitseva tilan muoto ja se tulee usein ilmi kielellisissä merkeissä. Representaation tilat taas tarkoittavat siihen liitettyjen mielikuvien ja symboleiden kautta *elettyä tilaa*, symbolista tilaa joka asettuu fyysisen tilan päälle. Tämä on ”asukkaiden” ja ”käyttäjien”, sekä joidenkin taiteilijoiden tilaa, jota mielikuvitus yrittää muuttaa ja muokata sopivaksi. Puhutaan *symbolisesta tilankäytöstä* ja *symbolisista käytännöistä*. Tilan tuotanto on Lefebvren mukaan eräänlaista sovinnontekoa mentaalisen ja todellisen, päivittäisen tilan välillä. Benson ja Jackson (2012, 797) huomauttavat, että progressiivisten tilan teorioiden tuominen yhteen valinnaisen kuulumisen teorian kanssa tuo enemmän nyansseja sen ymmärtämiseen miten moraalisen omistajuuden vaatimus paikkaan toimii jatkuvana prosessina, joka on kytköksissä kamppailuun paikan määrittelystä. Toisin sanoen pelkkä valinta ei selitä sitä miten ihmisten asuinaluekäytännöt liittyvät kuulumiseen. Yhtenä kuulumiseen vaikuttavana tekijänä Benson ja Jackson mainitsevat vallitsevat tilan representaatiot, joista asukkaiden on *neuvoteltava*.

Monica Janowski ja Tim Ingold (2012, 1-18) avaavat mielikuvituksen käyttöä tilan tuotannossa. He huomauttavat, että maailmassa oleminen on kuvittelemista ja yksilön luovaa osallistumista sen maailman jatkuvaan itsensä luomiseen, jonka osaksi hän kuuluu. Kuvittelemisen ja havaitsemisen ovat yksi ja sama asia: ne ovat osallistumista yksilön sisäisestä käsin päättymättömään maailman itse tekemiseen. Janowskin ja Ingoldin viittaama McClean (2009) ehdottaa, että maiseman kuvittelu on vastavuoroisuutta maiseman kanssa – luovalla tavalla vastaamista maailman taukoamattoman muuntumisen luovuuteen. Ihminen vaistoaa, että kuvittelun ja materiaalisen maailman muutosprosessien välillä on väistämättä jatkuvuutta. Tällainen vaistoaminen luo ontologisen haasteen sellaiselle jaottelulle, jonka yritämme pakottaa maailman todellisuuden ja sen representaation välille. Vaistoaminen virtaa eräänlaisena pohjavirtana, joka tulee näkyväksi myyteissä, taiteessa, filosofiassa ja tieteessä. Tunnetuimpiin globalisaatioteoreetikoihin kuuluvan antropologi Arjun Appadurain (1996, 5, 53-65) mukaan post-elektronisessa maailmassa mielikuvitukselle on tullut aiemmasta poikkeava rooli sosiaalisessa elämässä ja se on murtautunut uudella tavalla.

tavalla arkisen elämän piiriin. Tavalliset ihmiset ovat alkaneet valjastaa mielikuvitustaan arjen käytäntöihin. Appadurai huomauttaa, että entistä useammat asuvat paikoissa, joissa he eivät ole syntyneet. Appadurai ehdottaa, että uudet mytografiat voidaan nähdä ns. toimilupina (charters) uusille sosiaalisille projekteille, eikä vain vastakohtina arjen itsestäänselvyyksille.

Esimerkkinä paikan tekemisestä sosiologi Päivi Armila (2019) kuvaa ostareita ja kahviloita toisen asteen opintojen perässä kaupunkiin muuttaneiden transitiovaiheessa elävien nuorten place making -projekteina, joiden myötä arjen kartoille kuvautuu uusi kaupunkilainen minä uudessa paikassa ja uusissa porukoissa. Harrisin ja Wynnin (2009) mukaan globalisaatiosta ja virtuaalisuudesta huolimatta konkreettiset paikat ovat nuorille edelleen tärkeitä arkisen elämän puitteita ja avainasemassa nuorten itsen luomisessa (*self-making*). Harris ja Wyn puhuvat nuorisokulttuurisesti luoduista, rajatuista ja määritellyistä *paikallisista mikroterritorioista*, jotka ovat nuorille kaikkein tärkeimpiä arkisia paikkoja ja verkostoja. Armila (2019) yhdistää nuorten omat mikroterritoriot Schildrickin (2007) diskreetteihin nuorisokulttuuriin julkisuuksiin, ”*kadunkulmayhteisöihin*”, joihin on mahdollista kuulua.

Paikan tekemisellä on tiivis yhteys kuulumisen *performatiivisyyteen*. Judith Butlerin (1993, 2) määritelmän mukaan performatiivisuus tulisi nähdä ”lainauksenomaisena ja uudelleentoistavana (reiterative) käytäntönä, jolla diskurssi tuottaa niitä vaikutuksia, joita se nimeää”. Butlerin ajattelussa huomio kuulumisen suhteen kiinnittyy itsen tuottamiseen *vaikutuksina (production of selves as effects)*. Identiteetti nähdään performanssin vaikutuksena. Tämä ei tarkoita sitä, että yksilöiden identiteetit muuttuisivat alati, vaan sitä, että identiteettejä tuotetaan, ruumiillistetaan ja esitetään jatkuvasti, jolloin ne saavat aikaan sosiaalisia ja poliittisia vaikutuksia. Tästä näkökulmasta *kukaan* ei ontologisesti kuulu maailmaan tai mihinkään ryhmään, vaan kuulumisen nähdään olevan aina *saavutus* (Bell 1999, 1-3). Lontoon italialaisyhteisössä tapaustutkimusta tehnyt Anne-Marie Fortier ehdottaa, että performatiivisen kuulumisen vaikutukset voivat ylläpitää esimerkiksi uskonnollisia affekteja ja yhteisöjä. Tällöin kuulumista problematisoidaan yhteisten historioiden, kokemusten ja paikkojen luomisen, kuvittelun ja ylläpitämisen kautta. (Fortier 1999, 41-64)

4.4. Kuulumisen käsitteen käyttöä viimeaikaisessa tutkimuksessa

Tuuli Lähdesmäen ym. (2016) kokooma-artikkeli ”*Fluidity and flexibility of ‘belonging’: Uses of the concept in contemporary research*” täydentää Antonsichin kokooma-artikkelia ja tuo mukaan käsitteen uudempia kehittäjiä. Se myös tarkentaa niitä yhteyksiä joissa kuulumista tutkitaan. Lähdesmäki ym. ovat toteuttaneet laadullisen sisällönanalyysin kaikille EBSCO Academic Search Elitessä vuonna 2014 julkaistuille vertaisarvioituille artikkeleille, joissa ”kuuluminen” on ollut keskeisenä käsitteenä. Lähdesmäki ym. (2016, 234-236) huomioivat, että viime aikoina kuulumisen käsitettä on kehitetty rinnan identiteetin käsitteen kanssa, niin että kuuluminen on osittain korvannut tai asettunut haastamaan identiteetin käsitettä. Sisällönanalyysinsä perusteella Lähdesmäki ym. toteavat, että kuulumisen käsitteen ymmärtämisen tavat ovat moninaisia ja niiden voidaan ajatella muistuttavan toisiinsa kytkeytynyttä verkostoa tai juurakkoa, jossa useat teoreettiset näkökulmat, käsitteet ja keskustelut kietoutuvat yhteen.

Lähdesmäen ym. (2016, 233-239) sisällönanalyysissä kuuluminen käsitteellistyy viiteen aihepiiriin – tilallisuus (*spatiality*), materiaalisuus, monimuotoisuus (*multiplicity*), intersektionaalisuus ja ei-kuuluminen. Kuulumista tutkitaan usein suhteessa maantieteellisiin, sosiaalisiin ja ajallisiin tiloihin. Ensimmäinen aihepiiri, *tilallisuus* kehystää kuulumisen käsitteen yhteen *paikan, tilan ja rajojen* kanssa. Empirian tasolla tämänkaltaiset tutkimukset käsittelevät erityisesti muuttoliikkeitä ja liikkuvuutta, sekä rajojenylittämisen prosesseja, jolloin kuulumiseen voi liittyä monenlaisia päällekkäisiä paikkaan kiinnittymisiä, jolloin kuuluminen voi olla *monipaikkaista (multi-sited)* tai siihen voi liittyä *välissä olon* tunteuksia (*in-betweenness*). Kuulumisen tilallisuus kietoutuu läheisesti *ajallisuuteen, materiaalisuuteen ja ruumiillisuuteen*.

Toinen aihepiiri, *materiaalisuus* tuo fyysisen todellisuuden, biosfäärin ja luonnon olennaiseksi kuulumisen ulottuvuudeksi. Lähdesmäen ym. aineistossa tämä tarkoittaa sitä, miten ihmisten kontakti fyysisen ympäristön kanssa vaikuttaa heidän paikkaan tai yhteisöön kuulumisen tunteeseensa. Tällaisen *materialisoituneen mikrotason kuulumisen* kohdalla keskustelunaiheena voi olla vaikkapa maankamaran ja muuttajien välinen intiimi suhde. Lähdesmäen ym. viittaama Bennett (2014) ehdottaa, että materiaalisuus on osa olemisen ruumiillisuutta ja se mahdollistaa välittävän ja hoivaavan yhteyden menneisiin kokemuksiin, paikkoihin ja sukupolviin – eettisen tavan

olla maailmassa. Kolmantena ja neljäntenä aihepiirinä, *monimuotoisuus* ja *intersektionaalisuus* painottavat kuulumisen ajallista ja prosessiluonnetta. Tällöin kuulumisen ymmärretään sijoittuvan *tilanteeseen* ja rakentuvan *elämänkaaren kuluessa jatkuvissa neuvotteluissa*. Intersektionaalisuus viittaa identiteettien ja kuulumisen monikerroksiseen ja hybridiin luonteeseen, joita kuvaa jatkuva tilallinen ja ajallinen uudelleenmäärittely. Lähdesmäen ym. aineistossa tulee ilmi kuinka yksilöllisinkin kokemus saa aina sosiaaliset ja poliittiset ulottuvuutensa. Fridlundin (2014) viitaten tutkijaryhmä tuo esille, että monimuotoisuuden aihepiiri nostaa esille sen, että ihmiset voivat kuulua samanaikaisesti moniin ryhmiin ja paikkoihin, jolloin kuuluminen voi olla monimutkaista, moninkertaista, ”osittaista, sirpaleista tai jaokkeista”. Viimeisenä aihepiirinä *ei-kuuluminen* (non-belonging) nostaa esiin, että suurin osa artikkeleista käsittelee nimenomaan kuulumista ja ei-kuulumisen käsittely niissä on harvinaista. Artikkeleissa kuuluminen nähdään yleisesti olevan positiivista, tavoittelemisen arvoista. Kuulumisella viitataan herkästi maailmassa muiden kanssa olemisen sosiaalisiin aspekteihin, jossa tulee ilmi muihin liittymisen tietynlainen historiallinen ja kulttuurinen konteksti. Tästä näkökulmasta kuuluminen ja ei-kuuluminen ovat rakentuneet ja määrittäneet erilaisten valtahierarkioiden ja hegemonioiden kautta.

Lähdesmäen ym. (2016, 239-240) aineistossa nämä viisi elementtiä yhdistyvät toisiinsa *juurakkomaisesti*, joskin kuulumisen käsite kietoutuu kaikkein selkeiten poliittisuuden kanssa. He pohtivat analyysinsä pohjalta, miten kuulumista määritellään:

“Belonging, therefore, comprises of situational relationships with other people and social and cultural practices stemming from these relationships, which are fundamentally political and include emotional and/or affective orientations. Belonging is best understood as an entanglement of multiple and intersecting, affective and material, spatially experienced and socio-politically conditioned relations that are context-specific and thus require contextualized definitions.” (Lähdesmäki ym. 2016, 242)

Määritelmän kohdalla on muistettava, että se perustuu vuoden 2014 tutkimusartikkeleihin ja kuvastaa sen hetkistä kuulumisen ymmärrystä. Määritelmä kattaa paljon, mutta tämä ei tarkoita sitä, että kuulumista *tulisi* ymmärtää juuri näin, eikä se myöskään vastaa tämän tutkielman kuulumisen ymmärrystä. On huomioitava, että Lähdesmäen ym. määritelmä kytkeytyy selkeästi *tilanteisiin*, jotka lukeutuvat kuulumisen fluideihin tai notkeisiin metaforiin.

4.5. Kuuluminen ja relationaalisuus

Kuulumisen tutkijan ei tarvitse valita staattisuuden ja fluidiuden välillä. Yksi keino näiden molempien käsittelyyn on relationaalisuus (Blokland 2017, Pyyhtinen 2019). Kaupunkisosiologi Talja Blokland tuo relationaalista näkökulmaa kuulumisen teoriaan. Blokland (2017, 168) huomauttaa, että kaupungit muuttuvat vaikka ne vaikuttaisivatkin muuttumattomilta. Silti ne voivat edistää niin kestäviä sitoumuksiamme kuin fluideja kohtaamisiakin. Blokland lähestyy kuulumista ennen kaikkea yhteisöjen tutkimuksen kautta. Hänen mukaansa tutkimuksessa on painotettu liikaa yhteisöjä vakaina rakennelmina, jotka muodostuvat kestävien naapuruus-, kaveri- ja sukulaisuussuhteiden kautta. Hän huomauttaa, että viime aikoina sosiologit ovat alkaneet kirjoittaa kuulumisesta vaihtoehtona yhteisölle (esim. Savage, Bagnall & Longhurst 2005, Savage ym. 2010) Yhteisö voi myös muodostua ei-kestävistä kohtaamisista, jotka eivät perustu henkilökohtaisiin verkostoihin. Bloklandille urbaanit yhteisöt ovatkin *jaettuja urbaaneja käytäntöjä* globalisoituvassa maailmassa. Hän näkee, että kuulumista voi esiintyä hyvin monilla eri asteikoilla (Blokland 2017, 86-95, 165). Blokland (2017, 86-95) kritisoi aiempaa kuulumisen teoriaa sen keskittymisestä me ja muut -jaotteluun, ja erityisesti valinnaisen kuulumisen teoriaa siitä, että se antaa tietoa vain asukkaiden omista kuulumisen kokemuksista yhteisöön kulttuurina, mutta ei ota riittävästi selvää siitä mitä kuuluminen on ja miten se tapahtuu.

Bloklandin (2017, 86-87) mukaan kuulumisen käytännöt eivät edellytä yhteisöä, eivätkä ne välttämättä ole osallisina yhteisön muodostumiseen. Se, ovatko kuulumisen käytännöt osallisina yhteisön muodostumiseen, vaiko eivät, riippuu relationaalisesta asetelmasta. Tätä Blokland (2017, 86-136) havainnollistaa *saavutettavuuden ja yksityisyyden akselilla*. Akselin ääripäissä sijaitsevat *anonyymiys* ja *intiimiys* sekä *julkinen* ja *privaatti*, jotka ovat urbaanin kudelman ulottuvuuksia. Ulottuvuudet sijoittuvat akselilla liukuville *jatkumoille*, eivätkä siis ole vastakkaisia polariteetteja.

Aiemmin modernin kaupungin kontekstissa anonyymiys ymmärrettiin yhdessäolon kokemuksen, jonkun isomman kokonaisuuden osana olemisen tai integraation puutteena tai yksinäisyyden kokemuksena. Blokland huomioi, että sanakirjan mukaan anonyymiys ei kuitenkaan tarkoita tätä, vaan ”tuntemattomana olon tai tunnistamattomuuden tilaa tai laatua”. Se ei sinällään merkitse yksinäisyyttä tai deprivaaation kokemusta. Se tarkoittaa yksinkertaisesti sitä, ettei henkilö ole *tunnettu* nimellään tai henkilökohtaisella

elämäntarinallaan. Sosiaalisten verkostojen analyysi sijoittaa yleensä suhteet jatkumon privaattiin päähän. Sen sijaan urbaanin arjen käytännöissä fluidit kohtaamiset ja kestävät sitoumukset saattavat muodostaa sellaisen esityksen yhteisöstä, joka ei ole julkinen eikä yksityinen, intiimi eikä anonyymi, vaan mahdollistaa laajan kirjon erilaisia mahdollisuuksia näiden välillä. Kuuluminen on Bloklandin mukaan mahdollista yksilölle jopa kaikkein anonyymeimmässä ja julkisimmassa relationaalisessa asetelmassa, mutta se ei riitä yhteisön muodostumiseen tai olemassaoloon. Hänen mukaansa urbaanit vuorovaikutustapahtumat voivat olla osallisina yhteisön muodostumiseen vain, mikäli ne tapahtuvat *julkisen tuttuuden* (public familiarity) puitteissa.

Julkinen tuttuus on sellaisella tavalla erityinen *relationaalinen asetelma*, että se sallii niin kuuluminen kuin ei-kuulumisenkin (Blokland & Schultze 2017, 259-262). Se kuvaa sellaista kaupungin sosiaalista kangasta tai kudosta (*social fabric*), jossa yksilöt pystyvät toistuvien fluidien kohtaamisten ja kestävien sitoumusten perusteella sijoittamaan toisensa sosiaalisesti, tunnistamaan heidät ja jopa odottamaan heidän näkemistään. (Blokland 2017, 126-136) Asetelma tarjoaa *kasautuvaa* tietoa toisista oman asuinpaikan asukkaista, jotka jakavat saman tilan päivittäisissä rutiineissa (Blokland & Schultze 2017, 259-261). Bloklandin mukaan tällaiset kokemukset saavat meidät kokemaan olevamme kotona. Julkisen tuttuuden kehyksessä kuuluminen ei kuitenkaan tarvitse tarkoittaa tunnetta kotona olemisesta. Asuinalueita voi ajatella silloin vähintään mukavuusalueena, jossa voi kokea jonkinlaista turvallisuudentunnetta edellyttäen, että meillä on riittävä *tietämys* alueesta ”itseämme varten”; että olemme niin sanotusti *in the know*. (Blokland 2017, 94-95, 126-136)

Asetelmaan liittyy tilan vahva symbolinen käyttö, joka mahdollistaa toisille kuuluminen ja saa heidän habituksensa ja asumuksensa sopimaan tilaan, mutta samalla sulkee jonkun toisen pois ja aiheuttaa ei-kuulumista. (Blokland & Schultze 2017, 259-262) Asuinalueille voi muodostua erilaisia osakulttuureja, kun eri muuttoaalloissa muuttaneet ihmiset käyttävät asuinalueitaan erilaisin symbolisin tavoin. Käytännöt sinänsä eivät välttämättä juurikaan muutu, mutta uudet asukkaat saattavat osallistua käytäntöihin ihan uudenlaisessa osakulttuurisessa kontekstissa, jonka vanhat asukkaat saattavat tulkita piittaamattomuutena. Eri osakulttuureissa elävien asukkaiden tapa käyttää asuinalueita saattaa muuttaa sen luonnetta niin merkittävästi, että se saattaa aiheuttaa toisissa ei-kuulumisen tunnetta, joko omavalintaisesti tai pakottavasti. Vanhoihin verkostoihin voi

syntyä menetyksen ja muutoksen narratiiveja. Blokland & Schultze (2017, 259-262) ehdottavat, että julkinen tuttuus saattaa yhdistyä ei-kuulumisen tunteeseen, etäännyntymiseen asuinalueen käytännöistä ja normatiiviseen alienaatioon durkheimilaisessa merkityksessä.

4.6. Kuulumisen kompleksisesta luonteesta

Lähdesmäen ym. (2016) analyysin mukaan kuulumisen tutkimus on viime aikoina keskittynyt fluidiuteen/notkeuteen ja joustavuuteen. Marco Antonsich (2010) kuitenkin huomauttaa, että myös ”perinteiset” kuulumisen muodot ovat yhä relevantteja. Hän myös muistuttaa, että henkilökohtainen paikkaan kuuluvaisuus on aina ehdollistunut valtasuhteille. Sekä Antonsich, että Lähdesmäki ym. esittävätkin, että paikkaan perustuvissa kuulumisen tutkimuksissa olisi välttämätöntä ottaa huomioon sekä emotionaalinen, että poliittinen taso. Lähdesmäen ym. (2016, 241) mukaan kuulumisen käsitteen vahvuus on juuri siinä, että se mahdollistaa niin subjektiiviset, sosiaaliset kuin yhteiskunnallisetkin ulottuvuudet tutkimuksessa. Se tuo esiin myös normit, rajoitteet ja määräykset, jotka mahdollistavat, vaikeuttavat tai estävät kuulumisen. Talja Blokland osoittaa relationaalisen teorian avulla kuulumisen mahdollistavan sekä staattisuuden että fluidiuden. Lähdesmäki ym. ja Antonsich ehdottavatkin, että kuulumista olisi tarkasteltava monenlaisilla asteikoilla. Antonsich esittää, että nyky-yhteiskunnille on kuvaavaa lukuisten kuulumisen muotojen rinnakkaisuus ja tästä monimuotoisuudesta selvän ottamisen tulisi olla kuulumisen tutkijoiden yksi tehtävistä tällä hetkellä. Fridlundin (2014) viitaten Antonsich muistuttaa, että kuulumisen käsitteen kompleksisuus ei ole tahatonta, vaan täysin välttämätöntä. Lähdesmäen ym. mukaan kuulumisen analyttinen voima piilee juuri moniulotteisissa tasoissa, mutta samalla käsitteen joustavuus vaatii erityistä huolellisuutta ja selkeyttä käytännön sovellutuksilta. Lisäksi Antonsich (2010, 20) ehdottaa pohdittavaksi kysymyksen siitä voiko ”kuulumisen yhteisöjä” olla ”identiteettien yhteisöjen” ulkopuolella.

5. TUTKIMUSASETELMA JA -KYSYMYKSET

Tutkielmassa olisi ollut mahdollista valita yksi teorianosa, kuten emotionaalinen tai valinnainen kuulumisen muuttajien kuulumisen tarkasteluun. Teoriaan ja aineistoon tutustussa vahvistui, että tällainen ei palvelisi eri muuttajien kokemusta. Lisäksi kokooma-artikkelien kirjoittajien ja relationaalisen teorian näkökulmat tukevat kompleksisuuden mahdollistavaa teorianmuodostusta ja tutkimusasetelmaa.

Tutkielmanteossa pyrittiin välttämään asettumasta minkään metafysiikan tai dynamiikan puolelle. Ajatuksena on ollut, että myös eri yksilöiden maailmankuva, ympäristösuhde ja elämismaailma saattavat avautua erilaisten metafysiikkojen tai dynamiikkojen kautta.

Tutkielmaa on ohjannut seuraavanlainen suhtautuminen kuulumisen käyttöön keskeisenä käsitteenä: Kuulumisen tutkimuksen tulisi voida nähdä pysyvyyden tai staattisuuden ja fluidiuden tai muutoksen yhdenaikaisuus. Sen pitäisi olla sellaista, jossa eri dynamiikat ja metafysiikat voivat kohdata ilmeten myös samanaikaisesti.

Tutkimuksen pitäisi huomioida erilaiset asteikot ja tasot, joissa kuulumisen voi tulla esiin. Lisäksi sen pitäisi tunnustaa niin identiteettien, post-identiteettien kuin ei-identiteettienkin samanaikaisuuden mahdollisuus sekä huomioida ei-kuulumisen tai kuulumisen ulkopuolisuus.

Tutkielmaan on valittu hyvin avoin tutkimusasetelma, jotta kuulumisen tarkastelu muuttajien kohdalla olisi mahdollisimman avointa. Tutkielmanteon prosessi on ollut aineistolähtöistä ja teoretisointi on kulkenut koko ajan rinnalla. Tavoitteena on ollut kerätä aineistoa tavalla, joka ei oleta vaan mahdollistaa kompleksisuuden. Vastaavasti myös teoriaa on koottu *abduktiivisesti* aineiston ja teorian vuoropuhelussa.

Kompleksisuuden keskellä tutkielmaa on luotsannut analyyttinen kiinnekohta: itse (*self / sense of self*). Kuten Antonsich huomauttaa, on yleisesti tunnustettua, että paikkaan kuulumisen tunteet ja itsen muodostumisen (*self-formation*) prosessit yhdistyvät vastavuoroisesti. Itsen olemassaolo ei häviä dynamiikkojen muuttuessa tai silloin jos siirrytään identiteeteistä post-identiteetteihin: se läpäisee kaikki kuulumisen tasot ja ulottuvuudet. Tutkielman tutkimuskysymys sisällyttää maininnan itsenmuodostuksesta:

Miten Martinrantaan muuttaneiden kuulumisen asuinpaikassa ilmenee ja miten se kytkeytyy muuttaneen itsenmuodostukseen?

Tutkimuskysymyksessä on käytetty ilmaisua ”kuuluminen asuinpaikassa” ”kuuluminen asuinpaikkaan” sijasta. Tällä halutaan välttää sellaista asetelmaa, jossa kuuluminen ymmärrettäisiin voivan liittyä vain asuinpaikkaan valmiina kulttuurina tai staattisena konkretiana. Sen sijaan ilmaisu ”kuuluminen asuinpaikassa” mahdollistaa sekä kuuluminen valmiiseen kulttuuriin että asuinalueen avautumiseen valmiista määrittelyistä vapaammille tulkinnoille.

Työn tarkoituksena on selvittää, mitä kuuluminen on ja miten se tapahtuu muuttajan sisäisenä asuinalueelle muuttoon liittyvänä prosessina. Tässä *itse* ymmärretään George Herbert Meadin sosiaalipsykologian kautta, joka kytkeytyy symbolisen interaktionismin perinteeseen. (Wallace & Wolf 1999, 189-191) Meadin (2015/1934, 135-140) itse (*self*) on refleksiivinen, joka tarkoittaa, että se voi olla sekä subjekti että objekti. Tällainen itse, joka voi olla objekti itselleen on pohjimmiltaan sosiaalinen rakenne, joka syntyy sosiaalisessa kokemuksessa. Tällainen itse voi keskustella itsensä kanssa ikään kuin keskustelisi muiden kanssa. Tämä liittyy itsen toisiin kielellisyyden ja symboleiden kautta. Itsetietoisuuden kehittymisen kannalta tärkeää on *yleistetyn toisen* (generalised other) asenteen ottaminen, jota voi harjoittaa esimerkiksi pelissä toisten kanssa. Yleistetyllä toisella tarkoitetaan sitä organisoitunutta yhteisöä tai sosiaalista ryhmää, johon ihminen kuuluu. Yleistetyn toisen asenteen ottamalla yksilö ottaa koko yhteisön asenteen ja yrittää kuvitella mitä häneltä odotetaan siinä ryhmässä, johon hän kuuluu. Yksilö sisällyttää nämä asenteet itsen rakenteeksi.

Itse ei kuitenkaan koostu pelkästään sosiaalisten asenteiden organisoitumisesta. (Mead 2015/1934, 152-172) Meadin (2015/1934, 173-186) mukaan se koostuu *subjektiminän* (”I”) ja *objektiminän* (”me”) vuoropuhelussa (Rautio 2006, suomennokset). Objektiminä on järjestetty kokoelma muiden asenteita, jotka yksilö omaksuu itselleen. Subjektiminä on se osa itseä joka muistuttaa samalla siitä itsestä, joka oli ennen tätä hetkeä. Subjektiminä on koko ajan läsnä kokemuksessa muistin kautta ja on tietoinen sosiaalisesta objektiminästä. Subjektiminä on se osa itseä joka reagoi itsen, joka syntyy muiden asenteita ottaessa (objektiminä). Täten itse on prosessi, jossa yksilö jatkuvasti muokkaa itseään ennalta niihin tilanteisiin, joihin hän kuuluu ja reagoi samalla siihen takaisin. Itsen molemmat osat ovat Meadin (2015/1934, 199-200) mukaan tärkeitä itsenmuodostuksessa ja edellytyksenä yhteisöön kuulumiselle. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että ihminen sokeasti hyväksyisi kaikki asenteet sellaisenaan ja sulautuisi niihin täysin, vaan reagoi niihin ja osallistuu samalla sen yhteisön muutokseen, jonka

osaksi hän kuuluu. Eri yksilöillä subjekti- ja objektiminän merkitykset voivat saada erilaisen painoarvon: yhteisön jäsen, jolla on hyvin voimakas subjektiminä vastaa yhteisön järjestettyihin asenteisiin tavalla, joka voi saada mittavankin muutoksen aikaan. Lisäksi Mead (2015/1934, 200-202) huomauttaa, että jokaisen yksilön itsellä on oma erityislaatuinen yksilöllisyytensä, eli jokainen reflektoi ryhmänsä organisoitua rakennetta erityisestä ja ainutlaatuisesta näkökulmasta, jota ei ole kellään muulla jäsenellä. Nykypsykologiassa tiedetään, että esimerkiksi *temperamentti*, ihmisen yksilöllisyys on ihmisen synnynnäinen, kohtalaisen pysyvä yksilöllinen taipumus reagoida ympäristöön. (Keltikangas-Järvinen, 2004) Sosiologian klassikko Georg Simmel on pohtinut teollistuneen kaupungin ja yksilöllisyyden - massayhteiskunnan ja yksilön sisäisten tarpeiden - välistä suhdetta. Simmel (1971/1918, 362-365) täydentää Meadia ajatuksella *itsensä ylittämisestä* (self-transcendence), jolloin kaikki ei ole vain yksilön omaa halua ja valintaa tässä hetkessä, vaan yksilön on mahdollista ottaa myös muiden tarpeet ja toimintansa tulevaisuudenvaikutukset huomioon. Muuttajan kohdalla tämä voi näkyä esimerkiksi muiden perheenjäsenten preferenssien ja tarpeiden huomioimisessa asuinpaikan valinnassa tai asuinalueen käytössä.

Tässä tutkielmassa termiä identiteetti käytetään vain silloin, jos se sisältyy valmiiksi siihen täsmälliseen teoriaan, josta on kyse tai jos puhutaan sellaisesta konstruktiosta, jossa se on yhteydessä ryhmäidentiteettiin. Identiteetin terminä ymmärretään tässä tutkielmassa sijoittuvan helposti rajojen tekemisen ja toiseuttamisen politiikkaan ja sen käyttöön liittyvä vaara ihmisen koko yksilöllisyyden tulla ymmärretyksi ryhmäidentiteettien kautta. Tässä mielessä itse on huomattavasti tarkempi ja toisaalta väljempi kuvaus, joka erottaa ja sisällyttää niin yksilön nykyiset sosiaaliset ryhmät, aiemmat kokemukset kuin yksilön ainutlaatuisuuden. Identiteetin yksilöllisyydellä siis ymmärretään tässä ryhmäidentiteettien kautta koettua, toisten kanssa jaettua ”(massa)yksilöllisyyttä” erotuksena itsen yksilöllisyydestä tai ainutkertaisuudesta, joka on yhdistelmä synnynnäisyyttä ja elämäkerrallisuutta.

6. KÄVELYHAASTATTELU OSALLISTAVANA MENETELMÄNÄ

6.1. Etnografiat ja osallistava tiedontuotanto

Etnografia ymmärretään useimmiten koko tutkimusprosessia ohjaavana tutkimusotteena. Etnografiselle tutkimusprosessille on keskeistä ensinnäkin se, että tutkimus ja aineistonkeruu tapahtuvat *kentällä*. Toiseksi se perustuu *vuorovaikutukselle* ja/tai kokonaisvaltaiselle *kontekstoinnille*. Kolmanneksi tällainen tutkimus on vaikuttavaa *toimintaa*, joka tuottaa todellisuutta ja vaikuttaa ympäristöönsä. (Hämeenaho & Koskinen-Koivisto 2014, 7-10) Tämä ei suinkaan tarkoita sitä, etteikö muuttajien todellisuutta olisi ilman etnografiaa. Todellisuuden tuottamista voi ymmärtää tämän tutkielman esimerkillä. Eräs haastatelluista totesi, että on mielenkiintoista pysähtyä pohtimaan, mikä hänelle asuinpaikassa todella on merkityksellistä. Kävelyn aikana oli mahdollista tulla tietoisemmaksi omista kokemuksistaan ja tulkinnoistaan. Menetelmän ja kuulumisen performatiivisuus saivat tutkittavat silloin tällöin jonkin tutun näkymän äärellä yhdessä keskusteltaessa oivaltamaan asioita, joita he eivät olleet aiemmin oivaltaneet. On mahdollista, että tällaiseen tutkimukseen osallistuminen voi auttaa muuttajaa ymmärtämään omaa paikkasuhdettaan ja kuulumistaan paremmin, löytämään keinoja työskennellä vahvemman kuulumisen tunteen luomiseksi ja jopa tulemaan tyytyväisemmäksi asukkaaksi. Tällöin tutkimuksen voidaan nähdä vaikuttavan todellisuuteen. Hämeenaho ja Koskinen-Koivisto (2014, 7-10, 28) lisäävätkin, että etnografiat tuottavat kuitenkin tulkintoja, jotka ovat kiinni tutkittavien omassa arjessa ja kokemuksissa. Ne pyrkivät tavoittamaan tutkittavien omat ajatusmallit ja esittämään ne kulttuurisessa kontekstissaan. Etnografioilla voi tuoda näkyville monitahoisia kulttuurisia ilmiöitä ja prosesseja, jonka avulla voi tuottaa kulttuurin syvällistä analyysiä ja merkitysjärjestelmien tulkintoja. Katzin & Csordasin (2003, 280-285) mukaan eletty ja esitetty kulttuuri ei ole kuitenkaan koskaan aivan sama. Sosiologiselle etnografialle on kuvaavaa, että se saattaa rikkoa omaksumiamme käsityksiä subjekteista, rakentaen uudelleen käsitystä siitä mitä subjektit pitävät merkittävänä.

Vakiintuneen näkemyksen mukaan etnografia tulisi nähdä tutkijan ja hänen informanttiansa *yhteisenä* tiedontuotantona. (Gould 2016, 12). Epistemologisesti tällainen *osallistava* etnografia kuuluu *fenomenologisen sosiologian* piiriin, joka juontaa juurensa Marceau Merleau-Pontyn *fenomenologiseen filosofiaan*. Sen kohteena on arjen (*everyday life*) ja elämismaailman (*life-world*) kuvaaminen ja analyysi. Sosiaalitieteisiin

fenomenologia on tullut pääosin Alfred Schütz in tuotannon kautta. Schütz in tuotantoon ovat vaikuttaneet mm. Max Weberin ymmärtävä sosiologia (*verstehen*) ja Edmund Husserlin fenomenologia (Barber 2004, 25-39; Carpiano 2008, 264; Kusenbach 2003, 455-457). Ymmärtävä sosiologia pyrkii selvittämään, kuinka merkitykset ja toiminnan mieli syntyvät yksilön kokemuksessa (Schütz 2007/1932).

Tässä tutkielmassa käytetty tapa tehdä osallistavaa etnografiaa saa yhtymäkohtia Dorothy Smithin (2005) *institutionaaliseen etnografiaan* ja Sarah Pinkin (2008) *aistien etnografiaan* (sensory ethnography). Molemmat painottavat etnografioita refleksiivisenä ja *kokemukseen* pohjaavana prosessina, jonka kautta ymmärrystä, tietämistä ja tietoa tuotetaan. Institutionaalisella etnografialla viitataan etnografiseen tutkimukseen, jolla pyritään ottamaan etäisyyttä ennalta määrättyistä instituutioiden, kuten tieteen, luomista kategorioista. Tällainen etnografia ottaa etäisyyttä valtavirran sosiologiasta, jonka nähdään ottavan *tietäjän* diskursiivisen position asettautumalla ihmisten arkikokemuksen yläpuolelle. Institutionaalisisessa etnografiassa tutkimus suunnitellaan niin, että *ihmiset*, informantit ottaisivat tietäjän position. Tällaista etnografiaa kirjoitetaan suoraan ihmisten elämismaailmoista käsin. Ihmisten kokemuksen kautta määrittyy, mikä on olennaista, sen sijaan että olennainen määriteltäisiin valmiiden kategorioiden, kuten ”luokka”, ”yhteisö” tai ”identiteetti” kautta. (Smith 2005, 31-39, 50-53) Smithin sosiologia sijoittuu sosiaaliteoreettiseen suuntaukseen, joka yhdistää mikro- ja makrotason. Smithin ajattelussa ”relations of rulingin” ja ”problematic of everyday lifen” välille löytyy yhteyksiä (Layder 1994, 151, 155-158).

Sarah Pinkin (2008) mukaan etnografinen prosessi on osa sekä paikan (*place*) fenomenologiaa, että tilan (*space*) politiikkaa. Etnografi on yhdessä tutkimukseen osallistujan kanssa osa sosiaalista, aistimuksellista ja materiaalista kontekstia, johon liittyy tietynlainen koko ajan muutoksessa oleva valtarakenne, jota he kokevat koko kehollisuudellaan. Haastattelu tulisi nähdä nimenomaan *paikkana*, jolloin etnografinen käytäntö tarkoittaa moniaistillisia ruumiillistettuja kanssakäymisiä toisten kanssa heidän sosiaalisissa, materiaalisissa, diskursiivisissa ja aistimuksellisissa ympäristöissään. Refleksiivisyys toimii eräänlaisena siltana aistien subjektiivisuuden ja etnografisten kanssakäymisten intersubjektiivisuuden välillä. (Pink 2008, 8-11, 23-52, 82-96)

Valittuun tutkimusotteeseen liittyy *vahva objektiivisuus* ja sitä seuraava *vahva refleksiivisyys*. Tämä liittyy tietoisuuteen tutkijapositionista ja on osa tutkimusetiikkaa.

Margarethe Kusenbachin (2003, 458) mukaan tietoisuus refleksiivisyydestä tekee fenomenologisesta metodista sofistikoituneempaa ja validimpaa. Vahva refleksiivisyys asettaa tutkijalle vaatimuksen tietää omasta tietämisestään ja olla mahdollisimman tietoinen siitä mitä tietää.

6.2. Kävelyhaastattelu metodina

Toisten kanssa kävely on yksi tapa toteuttaa kokemukseen pohjaavaa etnografiaa. Kävelyhaastattelu perustuu kävelyyn, haastatteluun ja havainnointiin. Tutkittava johdattaa tutkijaa tärkeinä pitämiinsä paikkoihin ja haastattelu on keskustelunomaista ja epämuodollista. Kävely toimintona luo hyvät edellytykset luoda kokemuksellisuuteen, paikkaan, tiedonmuodostukseen ja paikalliseen kulttuuriin kiinnittyvää tutkimusaineistoa. Kävelyhaastattelu ei ole pelkästään aineistonkeruun metodi, vaan se muodostaa myös tutkimusmenetelmän ja metodologisen lähestymistavan. (Jokinen ym. 2010, 255-257)

Kävelyhaastattelua voidaan pitää tasa-arvoistavana menetelmänä, jossa liikutaan haastateltavan omassa, tutussa ympäristössä, yhteisessä rytmissä ja siihen mukautuvassa keskustelussa, joka tasoittaa valtasuhdetta tutkijan ja haastateltavan välillä. Osallistujien on muokattava vauhtiaan ja rytmiään koko ajan, jotta kehot olisivat keskenään synkronoituja. (Bamberg 2019) Kävely luo empatian, kiintymyksen ja kuulumisen tunteita jaettujen askelten, rytmien ja tyylien kautta (Pink 2008, 63-73). Rytmiaan sovittamalla tutkijan on helppo päästä lähelle tutkittavan luonteenomaista liikkumista ja sitä kautta lähemmäs hänen kokemuksiaan. Tutkijasta tuleekin havainnoiva osallistuja. Haastateltava osallistuu enemmän ja vastaavasti tutkija voi oppia enemmän, kuin perinteisessä istumahaastattelussa (Jokinen ym. 2010, 255-260) Kävelyllä avautuu koko ajan uusia tarjoumia, jotka mahdollistavat asukkaalle erilaisia kokemuksia ja tulkintoja. Kävelyhaastatteluaineisto onkin herkistynyttä haastateltavan ympäristösuhteille. (Jokinen ym. 2010, 255-260) Jokisen ym. (2010) viittaman Lawn (2004) mukaan kävelyhaastattelua voidaan pitää lisäksi *performatiivisena* menetelmänä, jonka avulla tutkija ja tutkittava voivat yhdessä *tuottaa todellisuuksia* ja kumota itsestäänselvyyksiä.

Tiina Suopajärven (2014) kävelyhaastattelututkimuksessa tarkasteltiin ikääntyvien oululaisten suhdetta kaupunkiinsa ruumiillisen ja sosiomateriaalisen paikkasuhteen

rakentumisen kautta. Tutkimuksessaan hän katsoi kävelyssä rakentuvien ruumiillisten, sosiomateriaalisten ja ajallisten ikääntymiseen liittyvien merkitysten muovautuvan ikääntymisen ja julkisen kaupunkitilan sosiokulttuurisissa narratiiveissa. Hän huomauttaa, että nämä ulottuvuudet kietoutuvat tiiviisti toisiinsa samassa ”kudelmassa” ja niiden analyttinen erottaminen toisistaan olisi keinotekoisista. Tämä havainto tukee tähän tutkielmaan valittua teorianmuodostustapaa.

Kävelyhaastattelun erityinen merkitys tulee esiin juuri siinä metodologisessa yhteydessä, jossa sitä käytetään. Sitä on sovellettava tutkimuksen tavoitteiden, tutkimusongelman ja tutkittavan tapauksen luonteen mukaisesti. On päätettävä kuinka strukturoituja tai strukturoimattomia haastatteluista tulee. (Jokinen ym. 2010, 257-259) Tässä tutkielmassa on kompleksisuuden mahdollistava tutkimusasetelma ja osallistava lähestymistapa tiedontuotantoon, joten kävelyillä haluttiin antaa tilaa haastateltavien itse kertoa mikä juuri heille on tärkeää. Kävelyhaastattelun kulku ja keskustelun aiheet haluttiinkin pitää mahdollisimman avoimina ja strukturoimattomina. Tällöin oli mahdollista nähdä minkälaisia teemoja asukas itse tuo keskusteluun itselleen tärkeinä. Tutkija valitsi kuitenkin tutkittavan tapauksen kontekstin kannalta kiinnostavia teemoja (historia/ajallisuus ja elämäntapa), mutta otti nämä teemat esille kävelyn aikana vain, mikäli haastateltava itse toi kyseisen teeman keskusteluun. Jos näin ei käynyt, näitä teemoja käsiteltiin vasta kävelyn lopussa loppukysymyksissä.

Kävelyhaastattelulle on mahdollista ottaa vaihtoehtoisia tutkimusotteita. Jokinen ym. (2010, 258) esittävät seuraavanlaisen jaottelun: Tutkija voi joko mennä suoraan ”lennosta” mukaan tutkittavan arkipäivään ja luvan saatuaan kulkea mukana haastateltavan ehdoin, tai hän voi sopia kävelystä etukäteen ja pyytää haastateltavaa kulkemaan jonnekin kuten kulkisi muutenkin, tai hän voi antaa haastateltavalle paikkaan, reittiin tai kävelyyn liittyvän spesifin tehtävän, jolloin ollaan kauempana arkipäivän tilanteesta. Tässä tutkimuksessa pyrittiin saamaan selville tutkittavan asuinalueeseensa liittämistä merkityksiä. Tarkoituksena oli selvittää, miten kuuluminen kytkeytyy muuttajan itsenmuodostukseen. Tällainen vaatii myös tutkimusotteelta sen, että tutkittavalla on *mahdollisuus* irrottautua päivittäisessä arjessa kävelyistä reiteistä, sillä asukas ei välttämättä aina ehdi tavallisessa arjessaan käydä sellaisissa asuinalueensa paikoissa, joissa hän kokee voimakkainta yhteyttä itseensä. Tämän vuoksi valittiin tutkimusote, johon liittyy spesifi tehtävä.

6.3. ”Go-along” tarkempuna kävelyhaastattelumenetelmänä

Kaupunkisosiologi Margarethe Kusenbach (2004) on kehittänyt ”Go-along” -kävelyhaastattelumenetelmän, jota hieman sovellettuna on käytetty tämän tutkielman tarkempuna metodina. Metodissa kenttätyöntekijä tutkii yhteisellä ”tutkimusretkellä” subjektiansa kokemusten ja käytäntöjen virtaa *aktiivisesti* kyselemällä, kuuntelemalla ja havainnoimalla, samalla kun he vuorovaikuttavat yhdessä kulkiessa fyysisessä ja sosiaalisessa ympäristössä. ”Go-alongista” tekee erityisen kävelyhaastattelumenetelmän tutkijan korostunut aktiivisuus tiedontuotannossa ja tietynlainen ennalta systematisoitu kysymysten esittämistapa, joka ei kuitenkaan tarkoita haastattelun ja havainnoinnin strukturoimista ennakoon. Tässä tutkielmassa tätä on ymmärretty niin, että kysytään aktiivisesti, mutta kysymys muodostetaan osallistujan itse esiintuomista teemoista ja puheenaiheista mahdollisimman pelkistetyksi. Tavoitteena ”go-alongeilla” on päästä käsiksi informanttien kokemukseen, jonka he yleensä pitävät sisällään ja joka ei välttämättä yleisemmin käytetyssä ”hanging out” -metodissa tule havainnoimalla esiin. Tarkoituksena on saada kyselemällä selkeämpi ja systemaattisempi ote informanttien toiminnasta ja tulkinnoista ja sitä kautta tuottaa johdonmukaisempaa dataa, kuin ”hanging out” -metodilla. (Kusenbach, 2003, 463).

Kusenbach (2004, 466) näkee, että ”go-along” -kävely tarjoavat erityisen hyvän, ellei jopa ainutlaatuisen pääsyn tiettyihin aiheisiin, verrattuna muihin etnografisiin metodeihin. *Ensimmäinen* teemoista on havainnoinnin kompleksisen rakenteellisuuden ja filteröinnin paljastaminen, eli miten ihmisten henkilökohtaiset käsitykset siitä mikä on olennaista, ohjaavat heidän kokemuksia sosiaalisesta ja fyysisestä ympäristöstä. *Toinen* teema tarjoaa näkemyksiä tilallisten käytäntöjen koostumuksesta. *Kolmanneksi* metodi tarjoaa ainutlaatuisen pääsyn henkilökohtaisiin elämäkertoihin. Tällä voidaan paljastaa miten yksilöt antavat syvyyttä ja merkitystä tavanomaisille rutiineilleen. *Neljänneksi* ”go-along” -kävely voivat valaista luonnollisten miljöiden, esimerkiksi naapurustojen sosiaalista arkkitehtuuria. *Viidentenä* teemana Kusenbach näkee ne todellisuuden ulottuvuudet, jotka muokkaantuvat vuorovaikutuksessa.

Margarethe Kusenbach antaa ”go-alongeillaan” mahdollisimman vähän suuntaviivoja puheenaiheista informanteille. Mikäli he pyytävät ohjeita, heitä pyydetään kertomaan ”mitä vain tulee mieleen katsellessa ja liikkeessä paikoissa” sekä ”jakamaan tutkijan kanssa sen mitä he yleensäkin kulkiessaan kokevat”. Mikäli ympäristössä tulee vastaan

jokin piirre tai yksityiskohta, jota on vaikea olla huomaamatta, kysyy hän informantilta mielipidettä siitä. (Kusenbach 2003, 465)

Tässä tutkielmassa tutkittavat toimivat spesifin tehtävänannon mukaan.

Haastattelukutsussa heitä pyydettiin kävelyllä kertomaan, minkälaisia ajatuksia tai tuntemuksia heillä liittyy uuteen asuinympäristöön, ja näyttämään tai kertomaan mitkä asuinalueen paikat tai asiat ovat heille tärkeitä tai merkityksellisiä. He saivat kävelyllä tehtävän ”näytä minulle itsellesi tärkeitä tai merkityksellisiä paikkoja tai asioita asuinalueellasi, mikäli niitä on.” Haastateltava sai johdattaa haastattelijaa ja kertoa oma-aloitteisesti mitä tulee mieleen. Tehtävänantoa suunniteltaessa sanavalinnat harkittiin tarkkaan. Sanan ”tärkeä” voi ajatella käytettävän useammin arkisemmissä käyttöyhteyksissä, vaikkakin sitä voi käyttää myös vähemmän arkisissa yhteyksissä, kun taas ”merkityksellinen” viittaa selkeämmin arjen ylittävään merkityssisältöön. Molempien sanojen mukaanotto yhdistyy kuulumisen teoriaan, jonka mukaan kuuluminen voi näkyä sekä hyvin konkreettisella arjen tasolla että abstraktimmalla tasolla. Kusenbachista poiketen tutkielmassa tehtiin päätös, että tutkija ei kysy maamerkkien tai muiden yksityiskohtien kohdalla informantin mielipidettä, ellei hän itse ole aloitteentekijänä joko puheessaan tai selvällä eleellään. Tarkoitus oli luoda koherenttia dataa, mutta hyvin asukaslähtöisesti. Syy päätökseen on se, että tutkittava alue on monessa suhteessa hyvin monikerroksinen ja täynnä mielenkiintoisia yksityiskohtia ja maamerkkejä. Tutkimusasetelma haluttiin pitää mahdollisimman avoimena asukkaan omien teemojen ja olennaisten asioiden esiintuomiseksi. Lisäksi se, että haastateltava ei mainitse tiettyä maamerkkiä, saattaa sekin tarjota tärkeää informaatiota hänen maailmastaan. Vasta informantin itse kertoessa mieleen tulevista asioista, porautui tutkielmantekijä aktiivisesti tarkentavilla kysymyksillä syvemmälle merkityssisältöihin. Tällainen menettely vaikutti toimivalta tavalla porautua aktiivisesti asukkaan omiin merkityssisältöihin tavalla, johon tutkija vaikuttaa mahdollisimman vähän. Joskus käytännöt tai maiseman ”hienous” voivat tuntua niin itsestäänselviltä, ettei niihin välttämättä huomaisi porautua ilman etukäteen systematisoitua toimintatapaa.

Joissain tilanteissa vaikutti todella siltä, että systemaattinen porautuminen auttoi pääsemään kulttuurin alle. Haastatteluissa tuli välillä tunne, että haastattelijalle näytetään ja kerrotaan asioita, joita sosiologin oletetaan haluavan kuulla - että paikkaa ja itseä siinä paikassa tavoitellaan esittämään sosiologisesti kiinnostavana. Porautumisen

tuloksena haastateltava saattoikin kertoa aiemmista kommenteista poiketen tietoa, joka ei sovi kulttuuriseen kertomukseen tai olevansa oikeasti toisenlainen, narratiivista poikkeava ihminen. Osasyynä saattaa olla se, että kun haastateltava huomaa haastattelijan kysyvän tarkkaan hänelle tärkeästä, näennäisen mitättömästäkin asiasta, saattaa se aiheuttaa haastateltavassa tunteen ”nyt ollaan ihan oikeasti kiinnostuneita juuri minusta”.

”Go-along” voidaan toteuttaa erilaisin liikkumisen tavoin ja havainnoinnin tukena voi käyttää erilaisia apuvälineitä, kuten ääninauhuria tai (video)kameraa. (Kusenbach, 2003, 464-465, Bamberg 2019) Esimerkiksi Jarkko Bamberg (2019) on tehnyt ”run-alongejia” kaupunkimetsässä ja käyttänyt apunaan videokameraa. Bamberg on kiinnostunut juoksijoiden luontosuhteesta ja hän on tehnyt metodologisen valinnan kuvata videokuvaa juoksevan informantin ja hänen takanaan juoksevan tutkijan eteen avautuvasta näkymästä, jolloin informantin selkä näkyy videossa etualalla. Tässä tutkielmassa painotus on selkeämmin asukkaan mielensisällöissä, jolloin kasvokkaisen vuorovaikutuksen ja pienten nyanssien merkitys korostuu. Tällöin ympäristön mittava dokumentointi ei ole tarpeellista. Tässä on tehty päätös, ettei kuvia tai videoita oteta kävelyn aikana, sillä se voisi häiritä muuta havainnointia ja keskittymistä. Ainoastaan ääninauhuri oli käytössä. Tutkielmantekijä halusi luottaa siihen, että ne havainnot jotka syntyvät yhdessä koetussa tilanteessa ovat olennaisia.

Kävelyn aikana tehdyt havainnot ja mieleen tulevat asiat on tärkeää kirjata ylös heti kävelyn jälkeen ns. *sisäisen muistiinpanoihin* (mental notes) ja kirjoittaa niistä kuvailevat kenttämuistiinpanot mahdollisimman pian. (Kusenbach, 2003, 465) Tämän työn tutkimusetiikkaan liittyvä vahva objektiivisuuden ja refleksiivisyyden tavoite näkyy sisäisen muistiinpanojen laadinnassa. Jokaisen haastattelun jälkeen tutkielmantekijä ensinnäkin reflektoi omaa ympäristösuhdettaan. Toiseksi, sisäisen muistiinpanot tarjoutuivat mahdollisuutena tuoda ”tutkijaminälle” näkyviksi sekä empiirisen minän että tutkijaminän ennakkokäsitykset sekä havaita kulttuuristen kategorioiden olemassaolo haastatteluissa. Haastateltavia kontaktoitaessa esimerkiksi heidän medioissa käyttämistään profiilikuvista välittyi väistämättä ennakkotietoa. Sisäisen muistiinpanoilla oli mahdollista tulla tietoiseksi ja etäännyä näistä ennakkokuvista. Työstäminen alkoi jo ennen haastatteluja, jolloin haastatteluissa oli mahdollista *sisäisen puheen ohjaamana* tavoitella haastateltavan näkemistä mahdollisimman avoimesti ja taata etnografian hämmennyneisyys tutkittavan asian

edessä. Sosiologi Margaret S. Archerille (2010, 286-288) refleksiivisyys liittyykin juuri ihmisen ”sisäiseen keskusteluun”, jonka kautta peilataan sosiaalisen toiminnan erilaisia strategisia vaihtoehtoja. Liitteen 5 kuvassa havainnollistuu miten refleksiivisyys toimii tutkijan sisäisen puheen ohjaajana etnografiatilanteessa, jossa tutkija ja tutkittava vuorovaikuttavat toistensa ja ympäristön kanssa. Tutkijan refleksiivisyys rakentaa sillan aistien subjektiivisuuden ja kanssakäymisen intersubjektiivisuuden välillä voimistamalla refleksiivistä sisäistä puhetta.

6.4. Kävelyaineistot

Tutkielman aineisto koostuu kahdeksasta Martinrannan asuinalueella vuoden 2019 aikana tehdystä litteroidusta kävelyhaastattelusta, sisäisen muistiinpanoista, kenttäpäiväkirjoista ja kävelyiden aikana piirryneistä GPS-reittikartoista. Reittikartat ovat olleet apuna analyysin teossa, mutta niitä ei liitetä mukaan tutkielmaan tunnistettavuussyistä.

Kaikki haastateltavat olivat muuttaneet joko Martin tai Itärannan kaupunginosaan korkeintaan 15 vuotta ennen haastattelua ja he ovat alun perin kotoisin muualta kuin Turusta. Osa on muuttanut suoraan Martinrantaan ja osa on asunut ensin muualla Turussa. Mukana on kaksi samassa taloudessa asuvaa pariskuntaa. Kohderyhmänä olivat työikäiset henkilöt. Joukossa on tasaisesti työntekijä-, asiantuntija- ja erityisasiantuntijatehtävissä toimivia sekä yksi opiskelija. Informantit värvättiin tutkielmantekijän omien verkostojen tai sosiaalisen median kautta. Eri osallistujat löytyivät toisistaan erillisistä verkostoista, eivätkä tietävästi tunne toisiaan. Haastateltaviksi pyrittiin saamaan asukkaita tasaisesti eri puolilta asuinalueita ja erilaisista rakennustyypeistä. Informanttien kodit sijaitsivat jälleenrakennuskauden kerrostalomiljöössä, teollisuusmenneisyyteen pohjautuvassa miljöössä, mäkipuisto- ja puukaupunkimiljöössä. Kodit sijoituivat alueelle, joka on kauempana joesta mäkien päällä, lukuun ottamatta teollisuusmenneisyyden miljöön asukkaita. Jokirannassa painottuu enemmän uudempi rakennuskanta. Tutkielmanteon loppuun oli jätetty mahdollisuus hankkia vielä yksi haastateltava joen läheltä, mutta COVID-19-pandemian takia tämä ei tullut enää kyseeseen. Kotien sijainti pääosin vanhemman rakennuskannan alueella saattaa näkyä tuloksissa, vaikkakin kävelyillä liikuttiin laajasti eri osissa aluetta.

Kävelyt aloitettiin informanttien kotien läheisyydestä. Reittien pituus vaihteli huomattavasti: toiset kävelivät vain kodin välittömässä läheisyydessä, kun taas toiset kulkivat hyvinkin laajoja ja erityyppisiä alueita läpäiseviä reittejä. Reitit olivat joko haastateltavien tavanomaisia reittejä tai kokoelma tärkeitä paikkoja. Toiset kulkivat kaupunkiopasmaisesti ikään kuin valmiiksi suunniteltujen sanomisten kanssa, kun taas toiset kertoivat heti aluksi etteivät ole ollenkaan miettineet mitä näyttävät.

Haastateltavan puhe oli joko selostavaa ja tarinamaista - aiempiin elämäntapahtumiin liittyvää tai tiettyjä ympäristössä havaittuja asioita kommentoivaa.

Haastateltavien itse tuottamana ja kertomana kävelyiden aikana hahmottui erilaisia teemoja, jotka olivat haastateltavalle tärkeitä. Haastateltava saattoi kävelyn aikana esittää yksittäisiä puheenvuoroja, jotka eivät liittyneet hänen omiin esillä olleisiin teemoihinsa. Kommentin jälkeiset tutkijan esittämät jatkokysymykset eivät aina kuitenkaan puhaltaneet puheenaihetta kokonaiseksi teemaksi asti. Toisille haastateltaville sama puheenaihe oli hyvin keskeinen oma teema, josta he puhuivat lähes koko haastattelun ajan. Ympäristössä riitti heille loputtomasti vihjeitä, jotka antoivat sysäyksiä puhua tästä mieliteemasta. Tässä näkyy miten samat tarjoumat voivat johtaa erilaisiin kokemuksiin ja tulkintoihin eri yksilöillä.

Aineiston analyysitavaksi valikoitui *temaattinen analyysi*. Temaattinen analyysi on menetelmä, jolla voi systemaattisesti tunnistaa, järjestää ja tarjota näkökulmia aineistosta löytyviin *merkitysrakenteisiin* (patterns of meaning), eli teemoihin. Se tarjoaa tutkijalle mahdollisuuden ymmärtää kollektiivisia tai jaettuja merkityksiä ja kokemuksia. (Braun & Clarke 2006) Aineisto koodattiin ensin tekstianalyysiohjelma Nvivoossa noodeihin, joista hahmottui laajempia eri asukkaita yhdistäviä kokonaisuuksia. Teemojen puitteissa oli tunnistettavissa myös *sosiokulttuurisia narratiiveja*, jolloin analyysi saa myös *narratiivianalyysin* piirteitä. Analyysissä yksilön kokemukset suhteutetaan yleiseen tasoon, jolloin ne voidaan nähdä osana yleisempiä puheenaiheita tai narratiiveja. Asukkaita yhdistävät teemat voivat eri asukkaita puhutella hyvinkin eri tavoin ja myös kuuluminen voi näyttäytyä puheenvuoroissa moninaisesti. Tämän vuoksi eri haastattelut on mahdollista pistää keskustelemaan keskenään, jolloin tilan tulkinnat ja neuvottelut näkyvät konkreettisesti. Kävelyiden aikana syntyneitä asukkaiden henkilökohtaisia teemoja ei pidä sekoittaa temaattisen analyysin teemoihin. Asukkaiden omista teemoista tutkielmassa puhutaan henkilökohtaisina teemoina erotuksena analyysiteemoihin.

7. KUULUMISEN TEEMOJA

Analyysiluvun alkajaisiksi esitellään ensin lyhyesti kaikki osallistujat haastattelujen kronologisessa järjestyksessä. Nimet ovat pseudonyymejä. Iät ilmoitetaan ikäryhmittäin 25–30, 31–36, 37–42 ja 49–54-vuotiaat. Alle 25-vuotiaita tai yli 54-vuotiaita ei aineistossa ole. Ikäryhmään 43–48-vuotiaat kuuluvia ei ole ollenkaan. Ammattitason määrittelyssä on käytetty Tilastokeskuksen ammattiluokitusta. Haastateltaviksi on saatu ihmisiä, jotka ovat lähtöisin kaikilta Suomen suuralueilta Pohjois-Suomea ja Ahvenanmaata lukuun ottamatta (<https://www.stat.fi/fi/luokitukset/suuralue/>). Lähtöpaikkakunnista kerrotaan tässä kuitenkin vain sijainti joko Varsinais-Suomessa tai sen ulkopuolella tunnistettavuussyistä. Myöskään Martinrannan alueella asumisen täsmällistä pituutta ei ilmoiteta tunnistettavuussyistä.

”Saara” on ikäryhmään 25–30-vuotiaat kuuluva korkeakouluopiskelija. Hän asuu yhdessä puolisonsa kanssa omistusasunnossa vanhassa puutalossa. ”Saara” on kotoisin maaseutumaiselta paikkakunnalta Varsinais-Suomen ulkopuolelta, josta on muuttanut Turkuun n. 10 vuotta sitten. Martissa hän on asunut 5-8 vuotta. Teemat: Luonto, maaseutu, kodikkuus.

”Sini” kuuluu ikäryhmään 25–30-vuotiaat ja työskentelee työntekijäammattissa. Sini asuu yhdessä puolisonsa kanssa 1990-luvulla rakennetussa vuokrakerrostalossa. Hän on kotoisin maaseutumaiselta paikkakunnalta. Sini on ”Jeren” puoliso ja muuttanut 0-2 vuotta ennen haastattelua Martinrantaan ensimmäiseen kaupunkikotiinsa. Teemat: Maaseutu, luonto, historia, kaupungin mahdollisuudet.

”Jere” kuuluu ikäryhmään 37–42-vuotiaat ja toimii työntekijäammattissa. Hän asuu yhdessä puolisonsa ”Sinin” kanssa 1990-luvulla rakennetussa vuokrakerrostalossa. Turkuun ja Itärantaan hän oli muuttanut 12-15 vuotta aiemmin Varsinais-Suomen ulkopuolelta. Jere on aina aiemmin asunut kaupungin ydinkeskustassa. Teemat: Kaupunki, historia, kerroksellisuus.

”Niko” kuuluu 25–30-vuotiaiden ikäryhmään ja toimii työntekijätehtävissä. Hän asui haastattelun hetkellä 1950-luvulla rakennetussa kerrostalossa vuokralla puolisonsa kanssa, mutta he olivat muuttamassa Turun naapuruskuntaan ensimmäiseen omistusasuntoon. ”Niko” on lähtöisin Varsinais-Suomen ulkopuolella sijaitsevan kaupungin pientaloalueelta ja oli muuttanut 6-8 vuotta aiemmin Turkuun opiskelemaan. Martissa hän ehti asua 2-4 vuotta. Teemat: Viihtyminen, urheilu, nuorten elämä.

”Kalle” kuuluu ikäryhmään 31–36-vuotiaat ja toimii erityisasiantuntijatason tehtävissä. Hän asuu puolisonsa ”Tiinan” ja lasten kanssa 1950-luvulla rakennetussa kerrostalossa omistusasunnossa. ”Kalle” on kotoisin pikkupaikkakunnalta Varsinais-Suomen ulkopuolelta. Hän on opiskellut Turussa, asunut välillä muualla ja muuttanut takaisin Turkuun joitakin vuosia ennen haastattelua. Teemat: Rauhallisuus, ekologisuus, lapset.

”Timo” on ikäryhmään 49–54-vuotiaat kuuluva erityisasiantuntija. Hän on puutaloasukas, jolla on aikuiset lapset. Hän on lähtöisin maaseutumaiselta paikkakunnalta ja asunut aiemmin muissa isoissa kaupungeissa ja ulkomailla. Turkuun ja Marttiin hän muutti 9-12 vuotta ennen haastattelua. Teemat: Yhteisöllisyys, arkkitehtuuri, kaupunki, kerroksellisuus.

”Tiina” kuuluu ikäryhmään 31–36-vuotiaat ja työskentelee asiantuntijatehtävissä. Hän asuu puolisonsa ”Kallen” ja lasten kanssa 1950-luvulla rakennetussa kerrostalossa omistusasunnossa. Tiina on kotoisin maaseutumaisesta paikasta Varsinais-Suomen ulkopuolelta. Hän on muuttanut Turkuun ja Martinrantaan muutamaa vuotta ennen haastattelua. Teemat: Maaseutu, luonto, kulttuuri.

”Minna” on ikäryhmään 37–42-vuotiaat kuuluva erityisasiantuntija. Hän asuu puolisonsa ja lasten kanssa 1950-luvun kerrostalossa omistusasunnossa. Minna on asunut lapsuutensa Varsinais-suomalaisen kunnan omakotialueella. Hän on opiskellut Turussa, asunut välillä muualla ja palannut lopulta takaisin opiskelupaikkakunnalleen. Marttiin hän on muuttanut muutamaa vuotta ennen haastattelua. Teemat: Luonto, lapset, nostalgia.

Nvivolla koodatessa aineistosta hahmottui kaksi yleistä kuulumisen teemaa:

”ympäristö” sekä ”yhteisö ja sosiaaliset suhteet”, joka on ymmärrettävää, kun tutkitaan asuinalueita. Alanoodit tarkensivat yleisteemoja kuitenkin tiettyihin suuntiin, jolloin yhteisöteemaan muodostui useita alateemoja ja ympäristöteemaan hahmottui tiettyjä merkityksiä, joissa ympäristö tulee kuulumisen suhteen esiin.

7.1. Ympäristö

Ympäristöllä tarkoitetaan tässä sekä rakennettua että rakentamatonta ympäristöä ja luontoa. Ympäristö avautui tutkimuskysymyksellä haastateltavien mentaalisenä ovena toisiin paikkoihin ja aikoihin. Muut ajat tai paikat voivat olla tuttuja joko haastateltavan

omasta henkilöhistoriasta tai mistä tahansa aiemmin koetusta, luetusta tai nähdystä. Huomattavan usein jokin alueen lukuisista kallioista tai kalliopuistoista toimii tällaisena ovena. Konkreettiset lausumat voi tämän teeman puitteissa luokitella koodeihin ”tuttuus suhteessa muihin paikkoihin tai aikoihin”, ”pääsy toiseen todellisuuteen” ja ”uuden ja vanhan suhde – säilyttäminen, hävittäminen, uudistaminen”.

Kirjallisuudesta käy ilmi, että paikkaan kuulumisen tai kuulumattomuuden tunteet yhdistyvät itsen muodostumisen prosessiin. Kävelyhaastattelun tehtävänannossa pyydettiin näyttämään itselle tärkeitä tai merkityksellisiä paikkoja tai asioita uudella asuinalueella. Tiinan tehtävänannon jälkeisessä puheenvuorossa tulee heti näkyville, miten hänen käsityksensä itsestään ja hänen asumishistoriansa maaseutumaisessa paikassa kutoutuvat uuteen asuinpaikkaan.

”Ihan noi kalliot ja puut ja tää hiekkalaatikko ja tää piha täs on kyl tärkeitä [...] joo, tää kolahti kyl tosi... ihan toi asunnon henki ja sit tää miljöö kanssa, et on ihanaa kun tos on noit puutalo näkyy lähellä kanssa, et mulle on kyl tärkeet, me ollaan aina asuttu semmosis vanhois talois ja pihapiireis mis [...] mis on paljon tota puita ja semmost niiku, mä luulen et mul merkkää se et on vihreetä ympärillä, et mä en ihan sellasest urbaanis kerrostalos, et astutaa suora autotielle tai kadulle, ni oikeen sit varmaan viihtyis ni.. [...] ja tää on ihanaa tämmöst just vanhoi puutalo ja tämmöst omakotitalomiljööt mihin on ehkä sit tottunu omas elämäs, et tääl on niin tavallist ja hiljaist ja seesteist.”

Tiinan puheenvuorossa tulee hyvin ilmi, mitä emotionaalinen kodin tuntu paikkaan kuulumisena tarkoittaa. Hänellä kodin tuntu yhdistyy toisesta paikasta, kotiseudulta tuttuun miljööseen, rauhallisuuteen sekä vanhojen talojen ja pihapiirien henkeen, ”tavallisuuteen”. Tiinan subjektiminä tuntuu olevan tässä suhteessa sopusoinnussa uuden ympäristön kanssa. Kävelyn lopuksi suoraan kuulumisesta kysyttäessä Tiina arvelee kuuluvansa uuteen paikkaan melkein yhtä paljon kuin kotiseudulleen, jolloin kuulumisen voidaan nähdä olevan monipaikkaista. Tiinan puoliso Kalle, joka käveli haastattelussa hyvin samankaltaisen reitin kuin Tiina raportoi samankaltaisesti:

”mut et kyl mäki varmaan mieluummin asun 50-luvun talossa ku sit niis 70-luvun laatikoissa, joita nyt on esimerkiks Uittamolla. Käytii niitäki kattomas silloin, etittiin kämppää, et kyllähän nois on vanhaa henkeä noissa, meilläki on korkeet huoneet ja meillä on sitä vanhaa paljo siinä kämpässä jäljellä.”

Haastattelijä: joo. osaatko ajatella et mistä se johtuu, että tykkäät enemmän vanhasta talosta?

”en mä nyt osaa tarkemmin sanoa, jotain sellast vanhaa henkeä niissä varmaan on. Tai sit jos kaikki on ihan uutta ja kiiltävää ni se ei oo niin viihtysä paikka sit mun mielestä

[...] on meidän kaikki asunnot ehkä ollu, mis me ollaan asuttu, ni kuitenkin sit tällasii vanhoja.”

Tuttuuden ei tarvitse välttämättä linkittyä ihmisen koko asumishistoriaan, vaan elämän aikana valintojen ja sattumien kautta ihmiselle voi muodostua mieltymyksiä tai arvostuksia, joita yksilö on ottanut osaksi itseä. Maaseudulla lapsuutensa viettänyt, Martin ”kaupungiksi kaupungissa” määrittävä Timo löytää samankaltaisuutta aikuisuutensa asuinalueisiin ja elämäntapaan. Timon itseymmärryksessä kuvautuu itsen muutosprosessi, jossa aikuisuuden uusien yhteisöjen arvostusten omaksuminen on muuttanut itseä ja käsitystä siitä minne kuuluu:

”hyvin samankaltanen ku mihin oli [paikan nimi] tottunu, minkälaisia asunnot ja kaupunkitalot on ja tavallaan se, et puutalosta oli sit hirveen helppo muuttaa toiseen puutaloon. Asuinalueen tietynlainen samankaltaisuus sen niiku [paikan nimi] asuin ympäristön kanssa. [...] varmaan just se asuin historia [...] niin varmaan se jollain tavalla peilaa sitä, et keskustaläheinen asuminen, et maaseudulla on sen nuoruutensa asunu, ni mä en haikaile minnekään niiku maaseudulle, koska niiku ”been there, seen that”, et mä arvostan just nimenomaan tällasta keskustaläheistä asumista.”

Tietyissä paikassa asumisessa ei ole aina kyse vain siitä mitä itse haluaa ja valitsee. Siihen voi vaikuttaa myös esimerkiksi puolison preferenssit, jotka voivat poiketa paljonkin omista preferensseistä. Martinranta on ympäristönä kuitenkin hyvin monipuolinen ja eri haastateltujen tulkinnoissa se nähdään joko ”kaupunkina”, ”kaupunkina kaupungissa”, ”pikkukaupunkina”, ”maaseutuna”, ”kylämäisenä” tai ”puistona”. Tällainen avara urbanismi tarjoaakin eri perheenjäsenille tai erilaisissa elämäntilanteissa monipuolisia tarjoumia kuulumiselle ja mahdollisuuksia hyviin kompromisseihin:

”ja mähän oon oikeesti mieleltäni sellainen aika maalainen ja voisin ihan hyvin kuvitella asuvani joskus jossain oikeestaan maalla. [...] tää oli sellanen niiku hyvä kompromissi tässä kohtaa. Et ollaan kaupungissa, mun poikaystävä mieluummin tykkää asua kaupungissa, mut tää on kuitenkin sillai, et täs on vähän luontoo lähellä ees pikkasen. Ja se oma pihapläntti oli tärkeä.” (Saara)

”ja sit tosiaan tapasin nykyisen miesystävän [...] Ja hän on täs asunu niin kauan. [...] olihan tää sillee iso muutos mulle.... Mä olin et ”ai tää on tämmöstä!”. Ensin mä pelkäsin, et kotiudunko mää ikinä, ja sit huomaski aika äkkiä, et tää onki aika kivaa – ei oo lumitöitä! ... ja sit on se, et kaikki harrastuksetkin on niin lähellä [...] mun ennakkokäsitykset oli: kaupunki – betonia ja asvalttia [naurahtelua], et ei oo vihreetä, ei oo luontoo lähellä, vaik kylhän sen periaattees ties, et onhan sitä vihreetä joka kaupungissa [...] mul on luonto ihan hirveen tärkeä itelle, ni nähny sitä, että on niinkun vihreetä, on vettä, et siin on niiku kaikkee semmosta mikä on sieltä lapsuuden kodista lähtösin ja sit samalla muutenkin sellasta tärkeätä.” (Sini)

H: täällä tosiaan pystyy näkemään sellasta mitä siellä maaseudullaki?

”juu, on pelto, ihan lähellä, näät jopa ihan puimurin välillä täällä, traktoreita, on niiku luontoo, on eläimiä, tos on hirveesti oravia tossa meidän, ja siili...” (Sini)

Sini on muuttanut ensimmäistä kertaa kaupunkiasuntoon muutettuaan yhteen miesystävänsä Jeren kanssa, joka on aina asunut kaupungin keskustassa. Sini ei ehkä itse olisi valinnut näin urbaania asuinympäristöä, mutta on kuitenkin hämmästykseseen ihastunut kaupunkiasumiseen ja lisäksi löytänyt alueelta tutun maaseudun. Hän luo uutta kaupunkilaista itseä, mutta ihan kokonaan ei tarvitse muuttua.

Jerellä tuttuus syntyy kulttuurintuotteiden ja mielikuvituksen avulla. Jeren kävelyllä pysähdytään näkymän äärelle, jossa toisella puolella ovat Korppolaismäen kalliot, keskellä rakennustyömaa sekä toisella puolella vanhat telakan nosturit ja Turun linna. Kallioita on lohkottu asuntorakentamisen tieltä. Korppolaismäki muodostaa yhdessä Turun linnan kanssa tärkeän historiallisten tapahtumien näyttämön. Telakkarannan rakentumisen myötä näyttämö jää korkeiden rakennusten taakse piiloon. Jeren vahvoin henkilökohtainen teema on historia. Hän kävelee aamu- tai iltalenkillään samasta kohdasta ja kuvailee näkymää hauskaksi, koska siinä leikkaa monta aikakautta. Paikka osoittautuu Jeren paikkaan kuulumisen kannalta erittäin merkittäväksi. Hän kokee omistajuutta paikkaan voimakkaiden lapsuuden lukukokemustensa kautta.

H: osaatko aatella, ku asut tällasen paikan äärellä, et mitä se voi sillee merkitä?

”no mulle on tärkeetä asuu tällasissa paikoissa, mitkä on mulle niiku historiallisestikin tuttuja... esimerkiks tää Korppolaismäki mistä on piiritetty Turun linnaa. Joskus lapsena luin siitä tilanteesta, ni nyhän tietysti on erikoista, et mä asun näin vieressä. Niitä samoja maisemia, mitä ennen niiku kuvittelin mielessäni, et minkä näkönen se on ja et kun mä luin sen ja nyt mä pääsen ihan niiku koskettamaan näitä samoja paikkoja. Lapsen mielikuvitus tietysti ajatteli ne vähän erinäköisiks, mutta todella hauskaa mun mielestä ja ihan hauskaa et siihen nyt jää tää Korppolaismäki, et sitä ei nyt ihan kokonaan tän rakentamisen vuoksi nyt pureta pois, mitä alkuun pelkäsin.”

H: mmm. nii, et se kokonaan räjäytettäis siitä?

”juu, vähän sitä pelkäsin, mut kyl se nyt taitaa et jotakin siihen vanhaa jää. [hiljaisuus] kyllä mä pidän tätä niin kotiseutuna.”

H: osaatko määritellä, et mistä se tulee se kodin tuntu siinä...

”tää on niin paljon näitä eri juttuja mitkä tekee sen, tää Turun linnan näkymä, Aurajoki, vanhat rakennukset, se tulee niin monista eri pienistä asioista.”

H: joo... tuntuu niinku jollain tavalla omilta ne...?

”joo, joo, nimenomaan, ihan kuin mä omistaisin ne, nämä paikat. Ja niiku tuo Korppolaismäki, kallio, ni se on niiku siinä hajotettais minulta jotakin pois kun siihen tehdään lisää taloja. et sellanen vähän niinkun mustasukkanen tunne, et nyt siihen tulee kerrostaloja missä joku asuu.”

H: joo-o. ni onks se vähä niiku ollu lapsena siinä kuvitellu sen ja...

”se voi ehkä juontaa sen siitä nyt jotenki, et se rikotaan nyt se pois minulta. Vaikka nyt sen [luku] vuotta oon asunu täällä, niin mä tunnen nyt sen niin ku mä oisin aina asunu täällä. Siitä on tullu niin koti tästä, nimenomaan tästä Martin alueesta.”

Jere käyttää mielikuvitusta kuulumisen työkalunaan, jolloin kuulumista voidaan ymmärtää tuottamisen kautta. Tässä tapauksessa emotionaalinen kodin tuntu syntyy ehkä asumisen keston ohella lapsuuden lukukokemuksista mielikuvituksen välityksellä. Lapsuuden lukukokemusten ja historiantuntemuksen hyödyntäminen kuulumisen luomisessa kertovat myös rikkaasta kulttuurisesta pääomasta. Jeren suhde tärkeisiin kallioihin voidaan nähdä myös *materialisoituneena mikrotason kuulumisena*, jossa maankamaralla on suuri vaikutus yksilön kuulumisen tunteelle. Materiaalisuus yhdistettynä mielikuvituksen käyttöön mahdollistaa Jerelle välittävän yhteyden menneisiin kokemuksiin ja sukupolviin. Kallionräjäyttämisen voi nähdä kuitenkin asettavan haasteita Jeren kuulumisentunteille, sillä kalliot sijoittuvat itselle tärkeisiin tunnekokemuksiin. Voidaankin kysyä, että mikäli tärkeät kalliot räjäytettäisiin tai muuten peitettäisiin kokonaan pois, tuottaisiko se Jerelle niin voimakasta ei-kuulumista, että hän olisi valmis muuttamaan pois? Jere kertoo, että hän on katsellut omakotitaloja vahvasta kuulumisenkokemuksestaan huolimatta.

Kuulumista voidaan tuottaa myös asuinalueen symbolisissa käytännöissä. Saaralla on tapana käydä saunaillan kävelyllä puolisonsa kanssa. Tässä käytännössä asuinalueen voidaan nähdä tavallistuvan itselle; se tulee osaksi omaa elämää, johon kuuluu myös tapa käydä saunassa. Reitillään Saara kulkee ensin joutomaaksi kutsumansa maaseutua hänelle symboloivan alueen kautta ja kohoo ylös kallioille. Tonttumäellä on näköalapaikka, joka havainnoinnin ja haastatteluissa käytyjen keskustelujen aikana on hahmottunut tietynlaiseksi paikaksi. Tasanteella sijaitsee graffitein koristeltu huoltokaappi, jonka ympäri pääsee kiertämään autolla. Ehkäpä joka kaupungista löytyy tällainen paikka, jossa nuoriso käy pyörähtämässä autoillaan ja rakastavaiset tähyävät kaukaisuuteen. Saara näkee yhdessä puolisonsa kanssa laelta avautuvassa maisemassa ”Harry Potterin kylän” katsoessaan Ojarinteen pienomataloalueen miniatyyrimäisten talojen rivistöjä.

”tää on nyt tällanen meidän lauantai-illan normaali saunalenkki. [hihitystä] et me lähetään täst yleensä johoki päin poikaystävän kaa kävelemään. [...] Joo, nää on hirveen söpöjä mun mielestä nää pientalot tässä alapuolella. Tulee jotenki sellanen Harry Pottermainen fiilis. [...] Jotenki se maailma, se mis Harry Potteri oli pienenä [...] Mun mielikuvissani se asuinalue on vähän tän tyyppinen ollu, ennen ku hän meni sinne velhokouluun. Ku se asu ihan ihmisperheen luona, ni mä vaan kuvittelin niiku

omassa päässäni, varsinkin sit pimeellä ku tos näkyy noi katulamput ja muut valot ni se on hirveen söpö jotenki.”

Saaran voidaan nähdä käyttävän itselleen tuttuja elementtejä tukena kuuluminen kokemuksen rakentamisessa. Saara elää pesänrakennusvaihetta ja yksi hänen teemoistaan on kodikkuus. Saunailan lenkki on hänelle tuttu käytäntö oman puolison kanssa. Yhdessä he näkevät kotinsa maisemassa Harry Potterin kylän, joka on kenties heille molemmille tuttu (lapsuuden) luku- tai katsomiskokemuksista. Tässä käytännössä he merkityksellistävät paikkaa itselleen ja valjastavat fiktiosta tutun mytografian oman sosiaalisen projektinsa käyttöön. On jännittävää huomata, miten samalla reitillä yhdistyy hyvin suomalainen saunassa käynnin perinne, paikan nimen suomalainen mytologia uusiin fiktiivisiin mytografioihin. Tämän voi ehkäpä nähdä hyvin luovana, maailman muuttumiseen ja jatkuvaan itsensä luomiseen vastaavana subjektiminän jatkuvuuden ja pysyvyyden varmistamisena mielikuvituksen ja myyttien maailman avulla. Saaran reitillä joutomaan, suunnittelemattoman tilan voi nähdä symbolisena siirtymänä arkirealismista myyttien virtaan, jonka avulla paikasta voi muokata oman.

Myös Tiina löytää pääsyn toisiin todellisuuksiin kallioiden ja kallioluonnon kautta. Uuden asuinpaikan miljöön voidaan tulkita vahvistavan Tiinan kuuluminen kokemuksen eksistentiaalista ulottuvuutta, joka ohjaa kertomusta itsestä. Tiina kertoo pyykinripustuspaikallaan:

”Ja sit mä ihastuin sillo ku me muutettiin, tosi paljo sit taas tähä tota kallio... näihin kalliokasveihin ja tähän kallio... [naurhdus] tähän pyykinkuivatuskohtaan tässä, et taas jotenkin aika pysähtyy ihan täysin kun täällä ripustelee lakanoita. Et voi kyllä ihan täysin unohtaa asuvansa muutaman kilometrin päässä keskustasta [...] voi ihan niiku ehkä unohtaa elävänsä 2000-lukua.”

Tiinan pyykinripustuspaikka sijaitsee yhdellä menneisyyden asukkaiden laiduntamistoiminnan jäljiltä olevalla kallioketolaikulla (kuva 6). Hän tuskin itse tietää seisovansa tällaisella laikulla, mutta hänen aistinsa kuitenkin välittävät hänelle

*Kuva 6. Ketojen tai kallioketojen jäänteet Martinrannassa.
Lähde: Lampinen, Jussi 2020. Jussi Lampisen luvalla.*

kokemuksen toisesta ajasta, jolloin tosiasiallinen aika ja paikka katoavat. Tiinan esimerkki on myös esimerkki materialisoituneesta mikrotason kuulumisesta, jossa kuulumisen ainesosana toimii muuttajan ja

luonnon pitkäkestoinen intiimi suhde. Materiaalisuus mahdollistaa välittävän ja hoivaavan yhteyden menneisiin sukupolviin. Myös suhteen itseen voi nähdä olevan hoivaava. Muuttaja voi hoivata itseään ja pitää huolta hyvinvoinnistaan olemalla ympäristönsä kautta yhteydessä omaan ja samalla menneiden sukupolvien kertomukseen, vaikkei olekaan juuri tästä paikasta kotoisin. Tiinan tapauksessa on myös kiinnostavaa, että hänen työtänsä voidaan pitää hektisenä. Kodin lähiympäristö tarjoaa hänelle irtioton työarjesta. Elämä ei ole vain työssä ja harrastuksissa.

Myös Minnan työ on hektistä, mutta lähiympäristö avautuu väylänä toisiin todellisuuksiin. Haastattelun reitti kulkee kalliopuistossa. Kysyttäessä, liittyykö hänellä asumiseen kaipausta johonkin paikkaan tai aikaan hän vastaa:

”ehkä se lapsuuden asumismuoto on sellanen mist on kokenu saavansa silloin niiku paljo, ku on asunu niiku maaseudulla ja semmoses, tavallaan niiku rauhallises omakotitaloympäristös, mis on ollu paljo myös metsää ja... mut et. [...] et ehkä mä sellast vähän jotenki kaipaan.”

Minnan lasten leikkipaikat kalliopuistossa ovat osittain lähes puuttomia, mutta hän puhuu niistä kuitenkin mielellään metsänä. Hänen kokemuksensa yhteydestä omaan lapsuudenkertomukseensa on niin voimakas, että hän tuottaa lapsuuden metsän mielikuvituksessaan omien lastensa leikkien ympäristöksi.

”mut siis tää on niiku tämmönen puistoalue, mis me tykätään tietyst paljo lasten kans leikkiä ja sit tää on must ihana ku tää on tämmönen, niiku ikään kuin jos sanois metsää, mut ikään kuin pala tämmöst niinkun luonnon tilas olevaa puistoa tässä lähellä, et must se on ollu tosi ihana, ettei lasten tartte olla tollasil pelkil rakennetuil niiku

leikkipaikoilla, vaan täs on majarakennusta ja täs on... voi tehdä hippaleikkejä ja ynnä muita, et tää on ollu meille kyl semmonen niiku tärkeä paikka[...] ... täs lähellä.”

”lapsille se [ikään kuin luonnon tilassa oleva ympäristö] on semmonen niiku mielikuvitusta ja niinku ikään ku vapaat leikkiä kehittävää aluetta, et ku siin on siis kallioita ja kiviä ja puita ja majapaikkoja ja muuta että, ku kaupungissahan paljon leikkipaikat ja muut on semmosii, et niis on ne tietyt jutut [...] et se on mun mielest tos jotenki niiku se ihanuus, et se ei oo ees ihan tavallinen puisto, vaa sehän on tommonen niiku... no, alue nimenomaan mille ei oo tehty paljo mitään. [...] Ja tietysti, ku mä oon ite sieltä niiku maaseudulta kotosin, ja kolunnu niis metsis ja tota... ni must tuntuu et siin on jotenkin tota semmost oman lapsuudenki tunnelmaa keskel kaupunkia.”

Minnan suhde lähiympäristöön tuo hyvin esiin kuulumisen eksistentiaalisen, emotionaalisen ulottuvuuden, johon omaelämäkerralliset tekijät vaikuttavat sekä kuulumisen performatiivisuuden, jossa yhteisiä historioita, kokemuksia ja paikkoja luodaan, kuvitellaan ja ylläpidetään. Tämä on esimerkki siitä, miten fluidi tulkinta voi ylläpitää pysyvyyttä. Lähiympäristön suunnittelematon tila on representaation tila, joka tarjoaa Minnalle mahdollisuuden aktiiviseen tilan kokemiseen ja sen muokkaamisen mielikuvituksen avulla sopivaksi omiin kuulumisen tarpeisiinsa.

Vain pienen etäisyyden päässä omasta nostalgian paikasta saattaa kuitenkin löytää vaikkapa käytettyjä huumeruiskuja. Menneisiin aikoihin yhteyksiä hakevan kuulumisen voikin nähdä olevan hetkittäistä ja mikropaikallista, jolloin asuinympäristöön voi muodostua kuulumisen taskuja. Aluetta halkova vilkasliikenteinen Stålarminckatu jakaa asukkaita: jotkut se ajaa kulkemaan paikasta toiseen rauhallisempia kuulumisen käytäviä pitkin, kun taas toiset voivat kokea sen valtaväylänä kaupunkilaisuuteen.

Kävelyillä hahmottui lisäksi, että asukkailla saattaa olla ikään kuin kaksi puolta - yhtäältä rauhallisten mäkien päällä vanhan rakennuskannan äärellä pysyttelevä hektisyyttä pakeneva ”luontoihminen” ja toisaalta jokirannan vilinässä toisinaan pistäytyvä ”kulttuurimatkailija”. Toinen puoli - ”matkailija” - jäi usein kävelyillä vähäisemmälle huomiolle. Saattaa olla, että tehtävänannosta johtuen kävelyillä on näytetty ennen kaikkea se puoli itsestä, jonka kautta muuttaja kokee kaikista suurinta merkityksellisyyttä. Ihmisillä saattaa myös olla käsityksiä siitä, minkälaisia asioita tulisi pitää merkityksellisinä ja näyttävät ennen kaikkea sen puolen itsestään. Lisäksi hyvin urbaanin merkityksellisuuden sanoittaminen saattaa olla suomalaisille vaikeaa, koska Suomessa kaupunkia on tulkittu suomalaisuuden ja maalaisuuden kautta. Usealla kävelyillä toistui tilanne, jossa haastateltava totesi näkymän olevan tärkeä tai mielenkiintoinen, koska siinä on ”paljon kaikkea” tai useita erilaisia kerroksia. Tällaisen

kaupungin ominaispiirteen, eli moninaisuuden merkityksellisyydestä kysyttäessä haastateltavien oli kuitenkin vaikeaa, jopa mahdotonta selittää miksi tämä on tärkeää. Syntyi jopa vaivaannuttavia hetkiä asukkaan joutuessa pohtimaan asiaa. Saattaa olla, että haastateltavilta yksinkertaisesti puuttui valmis malli käsittää ja sanallistaa hyvin urbaanin maiseman merkityksellisyyttä itselle. Joka tapauksessa he kaikki kuuluvat urbaaniin suomalaisuuteen.

7.2. Yhteisö ja sosiaaliset suhteet

Toiseksi isoksi teemaksi aineistossa hahmottui yhteisö ja sosiaaliset suhteet. Teeman nimessä on kaksi osaa, sillä kirjallisuuden mukaan sosiaaliset suhteet eivät aina merkitse yhteisöä, mutta pelkät sosiaaliset suhteet ilman kokemusta yhteisöstä voivat silti luoda edellytykset kuulumisen kokemukselle. Analyysi mahdollistaakin yksilölle sekä kokemuksen kuulumisesta ”valmiiseen” paikallisyhteisöön tai kulttuuriin että myös toisenlaiset kokemukset. Nvixon noodina määritelmäksi mahdollisista ”yhteisöistä” muodostui: ”Paikallisyhteisö, yhdyskunta, ihmisyyhteisö, rakenteen järjestys yhteisöjä varten (esim. kerhohuone tai grillipaikka), ajatus yhteisöstä, symbolinen yhteisö” ja ”sosiaalisista suhteista”: ”pysyvät, väliaikaiset, tilanteeseen liittyvät, toistuvat, kertaluontoiset, puuttuvat”.

7.2.1. Yhteisöllisyys, ulkopuolisuus, anonyymiys

Aineistoa tarkasteltaessa hahmottui, että haastateltavien omat henkilökohtaiset teemat saattavat toimia tietynlaisina avaimina heidän ”asuinaluesosiaalisuuteensa”. Esimerkiksi haastateltava, jonka teema oli maaseutu tulkitsi satunnaiset tervehtijät omaa kuuluvuuttaan vahvistavasti ”maalaisina” ja runsaasti yhteisöllisyysysteemasta puhuneen asukkaan kuulumisen kytkeytyi vahvasti konkreettisiin paikallisyhteisöihin. Nuori muuttaja, jonka teemoja olivat viihtyminen ja nuorten elämä näki asuinpaikan asukkaat ”rentona porukkana”.

Yksi Timon henkilökohtaisista teemoista on yhteisöllisyys, joka toimii esimerkinomaisella tavalla hänen asuinalueosiaalisuutensa ja kuulumisensa ymmärtämisessä. Kävelyn aikana osoittautui, että Timon elämäntarinalle,

asumishistorialle ja persoonalle keskeistä on yhteisöllisyys tai sosiaalisuus. Hänelle on elämän varrella kertynyt runsaasti sellaista sosiaalista ja kulttuurista pääomaa, joka tekee paikassa olon ja sinne kuulumisen helpoksi. Timo puhuu ”kaikkien tuntemisesta” ja viittaa kävelyllä runsaasti tuttuihinsa, jotka tulevat mieleen kävely-ympäristössä. Kävelyn aikana hän myös tervehtii 3-4 tuttuaan. Timo tuo esille itselleen kaikkein merkityksellisimpinä ja ankkuroivimpina asioina tietyn harrasteryhmän sekä naapuriyhteisönsä. Harrasteryhmä on käytäntö, jossa Timon kuuluminen konkretisoituu toistuvissa kohtaamisissa ja vuorovaikutustilanteissa oman ”jengin” kanssa.

”sitten tota [harrasteryhmä] [...] on hyvin merkityksellinen [...] vois sanoa marttilaisuuden kannalta se kaikkein ankkuroivin ja paras näist niikun kaikista, et jos mä nyt ajattelen itteäni niiku marttilaisena, et mikä pitäis niiku mainita ensimmäisenä [...]. Ilman [ryhmää] ei oikeestaan voisi ajatella, että Martti – just siellä kulkee yks kaveri vaimoineen – toi on varmaan just sillee ton taloyhtiössä asumisen kannalta [=ohella?] niikön yks merkittävimpiä. [...] vaikka monet on näistä henkilöistä facebookissa, mutta suurin osa kuitenkin tästä niikun paikallisesta kommunikaatiosta ja juoruiluista ja kuulumisista, niin vaihdetaan tossa [ryhmän] tiimoilta ja siinä on muodostunu niiku tällanen oma, oma niiku jenginsä.”

Yhteisöllisyys kulkee hänellä läpi elämän lapsuudesta asti. Timon lapsuuden elämänmuodossa esiintyi täsmälleen sama muoto kuin Martin harrasteryhmässäkin. Tunnistettavuuden takia tätä ei voi avata enempää, mutta muoto yksityiskohtineen on hämmästyttävän identtinen.

”jos vertaa johonkin, no [aikuisuuden asuinpaikassa] oli vähän samanlaista yhteisöllisyyttä niinku asumisessa, et siellä mä tunsin ”kaikki” ja se oli sellast yhteisöllist meininkiä, et tääl on vähän niikun samanlainen, vois sanoa pienkaupungin fiilis.”[...]

H: onks se [yhteisöllisyys] sellasta tuttu sit vielä sieltä kauempaa, sieltä kotiseuduilta, et [lapsuuden elämänmuoto] et onks siinä ollu yhteisöllisyyttä?
”joo, siinä on yhteisö.”

Kysyttäessä suoraan kuulumisesta, Timon hoksaava asuinalueensa määrittely *elämänalueeksi* kuvastaa hyvin sitä, miten hänen koko elämänsä, persoonansa ja asuinalueensa kutoutuvat saumattomasti yhteen. Timon kohdalla vaikuttaa, että subjektiminän ja objektiminän välillä ei yhteisöllisyyden suhteen ole ristiriitaa, joten kuuluminen on hänelle hyvin luontevaa.

Monet haastateltavat puhuvat kävelyllä yhteisöstä tai yhteisöllisyydestä. Toisissa puheenvuoroissa on kyse siitä, että asukas tunnistaa kategorian ”yhteisö” tai ”yhteisöllisyys” valmiiksi käsitteellistettyinä tiloina, esimerkiksi taloyhtiön

grillipaikassa tai kerhohuoneistossa. Toisissa puheenvuoroissa taas puhe yhteisöstä tai yhteisöllisyydestä liittyy alueen *yhteisöllisyysnarratiiviin*, jolloin viitataan enemmän Marttiin. Haastateltavien puheissa asuinaluetta ”leimaa yhteisöllisyys”, alueella asuu ”yhteisöllisiä” tai ”sosiaalisia ihmisiä” tai siellä järjestetään ”yhteisöllisiä tapahtumia”. Alueen historiaan liittyykin yhdyskunnan rakentuminen teollisuuden ja telakkatoiminnan ympärille. Lisäksi yhteisöllisyys on ollut ihanne, jota jälleenrakennusajan rakentamisessa on tuotu alueelle kansainvälisten esikuvien viitoittamana. Aineistosta löytyy lisäksi alanarratiiveja yhteisöllisyysnarratiiville. Näitä ovat *sosiaalinen puutaloasukas*, *yhteisöllinen hipsteri* ja *kyläaktiivinarratiivit*. Haastateltavat reagoivat narratiiviin ja joutuvat neuvottelemaan omasta kuulumisestaan paikkaan, johon liitetään tietynlaista yhteisöllisyyttä tai sosiaalisuutta. Kyse ei tällöin ole enää yhteisöllisyydestä kaikkia asukkaita yhdistävänä asiana, vaan ”tietynlaisten” ”tietynlaisesta” yhteisöllisyydestä. Tällöin kuulumisen neuvotteluprosessissa asukkaat ottavat kantaa siihen, voivatko juuri he kuulua tällaiseen paikkaan omana itsenään, omalla sosiaalisuudellaan ja temperamentillaan.

Timo sitoutuu vahvasti yhteisöllisyysnarratiivin pääkertomukseen, ehkäpä siksi että hänen subjektiminänsä ei aseta objektiminälle vastalauseita:

H: Sul tulee monessa kohdassa tää yhteisöllisyys - että se on sellanen tärkeä juttu?
”joo, kyllä se on ehdottomast osa Marttia. Ja varmaan kaikkia niiku pieniä puutaloalueita [...] että kyllähän niiku Portsakin leimaa yhteisöllisyys samalla tavalla. Jotkut [Portsan] Pihamarkkinat ja jotain tällasta toiminnallisuutta järjestetään niiku sen yhteisön toimesta. [...] täällä on monet tota kesäjuhlat ja pihajuhlat järjestetty ja tää niiku tää yhteisöllisyys tässä, että sen takia [toisessa paikassa asuva tuttu] ei haluaisi tänne, koska hän ei taas kestä sitä yhteisöllisyyttä, joka tulee niiku siinä, että pitää olla naapureitten kanssa.”

Timon puheenvuorossa tulee kuitenkin ilmi, että narratiiviin voi sisältyä pakottavuutta, jolloin siinä voi nähdä hegemonisia, staattisia ja ulossulkevia piirteitä. Timon kommentti on varmasti sarkastinen, eikä pakottavuus ehkä edusta hänen omaa näkemystään asiasta, mutta kommentti tuo esille minkälaisia tulkintoja narratiivi voi saada. Lisäksi on kiinnostavaa, että Timon elämää kuvaavat toisaalta pitkäaikainen liikkeelläolo ja toisaalta staattisemmat määrittelyt asuinpaikan suhteen. Saara ja Kalle problematisoivat Martin yhteisöllisyyden pakottavuutta ja tarjoavat monimuotoisempaa, fluidimpaa tulkintaa. Temperamentiltaan introvertiksi itseään kuvaava Saara reagoi myös Portsan (Port Arthur) ja Martin eroaviin narratiiveihin, ja hänen voi nähdä

haastavan kulttuurista kategoriaa, jossa vanhoihin puutaloalueisiin liitetään ajatus tietynlaisesta yhteisöllisyydestä tai sosiaalisuudesta:

”et jos nyt mieltii, et ku monesti verrataan vaik Portsaa ja Marttia, et ne on sellasia puutaloalueita, mut en mä oo ikinä, tai Portsaa ei oo ikinä vedonnu muhun mitenkään, et ku se ei oo pelkästään ne puutalot, vaan se, et sen oman kokemuksen perusteella tää on vaan, tää tuntuu kodilta.”

[...]

H: no, tunnetko kuuluvasi tänne?

”mjoo... nii no miten toiki nyt sit määritellään. nii no kyl mä tunnen tänne niiku kuuluvani, mut mistä se tunne tulee, ni se onki sit vähä vaikeempi. no, ehkä se on just se, et tääl saa olla sillee aika rauhassa, et mä en oo mikää semmonen, miks nyt sanotaan ”kyläaktiivi”, vaik mä tiedän, että täällä on aika sellasta yhteisöllistäkin ja esimerkiks just taloyhtiö järkkäilee kaikennäkösi juttuja, mut sit vaikka mä en koe olevani sellanen ihminen joka niihin osallistuu, mut en mä silti koe olevani ulkopuolinen mitenkään, mut et tääl on ehkä tilaa sellaselle erilaisuudelle kuitenkin.”

Saaran puheenvuorossa näkyy fluidi henkilökohtaisuus. Puheenvuorossa tulee jännittävällä tavalla esille, miten ei-kuuluminen voi olla kuulumista, silloin jos hegemonisen, staattisen rakenteen ulkopuolelta itsensä löytävä asukas kokee fluidien tulkintojen avulla kuulumista. Saara reagoi vastalauseella sellaiseen näkemykseen, että tietyn asuinalueen asukkaan tulisi olla ”tietynlainen”. Hän yrittää päästä sopimukseen asuinpaikan diskurssien kanssa uhmaamalla omalla tulkinnallaan sellaista kuulumisen poliittisuutta, joka kajoaa yksilölliseen temperamenttiin.

Kalle kokee tärkeäksi kuulua alueensa porukoihin - lapsenkin takia, mutta kuitenkin omilla ehdoillaan. Kalle kertoo, miten hän säätelee osallistumistaan:

”mä oon vähä epäsosiaalinen, mut kyl se usein on sit kuitenkin kiva nähä kavereita. lapsikin tykkää ku on.”

H: onks se just tässä, tässä niinku... liittyy tähän asumiseen tai sit just tähän niiku lasten kanssa olemiseen, että tykkäät siitä, että on tällasia tuttavias tässä?

”joo-o, no se riippuu vähän päivästäkin, et sitte ku on sosiaalinen päivä, ni sit mä meen tonne ja sit jos ei oo, ni mä lähen tonne toiseen suuntaan.”

Kallen kävelyn alussa oli valintatilanne, jossa hän mietti kahden päinvastaisen suunnan välillä. Toinen oli äskeisessä sitaatissa mainittu ”sosiaalinen suunta” ja toinen vähemmän sosiaalinen suunta, jossa hän on kävellyt paljon yksikseen aiemmassa elämänvaiheessa. Kallen eri suunnat voi nähdä subjektiminän ja objektiminän välisenä vuoropuheluna, jolla hän voi säädellä osallistumisen ja sitoutuneisuuden astettaan oman temperamenttinsa puitteissa. Lisäksi Kallen voi nähdä ylittävän itsensä mukauttaessaan asuinaluekäytäntöjään lapsensa parhaaksi.

Timon, Saaran ja Kallen tilan tulkinnoissa näkyy heidän osallisuutensa asuinalueen diskursseissa, joissa kamppaillaan paikan ja siinä asuvien ihmisten määrittelystä ja mahdollisuuksista kuulua paikkaan. Heidän puheessaan tulee julki se, miten he neuvottelevat omaa paikassa olon oikeutusta ja sinne kuulumisen mahdollisuutta staattisten ja fluidien tulkintojen ristivedossa. Tilan voi tulkita staattisemmin rajojen määrittelyjen kautta tai siitä voi tehdä uusia tulkintoja - pieniä henkilökohtaisia vallankumouksia. On myös mahdollista löytää sovitteluva suhde paikan diskursseihin, kuten Kallen tasapainoillessa subjektiminän ja objektiminän välillä.

Tiina on kiinnittänyt huomionsa asukkaiden vaihtuvuuteen ja anonyymiyteenkin. Hän ei kaipaa asuinalueelleen järjestettyä yhteisöllisyyttä ja perustelee tätä vaihtuvuudella:

”tosin en mä tiedä onks tääl alueella, ehkä me ei olla asuttu tarpeeks kauan, et en mä niiku koe tätä mitenkään, meiän taloyhtiö on aika semmonen, me tunnetaan ne meiän naapurit, et sit on semmonen, on tuttuja täl alueel, mut ei niinku, ehkä tääl ei oo mitää semmosii kauheesti just tätä aluetta yhdistäviä hankkeit, niiku vaik Porsas on vaik ne pihamarkkinat, et ehkä silleen tääl on varmaan aika anonyymiäkin, ennemminkin kun et tätä vois niiku minään semmosen super [yhteisöllisenä?] voi kuvitella, et niiku Helsingis joku Puu-Käpylä tai joku Turussa Porsaa, ni on tää varmaan aika eri tyyppinen, et aika paljon on myös niiku pieniä asuntoja ja sen takii paljo vaihtuvuutta, ihmiset asuu jonku aikaa ja sit ku saa lapsia, ni muuttaa kauemmas isompia asuntoihin”

H: kaipaisitko henkilökohtaisesti enemmän sellasta jotain järjestettyä niiku sellasta mitä mainitsit...

”emmä tiedä, en... en... en! et ehkä se ei ollu se niiku se... en... ja se tai et mä luulen et tääl on sitä vaihtuvuutta ihmisissä aika paljo kuitenkin, et se niiku vaikuttaa siihen”

H: Osallistutko kuitenkin jos tääl on jotain sellasii juttuja?

”no totaa.. no siis ehkä just jotku tollaset kirppistapahtumat on kauheen kivoi, kyl mä oon... täs oli joku pihakirppis jollain puutaloyhtiöl, ni toki käytti siel penkomassa ja muuta, että kauheesti sit tiä muuta mitä semmost nyt varsinaisesti kaipais.”

H: nii, et ei oo semmonen niiku olennainen tekijä siin omas asumisessa

”ei... ei... ei...”

Tiina on muuttanut Turkuun paikasta, jossa hänen juurensa ovat monen sukupolven ajalta. Hänen taustansa tuntien voi kysyä, voisiko järjestetty yhteisöllisyys saada joskus jopa teennäisiä merkityksiä, jolloin sen voisi nähdä alleviivaavan mahdollista eikuulumista. Tiinan puheenvuoro tuo myös ilmi, että järjestetty yhteisöllisyys ei ole mikään tae yhteisöllisyyden tai kuulumisen syntymiselle urbaanissa muutoksenalaisessa kontekstissa. Tässä on myös jännittävää se, että Tiinan ja Timon taustassa on paljon samankaltaisuutta, mutta he tulkitsevat tilaa hyvin eri tavoin suhteessa pysyvyyteen ja muutokseen: toiselle sama paikka on anonyymi vaihtuvuuden paikka ja toiselle pysyvyyttä edustava yhteisöllinen kylä. Tämä ei välttämättä kuvaa niinkään sitä

minkälaisia he itse ovat, vaan se voi kuvastaa myös yksilön tulkintaa ja kokemusta siitä, minkälaista kuulumisen voi tässä ajassa ja paikassa ja paikan toisille olla, ja mitä se sen myötä voi tarkoittaa hänelle itselleen siinä samassa paikassa.

Anonyymiys tai henkilökohtaisten verkostojen puuttuminen ei Talja Bloklandin mukaan ole kuitenkaan este yhteisön tai kuulumisen kokemukselle. Äskettäin alueelle ja ensimmäistä kertaa maaseudulta kaupunkiasuntoon muuttaneen Sinin kävelyllä puhutaan vain anonyymeistä kohtaamisista. Sinin hallitsevia teemoja kävelyllä ovat luonto ja maaseutu. Eläinten kohtaaminen uudella asuinalueella on Sinille hyvin tärkeää ja saa hänen olonsa kotoisaksi. Hän esittelee luettelomaisesti eläinhavaintojaan ja ikään kuin samaa luetteloa jatkaen kuvaa parvekkeeltaan havainnoimiaan ihmisiä, järjestettyyn yhteisöllisyyteen osallistujia. Syntyy vaikutelma, että Sini on asuinpaikassaan ulkopuolisen havainnoijan roolissa suhteessa asuinalueen toisiin.

”ja onhan tässä kova meno ku tässä ajaa peurakolari [...] Kettuja näkee välillä. On sellanen laaja kirjo kaikkee. Sitte tietyst tos kaasukellon alueella on aina välillä kaikkii tapahtumia, niit on ollu hauska seurata ikkunasta.”

H: joo. onks ne jotain sellasia kaupungin järjestämiä tai asukkaiden?

”seurakunta aika paljon on järjestäny siinä, et ainakin itsenäisyyspäivänä siinä oli puurotarjoilua, jotain yhteislaulua he kovin laulo siinä, et on kovin monenlaista. sit siin on geokätkö siin kaasupallon alla, et siin näkee välil ryömivän mitä kummallisempaa porukkaa.”

Sinin kävelyllä yksittäinen kohtaaminen ennalta tuntemattomien ihmisten kanssa voidaan tulkita kuulumisen kautta. Kapealla polulla vastaan tullut pariskunta tervehti Siniä. Kysyttäessä Siniltä tuntee ko hän pariskunnan, hän vastasi: *”ei, ei... en yhtään tuntenu et hehe. Mä luulen, et täs on vähä se, et ihmiset, vähä sellasta maalaisuutta tässä, et morjestellaan kaikille vastaan tulijoille.”* Sini tulkitsee kohtauksesta maaseututeemansa kautta. Tutkielmantekijä sen sijaan tulkitsee vastaan tulijat ulkomaalaisiksi. Maaseudun tunnistaminen uudessa asuinpaikassa vaikuttaa tuovan Sinille turvallisuudentunnetta ja kodintunnetta. Hän kertoi, että kävelty reitti on ensimmäinen reitti, jota hän kulki uudessa asuinpaikassaan puolisonsa opastamana, joka edustaa Sinille merkittävää toista. Tuolloin hän huomasi, että kaupungissakin voi olla luontoa ja maaseutumaisia piirteitä. Tälle reitille hän lähti ensimmäistä kertaa yksin ulkoilulle mennessään. Nimeämällä yksittäisen vuorovaikutustapahtuman maalaisuudeksi Sini liittyy sen ajatukseen maaseutumaisesta yhteisöstä, jollaiseen hän tuntee kuuluvuutta. Bloklandin teorian mukaan tässä tilanteessa on kyse relationaalisesta asetelmasta, jossa yhdistyy anonyymiys ja julkisuus. Hänen mukaansa

se voi olla edellytys kuulumiselle, mutta ei yhteisölle. Yhteisön muodostumiseen vaadittaisiin hänen mukaansa *toistuva* kohtaaminen jolloin olisi kyse julkisesta tuttuudesta. Sinin esimerkin perusteella voidaan kuitenkin esittää, että yhteisö voisi muodostua jopa *yksittäisen* anonyymissä ja julkisessa relationaalisessa asetelmassa tapahtuvan kohtaamisen perusteella, mikäli siihen liittyy kahden entuudestaan kohtaamattoman tervehtijän tulkinnat esimerkiksi maalaismaisesta yhteisöstä. Tulkinta yhteisöstä voi tällöin vaikuttaa käyttäytymiseen, eli tässä tapauksessa tervehtimiseen kohtaamisen hetkellä ja jopa tuleviin tervehtimisiin vastaavanlaisissa, esimerkiksi kapeilla poluilla tapahtuvissa tilanteissa.

Heti maaseutumaisen kohtaamisen jälkeen Sini kuvaa myös toistuvia kohtaamisiaan pizzerian työntekijöiden kanssa, jota voidaan pitää esimerkkinä kuulumisesta julkisen tuttuuden kehyksessä. Sini on hämmentynyt ja toisaalta ilmeisen otettu, kun hänet tunnustetaan uudessa asuinpaikassa henkilökohtaisilla mieltymyksillään.

”ja sit on niiku hauska huomata, ku tos on toi pizzeria, ei oo mikää semmonen, et käytäis tosi usein siinä, mut sit jos me oikeesti halutaan kebabia tai pizaa, niin me käydään siinä, et on ollu hauska huomata, et ne tunnistaa. Et jos mäki meen hakee kebabia, ni ne tietää tasan minkä kebabin mä haluan. ne oikeestaa sanoo sen, ne kysyy että otanko mä sen, mä sanon sitte et ”joo” [ihmettelevän värisevällä äänellä] hehhehe [yhteistä naurua], et välil on vähä sillee, et onko se huolestuttavaa, et kebabilassa tunnustetaan näin hyvin [yhteistä naurua], et syönkö mä silti liikaa hehheheh, vaik muuten terveelliset elämäntavat on, mutta....

Myös Sinin puoliso Jere raportoi olevansa ”tarkkailijan asemassa”. Hän kuvailee omaa kaasukellon asuinalueitaan sulatusuuniksi, jossa asuu kaikkialta Suomesta ja maailmalta muuttaneita ihmisiä. Tietynlaisella ulkopuolisuudella saattaa hän kuitenkin viitata turkulaisuuteen, sillä hän kertoo toisaalla haastattelussa turkulaisten hänen omistaan poikkeavista tervehtimiskäytännöistä, jotka saivat hänet juuri muutettuaan ajattelemaan paikallisia omien sanojensa mukaan ”vääränlaisina”.

”Et mäki aina esittelen sil tavalla, et mä pidän täällä Martissa tätä [maakuntalaisuutta] yllä”

H: Tuleeks se just niiku erityisesti esille, ku on täällä niiku ”jossain muualla”?

”en osaa sitä sanoa, enemmän mä huomaan, et on hauskaa olla sellasessa vähän tarkkailijan asemassa täällä, että ei tämä niin paha paikka ole, jos mä täällä vieläkin asun.”

Jere ei pysty ihan täysin ottamaan uuden yhteisönsä yleistetyn toisen asenteita itselleen

ja on vetäytynyt hieman tarkkailijan asemaan, rooliin. Jeren tapauksessa on huomionarvoista, että ulkopuolisuuden kokemukset suhteessa nykyhetken asukasyhteisöön, eivät ole este kuulumisen tunteelle. Analyysiluvun ympäristöteemassa Jeren kuuluminen näyttäytyi erittäin vahvana hänen ympäristösuhteensa kautta. Seuraavassa alateemassa kuvataan lisää hänen kuulumisensa moniulotteisuutta.

7.2.2 Yhteys aiempiin, menetettyihin tai laajempiin yhteisöihin

Jere vaikuttaa työstävän kuulumistaan paikalliseen yhteisöön monitahoisesti myös muiden aikojen kautta, jolloin asukasyhteisön merkitys ei ole yksiulotteisesti nykyhetkestä ja sen toisista täysin riippuvaista. Hänen tapauksessaan on myös mielenkiintoista, että hän asuu vasta 1990-luvulla asuinrakennetulla alueella Itärannan puolella, jossa kaikkein iäkkäimpiä asukkaita on vähemmän kuin Martin puolella. Jere esittäytyy kävelyllä historianharrastajaksi ja hänelle Martinrantagalleriasta lukemansa menneisyydestä kertovat asukastarinat tarjoavat kuvittelun maailman. Historiaharrastus on Jerelle sellaista kulttuurista pääomaa, joka mahdollistaa kuulumisen kohteiden löytymisen alueella. Lukemalla vanhojen asukkaiden muisteloja ja juttelemalla vanhojen asukkaiden kanssa Jere opettelee ”kuin lapsi” asuinaluettaan, punoo uuden minän asuinyhteisöönsä ja liittää itsensä sen jatkumoon.

”juttelin sellasen vanhemman miehen kanssa joskus kuka muisti sen et poliisiautot meni sisäpihalle, niin ni oli niin ahdas se porttikongi, et olivat naarmuuntuneet tässä... ja nykyäänkin kun sitä samaa paikkaa katsoo ni ihmettelee kyllä et mitenkä siitä on ylipäätänsä auto voinu kulkee. [...] samaten kun mitä moni sanoo Martissa, et he eivät saa aamuyöllä nukuttua, jos on sumua kun laivat soittaa sumutorvea. Mä oon tottunu siihen ääneen, mä tiedän siitä että on sumua, ilman että mä nostan päätä pois tyynystä. Minun mielestä se vaan kuuluu siihen asiaan.[...] ihan alkuun ihmettelin, kunnes minulle sanottiin, että se on sillon vaan ku on merisumu. [...]moni vanhempi ihminen on puhunu siitä, et sillon ku raitiovaunut oli Turussa – ni oli tosi paha lonksaaminen kuulunu tuossa Merimiehen kadun kulmassa [...] ne ihmiset puhuu siitä, että ne muistaa todella hyvin vieläkin sen äänen, et se tulee niin syvältä se, et miten se on juurtunu se aamulla kuulunu ääni se klonksahus. Sääli, ettei sitä oo koskaa kuullu minkälainen se ääni on, mä voin kuvitella, et se on sellanen joka on kuulunu siihen.”

Aineistosta hahmottuukin, että asukkaat voivat työstää kuulumistaan nykyisten asuinalueen yhteisöjen lisäksi *aiempiin, menetettyihin, tuleviin tai laajempiin yhteisöihin*. Talja Bloklandin mukaan urbaaneilla, muutosta läpikäyvillä asuinalueilla vanhoihin verkostoihin voi syntyä *menetyksen ja muutoksen narratiiveja*. Myös tämän tutkielman aineistossa esiintyy näitä, mutta myös *uudistamisen narratiiveja*. On tärkeää

huomata, että myös uudet asukkaat voivat kokea menetystä tai menetyksen uhkaa asuinalueellaan, siinä missä vanhatkin asukkaat. He voivat kokea sitä suhteessa vanhoihin asuinpaikkoihinsa, mutta myös suhteessa uuteen asuinpaikkaansa. Samanaikaisesti he voivat olla uteliaita muutoksen tuomaa uutta kohtaan. Tämän tutkielman valossa voidaankin esittää, että menetyksen tai nostalgian narratiivin ei tulisi nähdä koskevan vain asuinalueen vanhoja verkostoja, vaan myös uudet tulokkaat voivat yhtyä niihin työstäessään kuulumistaan.

Timo ja Jere sanallistavat asuinalueensa merkityksellisyyttä arkkitehtuurin kautta. Timon ja Jeren puheenvuoroissa tulee ilmi heidän halunsa kuulua *säilyttäjäyhteisöön*, tai *säilyttäjäuudistajayhteisöön*. Jere arvostaa kovasti sitä, että vanhaa kunnostetaan ja tehdään myös uutta hienoa. Tämän takia hän viihtyy niin hyvin, eikä halua muuttaa pois. Hänen lähtöpaikkakuntansa, joka on hävittänyt vanhan pois ”tarpeettomana” ei pysty kilpailemaan tässä uuden asuinpaikan kanssa. Timo huomioi miten nimenomaan Martissa vanhaa on säilytetty ja tämä on hänelle tärkeää.

”et itelle on arkkitehtuuri tärkeätä ja tavallaan se asuinalue ja puutalot ja puutalojen arvostus [...] Turussa on oikeestaan ärsyttänyt se, että täällä annetaan vanhojen puutalojen ränsistyneä paikoilleen. [...] ni Martissa on niiku se, et ne puutalot on täällä niiku tavallaan säilyny.” (Timo)

”mä niin paljon tykkään tästä että täällä säästetään se [tuuli peittää sanoja], et saada se vanha ja uusi toimimaan hyvin yhdessä. Tässä nyt on tämä, niin kun tämä uusi ja vanha, tää teollinen ja tämä kohtaa niin hienosti. [...] Oikeestaan ihan täydellisesti onnistunu tämä vanhan ja uuden yhteistyö, osittain sen takia mä viihdyn niin hyvin täällä. [tuuli peittää sanoja].. mä muuttasin pois täältä.” (Jere)

H: no onko siellä [lähtöpaikkakunnalla] tällasia teollisuus...

”on, joo siellä aika lailla sitten taas puuttuu se, tämäkin alue tässä, niin se tarve on ollu tuottaa asumiskäyttöön. [Lähtöpaikkakunnalla] on ehkä täysin niinkun tuhottu se vanha pois. Purettu pois täysin tarpeettomana.” (Jere)

Timon ja Jeren arkkitehtuuriharrastuneisuus edustaa sellaista kulttuurista pääomaa, jota voi tehokkaasti käyttää hyödyksi kuulumisen työkaluna tällaisessa arkkitehtonisesti monikerroksisessa asuinpaikassa. Timolla on hyvin laaja kulttuurinen repertuaari asuttuaan monissa arkkitehtonisesti kiinnostavissa paikoissa, ja hän tekeekin kävelyllä monia vertailuja kansallisiin ja kansainvälisiin kohteisiin.

On hyvä muistaa, että Martinrannan nykyisin vanhaa ja pysyvyyttä symboloivat rakenteet symboloivat rakentamisensa aikaan modernia uudistamista. Siinä missä

yhdelle uudistamisen narratiivi voi tarkoittaa vanhan tuhoamista, voi se toiselle tarkoittaa säilymisen mahdollistamista. Kolmannella tulevaisuudelta kuulostava innovatiivisuuskin voi linkittyä menneeseen ja säilyttämiseen: Niko on entinen ravintola-alan ammattilainen ja ravintolamaailman uudistuksilla ja innovaatioilla on yhteys hänen elämäntarinaansa. Nikon kuvauksessa voi myös nähdä viitteitä vanhaan kaupunkikulttuuriin lihakauppoineen ja paikallisine palveluineen.

”kyllähän täs on nyt sitte kuitenkin paljo remonteja ja muita tehty, että kauppaa on uudistettu ja sitte on tullu lihakauppaa ja kukkakauppaa ja kaikkee [...] niin ne on ollu ihan sellasii niiku mukavia lisiä, et niitä on kyllä tullu sitte, tullu kyllä käytettyä et, et varsinki sitä lihakauppaa.”

H: onks se lihakauppa niiku käytännöllistä, et siitä saa vai onks siinä jotain muutaki sitte? [konkretia vs. abstrakti tai symbolinen/ tärkeä vs. merkityksellinen]

”no se on siis käytännöllistä ja on se siis niiku hauskaa, että tavallaan tollanen niiku pienen palvelun paikka tulee tohon, et he on – mä oon ihan ensimmäiseltä ammatiltani itte [ravintola-alan ammatti] [...] siihen on kyl hyvin paljo tykästyne et mitä täl alueel on näit suunnitelmia, et mitä tänne tulee sitä saunaa ja kylpylää ja sit on noita uusia ravintoloita auennu, niiku hienosti omast mielestä halutaan tuoda tänkin alueen palveluita lisää, vähän hienompaa ravintolaa ja hienoja terasseja ja halutaan sit ihmisiä liikkunki ja jopa pysyynkin, et ei aina tarvis ihan sinne keskustaan asti lähtee [...] ku kerran ravintola-alan hommii tekee, ni ei siitä pois pääse, et ei se mielenkiinto kuihdu millään tavalla, et aina ku tulee jotain uusii erilaisii ravintoloit tai innovaatioit Turkuu, ni kyllä niüst on aina tosi kiinnostunu ja haluaa saada selville ja oppia.”

Minna, jolla on pieniä lapsia, liittyy menetyksen ja nostalgian narratiiveihin kaipuulla menetettyihin aikoihin ja paikkoihin. Hän on ajatellut, että ajat ovat muuttuneet niin nykyisellä asuinalueella, kuin omalla lapsuudenseudullakin:

”ja sit just toi, et mitä ihmiset kertoo just näist 50-luvun talojen ja 50-luvun lasten historiasta [...] ni talo on vilissy siis lapsia ja siel on leikitty ja touhuttu ja kaikil on ollu paljo saman ikäsiä, ni semmonen kulttuurihan on vaan nykypäivänä niinkun hävinny, et no – ei lapsii missään näy. et semmoset, et ne spontaanisti täs leikkis tai kokoontus [...] et tää on kokonaan kulttuuri muuttunu sillai, et se pihaleikin ja olemisen aika on hävinny, valitettavasti, kaikki harrastaa hiki tukassa ja sitku se harrastusrumba on tehty ni ollaan väsynein kotoon, että... et se on semmonen mistä mää, siis suorastaan ihan hirveesti kaipaen sitä omast lapsuudestaanikin, mut sit monet ketkä asuu omakotialueellakin ni sanoo ei se sen kummempaa siel ole. [...] Et semmost mitä siellä on niiku ite lapsen luuhannu päivästä toiseen omakotialueen pihossa, ni ei se semmost oo sielläkään enää samal tavalla, et ajat on vaan muuttunu.”

H: joo. no, pystytkö... ajattelemaan, et on jotain minkä kautta sitä vois sit kuitenkin vähä niikun korvata, et jos on sellanen tunne, et kaippaa sellasta...

[...] näitä ystäviä mitä meillä asuu lähellä, niin sit me ollaan yritetty vaan vähä sopia treffejä, vaik niiku uloski ja... et ku me ei olla haluttu jotenkaa siihen sellaseen harrasterumba... viel ryhtyä ja sit ku lapsi käy tos [harrastuksessa]. [...] se minkä takii me valittiin se on et se on tos ihan lähellä. Et se oli niiku meille se tärkein asia. [...]

H: käyks siin tän alueen lapsia?

joo. siin käy paljo. [...] ja ne tekee niit – ne tekee niit vanhan ajan juttuja! [hoksaavasti] et jos nyt mieltii niiku sitä korvaamista, niin siel leikitään siis ”Pallo purkissa” ja ”Kirkonrottaa” [...] tietyst, tommosta täytyy sit etsiä.

Minna kokee kaipuuta menetettyihin yhteisöihin ja elämäntapoihin. Hän ei saa vastausta kysymyksiin ”kuka minä olen?”, ”minne minä kuulun?”, ”minne haluan lasteni kuuluvan?” nykyisestä lapsiperheiden harrastusrumban normista, vaan uhmaa sitä pidättäytymällä sen ulkopuolelle. Samanaikaisesti hän kuitenkin ajattelee, ettei ole mahdollista enää kuulua kaipaamansa kaltaiseen paikalliseen yhteisöön. Minnan kokemuksen mukaan 1950-luvulla rakennetun asuinalueen symbolinen käyttö on muuttunut, joka voi aiheuttaa Bloklandin ja Schultzen mukaan ei-kuulumisen tunteita tai jopa normatiivista alienaatiota - tässä tapauksessa myös uudelle asukkaalle. Kenties menetelmän performatiivisuuden tuottamana Minna hoksaa, että hän voi jossain määrin ylläpitää yhteisiä historioita ja menetettyjä yhteisöjä erilaisten *korvikkeiden* avulla. Harrastuksissa voikin yllättäen huomata myös säilöttävän vanhaa kulttuuria. Hän ei tyydy sivustaseuraajan rooliin muutoksen edessä, vaan osallistuu luovalla tavalla sen maailman luomiseen, jonka osa hän on. Minnan esimerkki on esimerkki kuulumisen performatiivisuudesta. Korvikkeet voi nähdä palasina kollaasissa, jonka voi kasata kokoon mahdollisimman paljon kaipaukseen vastaavaksi kokonaisuudeksi. Minna kertoo nauttivansa 1950-luvun eheän miljöö näkemisestä asuinympäristössään. Tällainen maisema symboloi hänelle pihaleikin ja omaehtoisen olemisen aikaa, jolloin sen voi nähdä taustana, johon kollaasin osat voi liittää kuulumisen tuottamiseksi. Kuitenkin, siinä missä 1950-luvulla sama miljöö merkitsi suunnittelulla valmiiksi käsitteellistettyä tilaa, merkitsee se nykyhetkessä Minnalle tilan muokkaamista itselle sopivaksi. Hektiseen työelämään osallistuva Minna näkee harrastusrumban nykyajan valmiiksi strukturoituna mallina, jonka pakottavuudesta hän saa paradoksaalisesti vapautuksen aiempien vuosikymmenten strukturoimattomampia olemisen tapoja ylläpitämällä.

Uusia tarinoita tuotetaan koko ajan. Useimmat haastateltavista mainitsevat itselleen tärkeäksi paikaksi leipomo Mannan. Eri asukkaiden kertomuksissa leipomo esitellään aina samalla kaavalla, lähes identtisin sanoin ”leipomo Manna, eli entinen Taikinajuuri, jolla on nyt uudet omistajat”. Toistaessaan tällaista ajalliseen jatkumoon sijoittuvaa minitarinaa asukas osoittaa olevansa paikallisen tiedon piirissä, osa jatkumoa ja osa asukasjoukkoa, joka käy ostamassa juureen leivottua leipää. Manna saattaa vedota eri tavoin eri asukkaisiin. Blogitekstissä (<https://www.lily.fi/blogit/juliaihminen/turun->

[uusi-suosikkini-leipomo-manna/](#)) sen tarjoilijoita kutsutaan hipstereiksi. Toisaalta sen voi nähdä säilövän leivontaperinnettä ja kaupunkilaista kahvilakulttuuria. Symbolinen muutos trendikkääseen hipsterihenkeen ei tunnu kaikista kuitenkaan omalta. Osa on vähentänyt käyntiä leipomossa omistajanvaihdoksen jälkeen, sen muututtua erään haastattelun sanoin ”liian finiksi”. Kaupungit muuttuvat koko ajan, vaikka ne vaikuttaisivatkin muuttumattomilta, kuten Talja Blokland on huomauttanut. Osana muuta yhteiskuntaa asuinalueelle virtaa koko ajan uusia vaikutteita ja vanhatkin asiat voivat saada uusia osakulttuurisia merkityksiä. Asukas saattaa joutua ottamaan kantaa siihen, mitä hänelle henkilökohtaisesti merkitsee se, että ”vanhoja hyviä asioita” laitetaan esille uudenaikaisissa osakulttuurisissa merkityksissä, tai tuotteistetaan. On mahdollista, että symbolinen muutos asettaa autenttisuuden kyseenalaiseksi asukkaan kokemuksessa ja aiheuttaa vastakohtaansa vieraantuneisuutta (<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:autenttisuus>) sekä ei-kuulumista, myös uusille asukkaille. Toisaalta, alueen vanhakin asukas saattaa nauttia uusista virtauksista.

7.2.3. Arvo-, status- tai viiteryhmäyhteisöt

Asukkaat voivat kokea kuulumista asuinalueeseensa myös erilaisten *arvo-, status- tai viiteryhmäyhteisöjen* kautta. Aineistonkeruun ja havainnoinnin perusteella tutkittuun alueeseen, ja erityisesti Marttiin, liittyy *hipsterinarratiivi*, josta muodostuu myös alanarratiiveja. Narratiivi yhdistyy aiemmin mainittuun yhteisöllisyysnarratiiviin. Haastateltavat puhuvat nuorista korkeakoulutetuista hipstereistä, ekologisista hipeistä, yhteisöllisistä hipstereistä, punavihreistä tai cityvihreistä. Havainnoinnin ja haastattelujen perusteella narratiivissa voi nähdä yhdistyvän tai elävän rinnakkain yhtäältä aatteellinen, tiedostava hippi ja toisaalta trendikäs hipsteri. Paikallisella narratiivilla voi olla yhteyksiä Kallio ja Punavuori -narratiiveihin. Haastatelluista Saara ja Kalle, sekä koehaastateltu henkilö reagoivat narratiiviin. Vain viimeisen haastattelun lopussa kysyttiin suoraan asiasta Minnalta, joka ei ollut tietoinen narratiivista. Kallella samanhenkisyyden kokeminen alueen muiden asukkaiden kanssa on merkittävä tekijä hänen kuulumisessaan. Saara ehkä tunnistaa itsensä hipsterinarratiivista, mutta haluaa väistää luokittelun.

”kyllähän sitä on sellanen mielikuva, et täällä asuu vähä samanhenkisiä ihmisiä. [...] mulla on sellanen mielikuva, et Martissa asuu paljon nuoria... perheitä. ööm... sellasia... ehkä punavihreitä poliittiselta kannalta. [...] joku puhuu ehkä hipstereistä, ku

Helsingis asuu Punavuoreessa, ni voisko Turussa vähä Martissa olla samaa... en tiä.” (Kalle)

H: Tuntuuko se sellaselta, et se on sellanen oma paikka, että kun on sellanen mielikuva?

”ehkä se on joo, ehkä senki takia. se nyt vaan on tämmönen mielikuva... mut et asuuhan täällä monenlaista porukkaa. mut mul asuu pari [muualta tuttua] kaveriaki tos hyvin lähellä ja kyl neki hyvin samanhenkistä porukkaa on ku me, et ehkä siinä on jotain... mikskä sitä nyt sanotaan, city-vihreitä.” (Kalle)

H: ...sopiiko elämäntapasi tänne?

”joo, kyl mä sanoisin niin. mä en halua nyt luokitella itteeni mikskään hipsteriks [naurua] tai tää ehkä on vähän semmonen tää paikka, et just ne nuoret korkeasti koulutetut hipsterit asuu Martissa ja Portsassa [naurua], ni en mä niinku koe olevani mikään hipsteri hipsterien joukossa täällä [naurua] kuitenkaan...” (Saara)

Kalle ja Saara liittyvät hipsterinarratiiviin eri alanarratiivien kautta: Saara ensisijaisesti korkeakoulutuksen kautta, jolloin kuulumisen voi ajatella sijoittuvan ennen kaikkea statusryhmäyhteisöön ja Kalle taas aatemaailman kautta, jolloin kuulumisen sijoittuu selkeämmin arvoyhteisöön. Kallen kävelyllä yksi teemoista on ekologinen kuluttajuus. Existenzminimum -hengessä toteutetun 1950-luvun kotinsa Kalle kertoo olevan perheelle ahdas, mutta riittävä. Hän käyttää asunnoista ilmaisua ”kämpä” läpi haastattelun. Kallen samanhenkiset alueella asuvat muualta tutut kaverit ovat merkittäviä toisia, jotka vahvistavat hänelle yleistetyn toisen asenteet. Puheenvuoroissaan Kalle ja Saara arvioivat sopivuuttaan asuinalueelle. Tässä arvioinnissa näkyy valinnaisen kuulumisen habituksen, sosiaalisen tai kulttuurisen pääoman ja sosiaalisen kehityskaaren yhteensovittaminen sosiaalisen tilan kanssa. Molemmilla on sellaista kulttuurista tai sosiaalista pääomaa, joiden kautta he voivat helposti liittyä näihin narratiiveihin. Tietynlainen kulttuurinen pääoma voi ehkä auttaa ahtaan asunnon näkemisessä itselle sopivana tilanteessa, jossa on mahdollisuus valita ekologisen elämäntavan ja väljempien asuinolojen välillä.

Monet haastatellut, myös Saara, kuvailivat asuinpaikkaansa päättymisen olleen enemmän tai vähemmän sattumaa. Valitsemisen ohella merkitystä onkin annettava myös sille, miten haastateltava tulkitsee omaa sopivuuttaan ja kuuluvuuttaan asuinalueelle muuton jälkeen. Saara on aiemmin haastattelussa kertonut, että asuinalue on hänelle ja puolisolalle kompromissi, sillä toinen toivoo asuvansa kaupungissa ja toinen maalla. Asumispreferensseihin liittyvän ristiriidan ratkeaminen suotuisasti on heille varmasti tärkeää. Mutta oliko Saara hipsteri jo ennen muuttoa asuinalueelle tai tekeekö paikka muuton jälkeen Saarasta hipsterin, jos hän sopii narratiiviin? Vähintäänkin hän joutuu ottamaan siihen kantaa ja elämään tilassa neuvotellen sen tulkinnoista.

Nikon tarinasta oli aluksi vaikea saada otetta kuulumisen teorian avulla jo senkin takia, että hän oli muuttamassa pois alueelta. Se avautui lopulta nuoruuden elämänvaiheen transitioiden ja mikroterritorioiden kautta. Niko on muuttanut Turkuun opiskelemaan. Martinrannan alue on tarjoutunut hänelle erityisesti Aurajokirannan ja Urheilupuiston ajanvietemahdollisuuksien kautta. Suurimman osan haastattelua Niko kuvaili ajanviettotapojaan kaveriporukoissa ja palaa muistoissaan usein opiskeluvuosiinsa. Kaveriporukat ovat pääosin opiskeluaikoina muotoutuneita, eivätkä muut hänen lisäksi asu Martinrannan alueella. Nikon kodin voi nähdä edustavan yhtä kaveriporukan kuulumisen mikroterritoriota. Hän kertoo, että hänen kotiinsa on keskeisen sijainnin vuoksi helppo kerääntyä porukalla ja käyttää sitä tukikohtana ajanvietolle. Martinrannan voisi nähdä olevan hänelle vyöhyke viihtymisen mikroterritorioita osana muita turkulaisia viihtymisen mikroterritorioita. Viihtymisen mikroterritoriot sisältävät runsaasti nuorille itselleen tärkeitä paikkoja, jotka rakentavat arkisen elämän puitteita entuudestaan tuntemattomassa paikassa. Aurajokirannan ja Urheilupuiston ajanvietopaikat ovat olleet näyttämöinä Nikon place-making -projekteissa, joiden avulla hän on rakentanut kuulumista uusiin porukoihin ja uuteen paikkakuntaan, eli Turkuun, eikä niinkään Martinrantaan. Niko ei kuitenkaan ole rakentanut täysin uutta kaupunkilaista itseä, vaan rakentaa aiemmalta paikkakunnaltaan tuttuun nuorisokulttuuriseen jatkumoon. Hänellä on merkittäviä muita niin lähtöpaikkakunnalla, kuin uudella paikkakunnallakin. Hän kertoo, että jo ennen muuttoaan Turkuun kaveri on opastanut turkulaisesta yöelämästä:

”kyl nää jokilaivat ittelle on aina ollu sellanen hauska, et niiku just puhuttiin [miten tuttu opasti], et ”siel on sit ne jokilaivat, et meet niihin sit kesällä”. Et ”mikä ihmeen ’jokilaivat’?, et mikä juttu tää on?” ja sit oli et ”jaaha, tääl on tosiaan näitä” [...] opiskeluaikana huomas, et täälähän niiku yhdet opiskelijabileet on se, että kierretään nää jokilaivat läpi, onks se joku Akateeminen Aurajokilaivuritutkinto [...], et sit ku tuut ulkopaikkakuntalaisena tänne niin tavallaan sit siinä näet aika paljo sitte kerralla, et koko rantatarjonta tulee kerralla katsastettua [humoristisesti]”

Opiskeluaikana Niko on päässyt mukaan urheileviin kaveriporukoihin, jollaisissa hän oli viettänyt aikaa lähtöpaikkakunnallaankin. Myös uuden kaveriporukan jäsenet edustavat hänelle merkittäviä muita, jotka auttavat häntä löytämään itselle tuttuja, jo entuudestaan merkityksellisiä asioita uudessa paikassa. Urheilupuistosta on tullut hänelle merkityksellinen paikka, jossa hän voi tuntea kuuluvuutta urheilijuuteen treenatessaan urheilullisten kavereiden ja NHL-tähtien joukossa:

”tääl Urheilupuistos, tääl on kyl aikaa käytetty paljon, et tää oli just niiden kenen kans opiskeli, ni ne otti kyl hyvin porukkaan mukaan, ku ei just tienny yhtään mitään koko kaupungista, ni pääs tähän urheilumaailmaan tutustuun mukaan, et mitä tääl tapahtuu, tääl on Paavo Nurmen kisat käyty, varmaan joka vuos oltu kattomas [...]. Ja sit on käyty juoksemas tääl ja pomppimas ja katukoris on varmaan se mitä on eniten kyl kulutettu täällä, et se on ollu se kenttä aika semmonen tuttu paikka täs niiku vuosien saatos.[...] sit täällä on ihan hauska kyl ku itse yrittää vähän juoksennella tai tehdä muuta kavereiden kans, ku täälläkin noi NHL-pelaajat käy välillä vetään kesäreenejä ja Hyysalon Pekka on monesti ollu tossa kans samoihin aikoihin portaita pomppimassa, ni se on hauska sillai, et ku on katonu Patrik Lainetta ja Rasmus Ristolaista ja Rantasen Mikkoo ja muita ollu potkimas palloo tai tekemäs reenii vieressä, ni et tavallaan sitte ihan taviksena muiden joukossa, ni onhan se sillai vähä - iha hauska, hauska kokemus”

Tämän tutkielman taustoituksessa on löydettävissä yhtäläisyyksiä Martinrannan ja Nikon lähtöpaikkakunnan Tampereen teollisuusmenneisyyden ja jälleenrakennuskauden rakentamisen välillä. Kysyttäessä Nikolta itseltään suoraan löytääkö hän alueelta yhteyksiä johonkin muuhun hänelle tärkeään paikkaan, ei hän näe yhteyksiä:

”emmä kyl tiää et tuleeks mul mitää semmosta, niiku suoranaisest, niiku mikään tonne Tampereenkaan suuntaan saa kyl mitään semmosta tuntumapintaa, et mis ois ite ikinä asunu.”

Mualla keskustelun aikana niitä on kuitenkin jo löytynyt nuorten ajanviettopaikkojen kautta.

”Nii siel Tampereella, onhan siel meil Ratinan stadion [vertaa Urheilupuistoon] [...] ja et Tampereellakin nyt yrittää Ratinan suvantoon jotain laivaa laittaa, et sinnekin saatas tätä [ravintolalaiva]kulttuuria, mut ei se siin oikeen toimi [...] toi Pyynikin ranta on semmonen, et siellä on sit kavereiden kanssa varsinkin, kun ajokortin sain, ni siel vietettiin paljon aikaa. Et siellä kaikki sit vietti aikaa, et se on sellanen oikein nuorten viettopaikka, et on isoo nurmialuetta ja isot niiku hiekkarannat ja on futismaalit ja siel, siellä viihtyy”

Saattaa olla, että Niko ajattelee ylemmässä sitaatissa sitä täsmällistä asuinalueita, jolla hän on Tampereella asunut, eikä Tamperetta yleensä. Vähintäänkin toisen sitaatin voi silti ajatella vahvistavan tulkintaa siitä, että Martinranta edustaisi Nikolle nuoruuden elämänvaiheen mikroterritoriota. Haastattelu antoi viitteitä siitä, että muuton myötä tavoitteena olisi siirtymä uudenlaiseen elämänvaiheeseen. Niko voi toki jatkossakin jatkaa ajanviettoa kaveriporukoissa, mutta hän ei enää *asu* mikroterritoriassa.

Maaseudulta ensimmäistä kertaa kerrostaloon muuttanut Sini ihastelee kaupungin mahdollistamia ajanviettotapoja ja harrastuksia, joita maaseudulla ei ole. Tämä saattaa liittyä elämänvaiheeseen, mutta Sini ei kuitenkaan Nikon lailla elä nuoruuden

mikroterritoriassa. Nikon elämäntapa oli samankaltainen ennen ja jälkeen muuton, mutta Sinille muutto on merkinnyt uudenlaista kaupunkilaista elämäntapaa ja kaupunkilaisuuden tuloa osaksi itseä. Toisin sanoen tietynlainen elämäntapa ei ole synonyymi mikroterritoriolle, eikä nuoruuden elämänvaiheelle.

Kävelyillä syntyi vaikutelma, että osalla haastatelluista korostuisi pyrkimys määritellä hyvin selkeästi ”marttilaisuutta” ja kuulua staattisempaan yhteisöön kulttuurina, kuten ”marttilaisuuteen”, kun taas toiset vaikuttivat tavoittelevan ennen kaikkea henkilökohtaista hyvää oloa paikassa henkilökohtaisemmin tulkinnoin, jolloin valmiiksi määritelty, esimerkiksi ”marttilaisuus” ei ollut ollenkaan olennaista. Tällöin paikassa oleminen voi saada kuulumisen ulkopuolisuuteenkin viittaavia piirteitä, joka ottaa etäisyyttä identiteettien yhteisöistä. Erilaisia pyrkimyksiä ei tulisi kuitenkaan pitää vastakohtaisina pysyvyyden tai muutoksen suhteen, vaan myös pyrittäessä henkilökohtaiseen hyvään oloon saatetaan vastausta hakea pysyvyyteen viittaavista elementeistä, mutta ei staattisesti valmiiksi määritellyn, kuten ”marttilaisuuden” kautta. Lisäksi asukas voi käyttää fluideja keinoja pyrkiessään staattisempaan paikallisuuteen, kuten Jeren tapauksesta tulee ilmi. Havainnon perusteella voisi esittää, että staattisuuden ja fluidiuden välistä jännitettä ei tulisi nähdä vain tutkijoiden välisenä väittelynä siitä, miten kuulumista tulisi teoretisoida, vaan että ihmiset saattavat myös todellisessa elämismaailmassaan ja sen eri tilanteissa kokea maailmaa staattisemmin tai fluideimmin oletuksin. Tämä voi näkyä staattisten ja fluidien tulkintojen ristivetona tilan tulkintojen neuvotteluissa, kuten asukkaiden pohtiessa asuinalueen yhteisöllisyyden pakottavuutta.

8. JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkielmassa tarkasteltiin Martinrannan asuinalueelle muuttaneiden, muualta kuin Turusta kotoisin olevien kuulumisen ilmenemistä uuden asuinpaikan kontekstissa. Tarkoituksena oli selvittää, mitä kuulumisen on ja miten se tapahtuu muuttajan sisäisenä asuinalueelle muuttoon liittyvänä prosessina. Strukturoimattomilla kävelyhaastatteluilla hahmottui jokaisen osallistujan omia, toisistaan hyvinkin erilaisia, heille itselleen tärkeitä teemoja. Aineiston temaattinen analyysi nosti lisäksi esille kaksi koko joukkoa yhdistävää laajempaa teemaa ”ympäristö” sekä ”yhteisö ja sosiaaliset suhteet”. Teemat kokosivat yhteen eri asukkaita monenlaisin tavoin puhuttavia aiheita. Teemojen puitteissa löytyi myös erilaisia narratiiveja.

Ympäristöteemassa maisema ja asuinaluemiljöö avautuivat muuttajien mentaalisenä ovena toisiin paikkoihin ja aikoihin. Taustoituksen avulla teema yhdistyy ikiaikaisen luonnon ja ihmisen pitkäkestoiseen suhteeseen, aiempien asukassukupolvien toimintaan, rakennetun ympäristön kulttuuriperintöön sekä laajemmin suomalaisuuteen ja ihmisyyteen. Huomattavan usein jokin alueen lukuisista mäistä, kallioista tai kalliopuistoista toimi mentaalisenä porttina. Porttien kautta muuttajille avautui väylä kuulumiseen mielikuvituksen ja kuvittelun avulla. Muuttajat kutoivat kuvittelulla itsensä paikkaan oman elämäkerrallisuuden tai kulttuurintuotteiden välityksellä. Muuttaja voi löytää uuden ympäristön kautta yhteyden itsen, aiempiin, nykyisiin tai tuleviin sukupolviin ja koko ihmisyyteen. Tällaisen kuulumisen kautta voi vaalia hoivaavaa suhdetta itsen ja toisiin asuinpaikassa. Teemassa myös hahmottui, että asuinympäristöön voi muodostua mikropaikallisia kuulumisen taskuja tai käytäviä, joihin voi etsiä erilaisilla reittivalinnoilla arjen käytännöissä. Lisäksi, asukkailla saattoi olla ikään kuin kaksi puolta – yhtäältä pienimuotoisuutta ja rauhallisuutta kaipaava ”luontoihminen” ja toisaalta moninaisuudesta nauttiva ”urbaani kulttuurimatkailija”, jotka kuvastavat kuulumista urbaaniin suomalaisuuteen.

Teemassa ”yhteisö ja sosiaaliset suhteet” haastateltujen omissa teemoissa havaittiin yhteyksiä heidän ”asuinaluesosiaalisuuteensa” ja siihen miten heidän kuulumisensa rakentuu suhteessa asuinalueen yhteisöihin ja sosiaalisiin suhteisiin. Suhde alueen toisiin vaikutti jossain määrin näyttäytyvän heidän teemojensa kautta. Kuvittelu on tärkeässä asemassa myös tässä teemassa ja erilaiset pääomat voivat tukea kuulumisen mahdollisuutta kuvittelun avulla.

Martinrantaan hahmottui liittyvän yhteisöllisyysnarratiivi alanarratiiveineen, jotka myös yhdistettiin taustoituksen avulla laajempaan kansalliseen ja kansainväliseen yhteyteen. Asukkaat reagoivat narratiiviin eri tavoin. Haastattelut laitettiin keskustelemaan keskenään, jolloin piirtyi esille asukkaiden osallisuus prosessissa, jossa kamppaillaan paikan ja siinä asuvien ihmisten määrittelystä tilan tulkinnoissa ja neuvotteluissa, jotka sijoittuvat staattisuuden ja fluidiuden välisiin jännitteisiin. Tässä prosessissa näkyy itsen subjekti- ja objektiminän tasojen vuoropuhelu ja vuorovaikutus ympäristön kanssa. Esiin hahmottui kulttuurin ja itsen välillä koettu sopusointu tai ristiriita, jonka kehyksissä ihmiset ottavat kantaa kulttuurin pakottavuuteen ja ratkovat omaa mahdollisuuttaan kuulua asuinpaikkaansa ja sen yhteisöihin omana itsenään.

Muuttaneen on mahdollista kokea kuuluvuutta asuinalueensa ”valmiiseen” paikallisyhteisöön, esimerkiksi ”marttilaisuuteen”, mutta on myös mahdollista olla kokematta kuuluvuutta siihen. Se, ettei kuuluvuutta yhteisöön kulttuurina koeta, voi johtua joko siitä, ettei tätä ole pyrkimyksistä huolimatta saavutettu tai siitä, ettei tähän ole pyrittykään. Kuuluminen voi ilmetä myös henkilökohtaisena hyvänä olona paikassa, jolloin paikassa oleminen voi saada myös kuulumisen ulkopuolisuuteen viittaavia, identiteettien yhteisöistä etäisyyttä ottavia piirteitä. Kuuluminen voi kohdistua myös asuinalueen erilaisiin konkreettisiin tai abstrakteihin arvo-, status- tai viiteryhmäyhteisöihin. Esimerkkeinä aineistossa nousivat säilyttäjäyhteisö ja hipsterinarratiiviin liittyminen erilaisten arvo- tai statusryhmäyhteisöjen kautta. Lisäksi kuulumisen yhteisöt voivat olla eri elämänvaiheisiin liittyviä ja tällöin ne voivat muodostua hieman erillisiksi kuulumisen mikroterritorioiksi. Tässä aineistossa löytyi nuoruuden siirtymään liittyviä mikroterritorioita, mutta koehaastattelu antoi viitteitä siitä, että myös esimerkiksi vanhemmuuteen liittyviä mikroterritorioita voisi löytyä. Työssä osoitetaan, että nuori muuttaja voi rakentaa kuulumistaan kotipaikkakunnaltaan tuttuun nuorisokulttuuriseen jatkumoon, jolloin hauskoja houkuttimia voi löytyä yhtä lailla lähtöpaikkakunnalta kuin uudesta asuinpaikastakin.

Yhteisöllisyyssteemassa hahmottuu lisäksi, ettei esimerkiksi kaupunkiaktiivisuuden keinoin varta vasten järjestetty yhteisöllisyys ole taie kuuluminen tunneen syntymiselle urbaanissa muutostilanteissa ja sellainen saattaa ehkä joissain tapauksissa tuottaa jopa ei-kuulumista. Syitä tähän voisivat olla esimerkiksi asukkaana kokemus aktiivisuuden toteutumisesta ”tietynlaisuuden” kautta, ”monenlaisuuden” sijasta tai kokemus järjestetystä yhteisöllisyydestä anonyymiyttä ja juurettomuutta alleviivaavana toimintana. Toisaalta hyvin anonyymit, yksittäisetkin kohtaamiset voivat tuottaa kuulumista. Myös ulkopuolisen tarkkailijan roolissa nykyisessä paikallisyhteisössään elävä voi tuntea kuuluvuutta yhteisöön ympäristön tai menneisyyden kautta. Asukas-yhteisön jatkumoon voi liittyä vanhojen asukaskertomusten, mutta myös koko ajan tuotettavien uusien kertomusten kautta. Tutkielmassa tunnistetaan sosiaalisessa mediassa tehdyn kotiseututyön merkitys muuttajan kuulumiselle. Martinrantagalleria on yhden asukkaana oma-aloitteisesti ja vapaaehtoisesti tekemää runsaasti aikaa ja muita resursseja vaativaa kotiseututyötä, jonka yllättävänkin laaja merkitys on hyvä tunnustaa.

Uudet asukkaat voivat liittyä myös yhdessä vanhojen asukkaiden kanssa menetyksen,

muutoksen ja uudistamisen narratiiveihin ja kokea kuulumisen tai ei-kuulumisen tunteita suhteessa sekä aiempiin että nykyiseen asuinpaikkaansa. Toisaalta, he voivat esimerkiksi menetyksen tunteen kautta kokea kuuluvuutta yleistetyn toisen, vanhojen asukkaiden kanssa. Lisäksi tutkielma antaa viitteitä siitä, että eri aikaan saapuvien osakulttuuristen merkitystenantojen kohtaaminen omalla asuinalueella voi vaikuttaa eri tavoin eri muuttajien kuulumisen tai ei-kuulumisen ilmenemiseen. Tämän tutkielman valossa voitaisiinkin esittää, että menetyksen ja muutoksen narratiivien ei tulisi nähdä voivan koskea vain asuinalueen vanhoja verkostoja, kuten Bloklandin ja Schultzen (2017) aiemmassa tutkimuksessa ehdotetaan, vaan myös uudet tulokkaat voivat liittyä niihin. Tätä voi ehkä selittää elämäntapojen muutoksella koko yhteiskunnassa sekä sillä, että samassa muuttoaallossa muuttavilla voi olla hyvin monenlaisia taustoja ja arvostuksia, jotka voivat olla myös samankaltaisia kuin vanhoilla asukkailla.

Metodin kehittäminen luetaan tutkielman yhdeksi tulokseksi. Tässä tutkielmassa luotiin Marco Antonsichin peräänkuuluttama selkeä käytännön instrumentti, itsenmuodostusta tarkasteleva porautuva go-along, jolla on mahdollista ottaa kuulumisen kompleksisuus haltuun. Kehitetty instrumentti mahdollistaa kuulumisen eri dynamiikat sekä staattisuuden ja fluidiuden samanaikaisuuden. Se ottaa huomioon erilaiset kuulumisen asteikot ja tasot. Tuloksissa vahvistuukin, että eri dynamiikkojen, pysyvyyden ja liikkuvuuden, staattisuuden ja fluidiuden esiintyminen muuttajien kuulumisessa on mahdollista, jopa samanaikaisesti esimerkiksi silloin, kun fluidi tulkinta ylläpitää pysyvyyttä. Tuloksista vahvistuu myös, että muuttaminen, muutos ja uudistaminen eivät ole synonyymejä. Tutkielma antaa lisäksi viitteitä siitä, että asukkaat saattavat myös omilla elämäntapailmoissaan kokea maailmaa tai eri tilanteita staattisemmin, fluideimmin tai notkeammin oletuksin. Tämä voi näkyä esimerkiksi ristivetona tilan tulkintojen neuvotteluissa, kuten asukkaiden pohtiessa asuinalueen yhteisöllisyyden pakottavuutta.

Vastauksena tutkimuskysymykseen voidaan todeta, että Martinrantaan muuttaneiden kuulumisen voi ilmetä hyvin monenlaisin tavoin uuden asuinpaikan kontekstissa, myös samalla ihmisellä. Muuttajan kuulumisen voi olla ensinnäkin monipaikkaista. Se voi olla joko kokonaisvaltaisempaa ja koko asuinalueeseen liittyvää tai tilanteista, hetkittäistä ja mikropaikallista, jolloin henkilön asuinympäristöön voi muodostua kuulumisen taskuja tai käytäviä. Muuttajien kuulumisen voi saada sekä pysyvyyden ja staattisuuden että liikkuvuuden ja fluidiuden piirteitä, joka saattaa myös kuvastaa heidän elämäntapailmoitustaan. Omaehtoinen kuvittelu on keskeisessä asemassa muuttajien

kuulumisessa ja erilaiset pääomat voivat tukea tällaista kuvittelua. Martinrantaan muuttaneiden kuulumisen voi ilmetä erilaisten uuden asuinpaikan ympäristöön ja yhteisöön liitettyjen merkitystenantojen kautta. Alueen lukuisat mäet, kalliot ja kalliopuistot sekä rakennettu miljöö ovat tärkeällä sijalla muuttajien kuulumisen ilmentymisessä. Muuttaja voi löytää uuden ympäristön kautta hoivaavan yhteyden itseensä, aiempiin, nykyisiin tai tuleviin sukupolviin ja koko ihmisyyteen. Muuttajien asuinaluekäytännöt kuvastavat myös kuulumista urbaaniin suomalaisuuteen.

Muuttaneen on lisäksi mahdollista kokea tai olla kokematta kuuluvuutta asuinalueensa yhteisöön kulttuurina, kuten ”marttilaisuuteen”. Kuulumisen voi myös ilmetä henkilökohtaisena hyvänä olona paikassa henkilökohtaisempien tulkintojen kautta, jolloin paikassa oleminen voi saada myös kuulumisen ulkopuolisuuteen viittaavia piirteitä. Muuttajien kuulumisen voi lisäksi kohdistua erillisiin konkreettisiin tai abstrakteihin arvo-, status- tai viiteryhmäyhteisöihin, mikroterritorioihin tai eri aikojen yhteisöihin. Kuulumisen ei kuitenkaan ole riippuvaista yhteisöstä tai yhteisöllisyydestä ja toisaalta anonyymit, jopa yksittäisetkin kohtaamiset voivat tuottaa kuulumista. On mahdollista, että varta vasten järjestetty yhteisöllisyys voi tuottaa ei-kuulumisen kokemuksia. Lisäksi erilaisten osakulttuuristen merkitystenantojen kohtaaminen omalla asuinalueella saattaa vaikuttaa eri tavoin eri muuttajien kuulumisen tai ei-kuulumisen ilmenemiseen.

Se, mikä kaikkien Martinrantaan muuttaneiden kuulumiselle on yhteistä tai erityistä, on se asukkaaksi tulon tilanne ja sisäinen prosessi, jossa ihminen joutuu reagoimaan itsenrakenteellaan uuden asuinpaikan kontekstissa. Vastauksena tutkimuskysymyksen jälkimmäiseen osaan muuttaneen kuulumisen ja itsenmuodostuksen välinen kytkös piiryy aineistosta prosessina, jota kuvaa itsen jatkuva vuorovaikutus asuinympäristön ja sen toisten kanssa sekä jatkuva subjektiminän ja objektiminän välinen neuvottelu, jossa muuttaja ottaa kantaa mahdollisuuksistaan kuulua. Subjektiminän ollessa sopusoinnussa objektiminän kanssa kuulumisen näyttäytyy ”itsestäänselvempänä”, kuin jos näiden välillä olisi ristiriita. Kuulumisen saattaa lisäksi samalla ihmisellä olla jossain toisessa teemassa tai tilanteessa helpompaa tai itsestäänselvempää, kun taas toisessa hankalampaa. Ei ehkä voikaan ajatella, että itse olisi aina ja täysin sopusoinnussa tai ristiriidassa jossain paikassa. Lisäksi, mahdollisuus itsensä ylittämiseen problematisoi kuulumisen ja itsenmuodostuksen välistä suhdetta ja paljastuukin, että oma halu ja valinta ei ole aina aivan yksiselitteistä.

Tutkielman luotettavuutta lisää valinta soveltaa työssä institutionaalisen etnografian ajattelutapaa, jolloin muuttajan kokemusta ei tarvitse sovittaa ennalta määriteltyihin tieteen kategorioihin. Tässä tutkielmassa ei esimerkiksi otettu tavoitteeksi tutkia yhteisöä, mutta tulokset tarjoavat silti sellaisia näkökulmia yhteisöön, jotka eivät ole tutkimusasetelman synnyttämiä. Tämän vuoksi paljastuukin esimerkiksi, että ”olla marttilainen” tai ”tulla marttilaiseksi” ei välttämättä ole kuulumisen kannalta olennaista kaikille. Tieteen kategoriat olisivat saattaneet ohjata tulkitsemaan tietyllä tavalla määritellyn ”marttilaisuuden” kuulumisen olennaiseksi vertailupisteeksi toisenlaisessa tutkimusasetelmassa. Pyrkimys etäännyttä valmiista kategorioista on toki vain pyrkimys. Työtä voikin kritisoida siitä, että myös ”asukkuus” on tällainen kategoria. Esimerkiksi Nikon tapauksessa varsinainen asukkuus näyttäytyy hyvin pienessä roolissa, kun taas monipuolinen toimijuus alueen muiden, muualla asuvien alueen käyttäjien ja harrastajien kanssa on hänelle merkittävämpää. Kuuluminen alueella ei edellytä asukkuutta. Tutkielman tutkimusotetta kuvaava vahva objektiivisuus ja sitä seuraava vahva refleksiivisyys olivat osa tutkimusetiikkaa. Margarethe Kusenbachin (2003, 458) mukaan tietoisuus refleksiivisyydestä tekee fenomenologisesta metodista sofistikoituneempaa ja validimpaa, ja vahvistaa toisten ja ympäristön kanssa vuorovaikutuksessa saavutettujen tulosten luotettavuutta.

Tutkielmantekijä ounastelee, että eri metafysiikkojen analyttistä yhdistelemistä saattaa hankaloittaa se, että osa tutkijoista ei tee eroa ”fluidin” ja ”notkean” välille. Käsitteiden välistä eroa tulisikin täsmentää. Kuulumisen teoreettista kehittelyä saattaisi auttaa tutkimus, joka keskittyisi ottamaan selvää fluidiuden ja notkeuden sotkuisesta vyyhdistä. Olisi hyvä tiedostaa, miten tällainen sotkuisuus voi vaikuttaa tulkintoihimme (kuulumisen) tutkijoina tai yhteiskunnan jäseninä. Lisätutkimuksilla olisi kenties myös mahdollista selvittää, voisivatko erilaiset pyrkimykset valmiiseen staattisempaan kulttuuriin tai henkilökohtaisempiin määrittelyihin kuulumisen suhteen painottua eri tavoin esimerkiksi iän, sukupolven tai sukupuolen mukaan. Pohdinnoissa olisi hyvä pitää mielessä, että fluidien tulkintojen ei tarvitse tarkoittaa negatiivista tai kyseenalaistavaa suhtautumista vanhoihin asukkaisiin, vaikka valinnaisen kuulumisen teoriassa valinnainen kuuluja asettaakin vanhojen asukkaiden kuulumisen paikkaan kyseenalaiseksi. Savagen ym. (2005) tutkimuksessa löytyy voimakkaita vastakkainasetteluja ja avoimen negatiivista asennoitumista työväenluokkaisten vanhojen asukkaiden ja keskiluokkaisten uusien asukkaiden välillä. Tämän tutkielman kävelyillä kysyttiin lopuksi suhtautumisesta vanhoihin asukkaisiin. Kukaan

haastateltava ei kommentoinut vanhoja asukkaita negatiivisesti tai heidän kuulumistaan kyseenalaistavasti. Tämä saattaa ainakin osittain johtua eroista brittiläisen ja suomalaisen yhteiskunnan välillä, jota voi avata suomalaisen avaran urbanismin käsitteellä.

Tutkielman havaintoja vasten olisi mielenkiintoista pohtia pidemmälle, ovatko muuttajat lopulta tietynlaisia ja tavoittelevatko he tietynlaisuutta? Miten tietynlaisuus sopii kuvaan sen kanssa, että kaupunki on moninainen? Martinranta ei tämän tutkielman menetelmin ja näillä aluerajauksilla avautunut tietynlaisena tietynlaisten asuinalueena, vaan nimenomaan alueen moninaisuus ja avara urbanismi näyttäytyivät sen suurimpana vahvuutena. Aluetta voisi jopa pitää esimerkkinä monipuolisen kuulumisen mahdollistavasta asuinalueesta, ehkäpä myös kestävästä asuinalueesta, joka mahdollistaa erilaiset tulkinnat eri perheenjäsenille sekä samalle ihmiselle arvostusten muuttuessa elämän varrella. Toki alueen sisällä on pienalueita, joita olisi varmasti mahdollista tyypitellä tietynlaisiksi, mutta moninaisuus ei silti ole kulkijalle potentiaalisesti kovin kaukana.

Mielikuvien ja narratiivien tasolla alueeseen, tai tiettyihin osiin siitä, kuitenkin liittyy kuva tietynlaisesta asukkaasta. On hyvä huomata, että mielikuva tietynlaisuudesta on altis asuinaluebrändäykselle, jolloin asuinalueita brändätään tietynlainen tarkkaan määritelty asukasmielikuva mielessä. Asuinaluebrändäyksen voi ajatella asettavan haasteita kuulumisen jatkuvuudelle sekä eri perheenjäsenten kuulumiselle, sillä preferenssit saattavat erota kovastikin toisistaan. On aiheellista kysyä, miten omien todellisuuksien löytäminen ja eläminen onnistuu pitkälle brändätyssä ja valmiiksi määritellyssä paikassa. Asuinalueita, kuten lähikauppojakin, brändätään nykyisin esimerkiksi yhteisöllisyydellä. Brändätyssä yhteisöllisyydessä kyse ei ole vain narratiivista, jonka legitimizeettiä voi kyseenalaistaa, vaan suunnittelijoiden valta-
asemasta vahvistetusta tietynlaisuudesta. Tällaiseen yhteisöllisyyskuvaan saattaa liittyä tarkka käsitys siitä, minkälaista ja minkälaiden ihmisten ”harjoittamaa” yhteisöllisyys on. Tämä voinee aiheuttaa tarkoitustaan vastaan jopa vieraantuneisuuden kokemusta ja ei-kuulumista. Asuinaluebrändäystä ja asuinalueille tulevaa brändäystä olisikin syytä tutkia hyvin monipuolisesti kuulumisen näkökulmasta.

Muuttajien tietynlaisena pitämisessä huomionarvoista on myöskin se, että etymologisesti samankaltaisten ”muutoksen” ja ”muuttajan” automaattinen

rinnastaminen voi sisältää vaarallisen ajatusharhan. Ajatus siitä, että muuttaja tuo ja haluaa tietynlaisen muutoksen, saattaa synnyttää positiivisen rakennemuutoksen paikkakunnalla oikeuttavan ajatuksen ”muuttajat haluavat tällaista muutosta”. Tätä voi avata Thomasin teoreemalla ”jos ihmiset määrittelevät tilanteet todellisiksi, ne ovat todellisia vaikutuksiltaan”. Tämän tutkielman valossa ei ole kuitenkaan syytä määritellä mitä tahansa muutostarpeita todellisiksi. Esimerkiksi Martinrannan puistoja tai luonnontilaisia saarekkeitä ei ole syytä muokata kaupunkimaisemmiksi, vaikka alue luokituuakin nykyään keskustaksi. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö kaupunkia voisi tehdä lisää, mutta ainakaan tässä tutkielmassa haastatellut eivät varmastikaan toivoisi, että *kaikki* heidän asuinalueellaan ”kehitettäisiin” kaupunkimaiseksi. Jos niin tapahtuisi, se voisi kaventaa heidän omaehtoista kuvitteluaan ja heidän kuulumisensa voisi asettua kyseenalaiseksi. Tämä voisi varmasti johtaa myös päätöksiin poismuutosta. Muuttajien kuulumista voi tukea omaehtoisen kuvittelun mahdollistavalla suunnittelulla, jolloin hyvin suunnitellun tilan ohella myös suunnittelemattomalla tilalla ja rakentamattomalla luonnolla voi olla olennainen merkitys eri ikäisten, niin maalta kuin kaupungistakin kotoisin olevien muuttajien kuulumiselle ja asukashyvinvoinnille. Lisäksi on hyvä huomata, että esimerkiksi kallioketojen jäänteiden suojeluun kohdistetut resurssit voisivat maksaa itsensä takaisin asukastyytyväisyytenä. Kallioluonto on varmasti monille suomalaisille tärkeä suomalaisen peruskallion takia. Olisikin mielenkiintoista toteuttaa samankaltainen tutkimus maahanmuuttajien keskuudessa ja selvittää minkälaiset suomalaisen kaupunkiympäristön piirteet nousevat keskeisiksi heidän kuulumisenkokemuksissaan.

Muuttajien houkuttelemisen ja hauskojen houkuttimien rinnalla on hyvä muistaa miettiä myös asumisen ja kuulumisen jatkuvuutta, sillä muuttajat muuttuvat pian muuttaneiksi ja ennen pitkää ehkä vanhoiksi asukkaiksi. Muutto ei myöskään aina ole lähtökohtaisesti omaa halua ja valintaa, sillä joskus muutetaan esimerkiksi puolison työn perässä. Nikon tarinaa ajatellessa nousee esiin kysymys, miten mikroterritoriosta voi päästä ulos, jos edessä on tavoiteltu siirtymä uuteen elämänvaiheeseen. Transitiot ovat kriittisiä hetkiä, jolloin vastausta voi hakea eri suunnista. Muutetaanko tässä kohdassa ”rauhallisempaan ympäristöön” ja tilavampaan asuntoon lähikuntaan, jolloin elämäntapa ainakin osittain muuttuu, pysytäänkö samalla alueella ja jatketaan samankaltaista elämäntapaa uudesta elämänvaiheesta huolimatta tai pysytäänkö alueella ja etsitään toisenlaisia elämäntapoja vanhojen rinnalle tai tilalle. Turun asukkaista merkittävä osa on opiskelijoita ja voisikin olla kiinnostavaa tutkia, auttaako

asukasviestintä näkemään jatkuvuutta asumisessa myös mahdollisten mikroterritorioiden ulkopuolella.

On jännittävää huomata, että vaikka ollaankin kaukana Tönniesin ja Durkheimin ajoista, niin ihmiset pohtivat edelleen, ovatko tietyn asuinalueen yhteisöllisyys ja sen ilmenemisen muodot pakottavia ja voivatko he kuulua joukkoon omine piirteineen ja temperamentteineen. Ehkä emme lopulta olekaan kovin kaukana klassikkojen ajasta. Pohdimme edelleen kuuluuko kuuluminen paikassa kiinni olevaan rajattuun pysyvyyteen vai liikkuvaan prosessiin tai voisiko näitä yhdistää. Ehkä pohdinnoissa yhdistämisestä voi nähdä paluuta klassikoiden ajatteluun staattisuutta, notkeutta tai näiden vastakkaisuutta korostavan välivaiheen jälkeen. Aro ja Jokivuori (2015, 114) huomioivat, että sosiologiselle ajattelulle on tunnusomaista jäsentää muutosta modernisaatioteoreettisen kehyksen sisällä, jolloin traditionaalisten yhteisöllisyyden muotojen ymmärretään häviävän modernista yhteiskunnasta. Aro ja Jokivuori (2015, 114, 142) kuitenkin tulkitsevat niin, että käsiteparit mekaaninen ja orgaaninen solidaarisuus sekä Gemeinschaft ja Gesellschaft kuvaavat erilaisia sosiaalisen suhteen muotoja, jolloin sosiaaliseen suhteeseen ja sosiaaliseen toimintaan voidaan suuntautua joko kollektiivisesti tai individualistisesti. He huomauttavat, että erityisesti durkheimilaisessa sosiologiassa tärkeä yhteisöjä koskeva kysymys oli se, miten olisi mahdollista muodostaa kansalaisia yhteiskuntaelämään juuri sopivalla tavalla integroivia yhteisöllisyyden muotoja. Sellaisia, jotka yhtäältä eivät olisi yksilöille liian raskaita, liian vahvasti käyttäytymistä yhdenmukaistavia, eivätkä poikkeavasta käyttäytymisestä rankaisevia ja toisaalta sellaisia, joiden normatiivinen järjestys ei olisi liian heikkoa tai epäselvää. Klassikoilla on siis ollut jo pyrkimystä yhdistää erilaisia dynamiikkoja. Ehkäpä Durkheimin etsimä yhteiskuntamuoto voisi olla jo käsillä, mahdollisuutena sekä staattisempiin että fluidimpiin tulkintoihin ihmisten moninaisissa reagoinneissa omista mahdollisuuksistaan kuulua. Tässä tutkielmassa haastatelluilla oli monenlaista sosiaalista, kulttuurista ja ainakin osalla luultavasti myös taloudellista pääomaa, jotka kävelyillä avautuivat monenlaisina kuulumisen mahdollisuuksina. Ratkaiseva kysymys lienee voisiko kuulumisen kuvittelu tulevaisuudessa olla kaikille mahdollista ja miten tätä kuvittelun mahdollisuutta voisi laajentaa koskemaan kaikkia? Tähän liittyen olisi tärkeää miettiä, miten avaran urbanismin moninaisuus voitaisiin saada säilymään tulevaisuuden asuinalueilla, niin että tulevaisuus olisi tosiasiallisesti monimuotoinen, eikä vain uudennlaisella tavalla yhdenmukaistava.

LÄHDELUETTELO

- Aarnio, Tuija. 2005. ”Aravarakentamista Turussa vuosina 1949-53.” *Yhdyskuntasuunnittelu* 43:4, 8-22.
- Antonsich, Marco. 2010. *Searching for belonging – an analytical framework*. Oxford: Blackwell Publishing Ltd.
https://repository.lboro.ac.uk/articles/In_search_of_belonging_an_analytical_framework/9481013
- Appadurai, Arjun. 1996. *Modernity at Large*. Minneapolis ja Lontoo: University of Minnesota Press.
- Archer, Margaret S. 2010. ”Routine, Reflexivity, And Realism.” *Sociological Theory* 28(3), 272-303
- Armila, Päivi. 2019. *Kun kaupungista tehdään oma: Syrjäkylästä kaupunkiin opiskelemaan lähtevien nuorten kokemuksia ja kerrontaa*. Esitys ”Asuminen, kaupunki ja eriarvoisuus” -työryhmässä Turun Sosiologipäivillä 28.3.2019.
- Aro, Jari & Pertti Jokivuori. 2015. *Klassinen sosiologia ja moderni maailma*. Jyväskylä: Docendo Oy.
- Aro, Timo. 2007. ”Maassamuuton suuri linja 1880-luvulta lähtien: Savotta-Suomesta Rannikko-Suomeen.” Tilastokeskus: Kuntapuntari-lehti 2/2007.
https://www.tilastokeskus.fi/tup/kuntapuntari/kuntap_2_2007.html (Luettu 14.1.2020)
- Bamberg, Jarkko. 2019. *Would you like to go for a walk? What are go-along interviews?* Esitys Tampereen yliopiston Metodifestivaaleilla 27.8.2019.
- Barber, Michael D. 2004. *Participating citizen: A Biography of Alfred Schutz*. Albany: State University of New York Press.
- Bauman, Zygmunt. 2000. *Liquid Modernity*. Cambridge: Polity Press.
- Bell, Vikki. 1999. ”Performativity & Belonging. An Introduction.” Teoksessa *Performativity & Belonging*, toim. Vikki Bell. London: SAGE Publications Ltd., 1-10.
- Benson, Michaela & Emma Jackson. 2012. ”Place-making and Place Maintenance: Performativity, Place and Belonging among the Middle Classes.” *Sociology* 47(4), 793-809.
- Blokland, Talja & Henrik Schultze. ”Belonging, Conviviality or Public Familiarity? Making Sense of Urbanity in Rapidly Transforming Neighbourhoods through the Lens of Berlin and Rotterdam.” Teoksessa *Re-Imagining the CITY: Municipality and Urbanity Today from a Sociological Perspective*, toim. Marta Smagacz-Poziemska, Krzysztof Frysztacki & Andrzej Bukowski. Krakova: Jagiellonian University Press.
- Blokland, Talja. 2017. *Community as Urban Practice*. Cambridge: Polity Press.
- Braun, Virginia & Victoria Clarke. 2006. ”Using thematic analysis in psychology”. *Qualitative Research in Psychology* 3(2), 77-101.

- Butler, Judith P. 1996. *Bodies that matter: on the discursive limits of 'sex'*. New York: Routledge.
- Carpiano, Richard M. 2008. "Come take a walk with me: The 'Go-Along' interview as a novel method for studying the implications of place for health and well-being." *Health & Place* 15 (2009), 263-272.
- Cresswell, Tim. 2006. *On the Move: Mobility in the Modern Western World*. New York: Routledge.
- Dufty-Jones, Rae. 2012. "Moving Home: Theorizing Housing Within a Politics of Mobility." *Housing, Theory and Society* 29:2, 207–222.
- Elliot, Mark, Ian Fairweather, Wendy Olsen & Maria Pampaka. 2016. *A Dictionary of Social Research Methods*. New York: Oxford University Press. Haettu online-julkaisusta osoitteesta: <https://www-oxfordreference-com.ezproxy.utu.fi/view/10.1093/acref/9780191816826.001.0001/acref-9780191816826> (luettu 3.9.2019)
- Fortier, Anne-Marie. 1999. "Re-Membering Places and the Performance of Belonging(s)." Teoksessa *Performativity & Belonging*, toim. Vikki Bell. London: SAGE Publications Ltd., 41-64.
- Gould, Jeremy. 2016. "Refleksiivisyyden poluilla. Epistemologisesti radikaalin yhteiskuntatieteen puolustus." Teoksessa *Tutkija peilin edessä. Refleksiivisyys ja etnografinen tieto*, toim. Jeremy Gould & Katja Uusi-Hakala. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 9-37.
- Haapala, Pertti & Christopher Lloyd. 2018. "Johdanto: Rakennehistoria ja historian rakenteet." Teoksessa *Suomen rakennehistoria. Näkökulmia muutokseen ja jatkuvuuteen (1400-2000)*, toim. Pertti Haapala. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino Oy, 6-30.
- Haltia, Mia (toim.). 2011. *Otto Mäkilä. Punainen levoton kipinä*. Turun taidemuseo.
- Harris, Anita & Johanna Wyn. 2009. "Young People's Politics and the Micro-Territories of the Local". *Australian Journal of Political Science* 44(2), 327-344.
- Hermann, Elfriede, Wolfgang Kempf & Toon van Meijl. 2014. *Belonging in Oceania: Movement, Place-Making and Multiple Identifications*. Berghahn Books: ProQuest Ebook Central (<https://ebookcentral.proquest.com/lib/kutu/detail.action?docID=1644369>).
- Herneoja, Aulikki. 2007. *Jälleenrakennuskauden kodin värytys*. Arki ja arkkitehtuuri (väitöskirja, Oulun yliopisto). Oulu: Oulun yliopisto, teknillinen tiedekunta, arkkitehtuurin osasto A45.
- Hämeenaho, Pilvi & Eerika Koskinen-Koivisto. 2014. "Etnografian ulottuvuudet ja mahdollisuudet." Teoksessa *Moniulotteinen etnografia*, toim. Pilvi Hämeenaho & Eerika Koskinen-Koivisto. Tallinna: Tallinnan kirjapaino, 7-31
- Ilmavirta, Tuomas. 2008. "Kaupunkiasuminen ja gentrifikaatio. Pasilan konepaja-alueen muutoksen tarkastelua." Teoksessa *Asuttaisiinko toisin? Kaupunkiasumisen uusia konsepteja kartoittamassa*, toim. Markku Norvasuo. Espoo: Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja B 95, 269-294.

- Janowski, Monica & Tim Ingold. 2012. *Imagining landscapes: past, present and future*. Farnham: Ashgate Publishing Limited.
- Jokinen, Ari, Eveliina Asikainen & Kirsi Mäkinen. 2010. ”Kävelyhaastattelu tapaustutkimuksen menetelmänä.” *Sosiologia* 4/2010, 255-269.
- Juuti, Eevamaria. 2016. *Tarjoutateorian hyödyntäminen elinympäristön terveyttä edistäviä tilallisia tekijöitä analysoivassa mallissa*. Spatiaalinen epidemiologia ja digitalisaatio yhdyskuntasuunnittelijan uudenaikaisena työkaluna (diplomityö, Oulun yliopisto). <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201602061133.pdf>
- Kansallisarkisto. Topografiakarttojen kokoelma. Venäläiset topografikartat 1:21000. *Turun ja Porin lääniä, Maskun 92,161 km² ja Piikkiön 30,911 km² kihlakuntia. 123,072 km² [Turku] (IX 16)*. <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=1428114> (Luettu 6.5.2020)
- Karhula, Aleks. 2015. Missä on Kallion gentrifikaatio? *Yhdyskuntasuunnittelu* 53:4. <http://www.yss.fi/journal/missa-on-kallion-gentrifikaatio/> (Luettu 20.1.2020)
- Katz, Jack & Thomas J. Csordas. 2003. “Phenomenological Ethnography in Sociology and Anthropology.” *Ethnography* 4:3, 275-288.
- Keltikangas-Järvinen, Liisa. 2004. *Temperamentti: ihmisen yksilöllisyys*. Helsinki: WSOY.
- Kemppainen, Ritva. 2012. ”Sen seitsemän kukkulan ja kymmenien kumpareiden ketokierros.” Julkaisussa *Turun kaupunkiniitty*, toim. Eija Hagelberg. Varsinais-Suomen Perinnemaisemayhdistys ry: Ketonoidanlukko 1-2012, 12-17.
- Knorring, Nils von. 1995. *Aurajoen veistämöt ja telakat*. Espoo: Schildts Förlags Ab.
- Kotimaisten kielten keskus. 2020. *Kielitoimiston sanakirja*. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/kuulua> (Luettu 18.5.2020)
- Kuntaliitto. 2017. ”Rakennemuutosten Suomi.” Kuntaliitto 15.8.2017. <https://www.kuntaliitto.fi/elinvoima-ja-tyollisyys/rakennemuutos/rakennemuutosten-suomi-0> (Luettu 2.2.2020)
- Kusenbach, Margarethe. 2003. “Street phenomenology: The go-along as ethnographic research tool.” *Ethnography* 4:3, 455–485.
- Laaksonen, Mikko & Juri Nummelin. 2013. *Turun seudun arkkitehtuuriopas*. Helsinki: Kustantaja Laaksonen.
- Laaksonen, Mikko. 2016. *Turun puutalot*. Helsinki: Kustantaja Laaksonen.
- Laaksonen, Mikko. 2017. *Arjen rakentamista Turussa. Arkkitehtuuria 1940- ja 1950-luvulta*. Helsinki: Kustantaja Laaksonen.
- Laaksonen, Mikko. 2018. *Turku. Historialliset kaupunkikartat – Historical city maps*. Helsinki: AtlasArt.
- Lahtinen, Rauno. 2014. *Turun historia*. Turku: Turkuseuran julkaisuja nro 41.
- Lampinen, Jussi 2020. Julkaisematon lajihavaintoaineisto. Turun kasvit - Växterna i Åbo -hanke. <https://collections.utu.fi/kasvimuseo-tur-2/turun-kasvio/> (Luettu 4.9.2020)
- Lampinen, Jussi & Anna Koskela. 2016. *Juhannuskukkulan perinnebiotoopin kasvillisuus, luontotyypit ja hoitosuunnitelma*. Turun kaupunki: Turun kaupungin

ympäristöjulkaisuja 4/2016.

https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files//juhannuskukkula_hoitosuunnitelma_2016.pdf (Luettu 6.3.2020)

Layder, Derek. 1994. *Understanding Social Theory*. London: Sage Publications Ltd.

Lefebvre, Henri. 1991/1974. *The Production of Space*. Oxford: Blackwell Publishing,

Lähdesmäki, Tuuli, Tuija Saresma, Kaisa Hiltunen, Saara Jäntti, Nina Säaskilähti, Antti Vallius & Kaisa Ahvenjärvi. 2016. "Fluidity and flexibility of 'belonging': Uses of the concept in contemporary research". *Acta Sociologica* 59(3), 233-247.

Mead, Georg Herbert. 2015/1934. *Mind, self & society*. Chicago: The University of Chicago Press.

Miller, Thaddeus, Arnim Wiek, Daniel Sarewitz, John Robinson & Lennart Olsson. 2014. "The future of sustainability science: a solutions-oriented research agenda." *Sustainability science*, 9(2), 239-246.

Mäenpää, Pasi. 2008. "Avara urbanismi. Yritys ymmärtää suomalainen kaupunki toisin." Teoksessa *Asuttaisiinko toisin? Kaupunkiasumisen uusia konsepteja kartoittamassa*, toim. Markku Norvasuo. Espoo: Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja B 95, 9-47.

Mäenpää, Pasi. 2009. "Suomalainen kaupunki uusin silmälasein". Teoksessa *Minne menet kaupunki?*, toim. Timo Heikkinen & Hanna Mattila. Espoo: Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja, C 73, 55-62.

Narjus, Raimo. 1998. *Turku nousi tuhkasta jälleen. Sodan tuhot ja kaupungin jälleenrakentaminen*. Turku: TS-Yhtymä Oy.

Nikula, Riitta. 1994. "Asuntopolitiikka ja kaupunki – ohjelma ja todellisuus". Teoksessa *Sankaruus ja arki. Suomen 50-luvun miljöö*, toim. Riitta Nikula. Helsinki: Suomen rakennustaiteen museo, 77-95.

Okko, Paavo. 2019. *Turun seutu uuteen kasvuun*. Turun kaupunki: Kaupunkitutkimusohjelma, tutkimuskatsauksia 3/2019.

https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files//tutkimuskatsauksia_3-2019.pdf (Luettu 13.1.2020)

Pink, Sarah. 2007. *Doing Visual Ethnography (second edition)*. London: Sage.

Pink, Sarah. 2008. *Doing Sensory Ethnography*. London: Sage.

Probyn, Elspeth. 1996. *Outside Belongings*. New York: Routledge.

Pyyhtinen, Olli. 2019. *Lines of life: how things become and endure*. Esitys Turun yliopiston symposiumissa "Relational Turn in the Social Sciences: Causes and Consequences", 15.10.2019.

Rasinkangas, Jarkko. *Sosiaalinen eriytyminen Turun kaupunkiseudulla*. Tutkimus asumisen alueellisista muutoksista ja asumispreferensseistä (väitöskirja, Turun yliopisto). Turku: Siirtolaisuusinstituutti.

Rautio, Pertti. 2006. ”Historiallista johdattelua minä- ja identiteettitutkimukseen.” Teoksessa *Minuus ja identiteetti. Sosiaalipsykologinen ja sosiologinen näkökulma*, toim. Pertti Rautio & Mikko Saastamoinen. Tampere: Tampere University Press.

Ruoppila, Sampo & Helka Kalliomäki. *Turun kaupunkitutkimusohjelma 2019-2023*. Turun kaupunki: Kaupunkitutkimusohjelma.

https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/turun_kaupunkitutkimusohjelma_2019-2023_web.pdf (Luettu 13.1.2020)

Saarikangas, Kirsi. 1993. *Model houses for model families. Gender, Ideology and the Modern Dwelling. The Type-Planned Houses of the 1940's in Finland* (väitöskirja, Helsingin yliopisto). Suomen Historiallinen Seura.

Sarantola-Weiss, Minna. 2009. ”Representations of the Finnish Home in the Interior Decoration Magazines of the 1960s and the 1970s”. Teoksessa *Homes in Transformation. Dwelling, Moving, Belonging*, toim. Hanna Johansson & Kirsi Saarikangas. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Savage, Mike, Gaynor Bagnall & Brian Longhurst. 2005. *Globalization and Belonging*. Lontoo: SAGE.

Savage, Mike. 2010. ”Focus Article. The Politics of Elective Belonging”. *Housing, Theory and Society* 27(2), 115–161.

Schütz, Alfred. 2007/1932. *Sosiaalisen maailman merkitykseäs rakentuminen*. Tampere: Vastapaino.

Sheller, Mimi & John Urry. 2006. ”The new mobilities paradigm”. *Environment and Planning* 38, 207-226.

Simmel, Georg. 1971/1918. ”The Transcendent Character of Life”. Teoksessa *On individuality and social forms*, toim. Donald N. Levine. Chicago: The University of Chicago Press.

Smith, Dorothy E. 2005. *Institutional Ethnography: A Sociology for People*. Lanham: Rowman Altamira.

Suopajärvi, Tiina. 2014. *Kävelyssä rakentuva paikka. Oulun kaupunkikeskusta seniorikaupunkilaisten sosiomateriaalisena ympäristönä*. Sosiologia-lehti 4/2014, 332-346.

Turun kaupunki. 2018. *Positiivinen rakennemuutos näkyy myös rakentamisessa*. Turun kaupungin internet -sivut 22.02.2018. https://www.turku.fi/uutinen/2018-02-22_positiivinen-rakennemuutos-nakyy-myos-rakentamisessa (Luettu 13.1.2020)

Turun kaupunki. *Urheilupuisto*. <https://www.turku.fi/kulttuuri-ja-liikunta/ulkoilualueet/puistot/urheilupuisto> ja <https://www.turku.fi/kulttuuri-ja-liikunta/liikunta/liikuntapaikat/liikuntakeskukset/urheilupuisto> Turun kaupungin internet -sivut. (Luettu 10.1.2020)

Turun keskustan kaupunkikuva. Turun kaupungin ympäristötoimialan kaupunkisuunnittelu. Syyskuu 2017. https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/turun_keskustan_kaupunkikuva.pdf (Luettu 9.1.2020)

Urry, John. 2000. *Sociology Beyond Societies: Mobilities for the Twenty-First Century*. Lontoo: Routledge Ltd

Wallace, Ruth A. & Alison Wolf. 1999. *Contemporary Sociological Theory. Expanding the Classical Tradition*. New Jersey: Prentice Hall.

Yuval-Davis, Nira. 2006. "Belonging and the politics of belonging". *Patterns of Prejudice* 40(3), 197-213.

Internetfoorumit, -galleriat ja blogit:

Juliaihminen -blogi. *Turun uusi suosikkini: Leipomo Manna*, 23.3.2018.

<https://www.lily.fi/blogit/juliaihminen/turun-uusi-suosikkini-leipomo-manna/> (Luettu 17.8.2020)

Järvinen, Tapani. *Muistikuvia Martinmäestä*. Martinrantagalleria.

<http://www.martinranta.org/tjmuistelmat.htm> (Luettu 10.1.2020)

Taloforum.fi. *Turun Telakkaranta* -viestiketju, 10.11.2012.

<https://taloforum.fi/viewtopic.php?f=23&t=1101> (Luettu 9.1.2020)

Taloforum.fi. *Turun Telakkaranta* -viestiketju, 21.-22.5.2018.

<https://taloforum.fi/viewtopic.php?t=1101&start=360> (Luettu 9.1.2020)

Lehtijutut:

Heino, Jari. 2018. "Korppolaismäen kalliosta silpaistaan pois 28000 kuutiota kiveä."

Turun Sanomat 17.3.2018.

<https://www.ts.fi/uutiset/paikalliset/3880183/Korppolaismaen+kalliosta+silpaistaan+pois+28000+kuutiota+kivea> (Luettu 9.1.2020)

Kangasniemi, Tomi. 2018. "Telakkarannan lisälouhinnoille kritiikkiä: Kivipölystä haittoja – miksei rakenneta tunneleita?" *Turkulainen* 18.3.2018.

<https://www.turkulainen.fi/artikkeli/620106-telakkarannan-lisalouhinnoille-kritiikkia-kivipolysta-haittoja-miksei-rakenneta> (Luettu 9.1.2020)

Karisto, Eero. 2014. "Väestön keskittyminen kiihtyy." *Kuntalehti* 22.8.2014.

<https://kuntalehti.fi/uutiset/vaeston-keskittyminen-kiihtyy/> (Luettu 14.1.2020)

Lindqvist, Turo. 2012. "Muuttuva Martinranta. Telakkarantaa rakennetaan."

Martinrantalehti 2012-02, s. 20-22. <http://www.martinrantaseura.fi/wp-content/uploads/Lehti/2012-02.pdf>

(Luettu 9.1.2020)

Lindstedt, Leo. 2016. "Paseerasimme Telakkarannassa." *Martinrantalehti* 2016-02, s.

22. <http://www.martinrantaseura.fi/wp-content/uploads/Lehti/2016-02.pdf> (Luettu

10.1.2020)

Liuke, Jouni. 2010. "Perinnemaisemat – osa kulttuuriperintöämme." *Martinrantalehti*

2010-03, s. 3-4 <http://www.martinrantaseura.fi/wp-content/uploads/Lehti/2010-3.pdf>

(Luettu 6.3.2020)

Liuke, Jouni. 2011. "Tulta ja kuolemaa. Martinmäen kauhujen päivistä 70 vuotta."

Martinrantalehti 2011-03, s.6-10 <http://www.martinrantaseura.fi/wp-content/uploads/Lehti/2011-03.pdf>

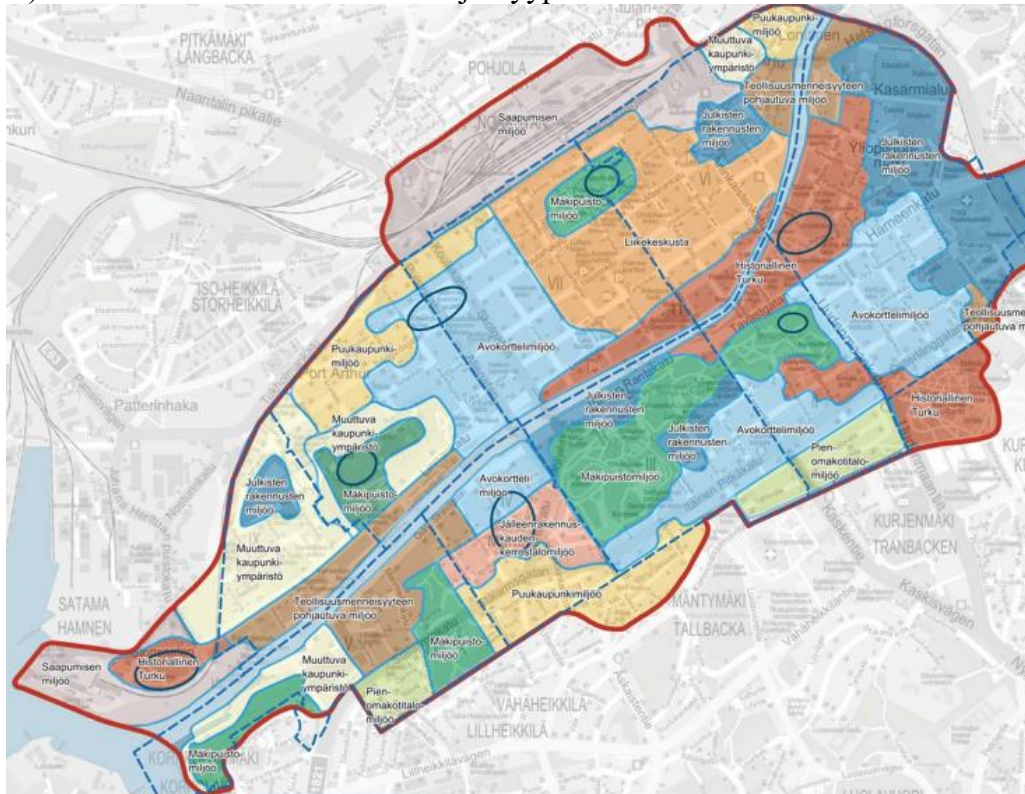
(Luettu 9.1.2020)

- Liuke, Jouni. 2015. ”Mestarinkadun alueen puutalot veteraani-iässä.” *Turun Työväen Asunto Osakeyhtiö Sarastus 90 vuotta*. Martinrantalehti 2015-03, s.14-17
<http://www.martinrantaseura.fi/wp-content/uploads/Lehti/2015-03.pdf> (Luettu 9.1.2020)
- Luotonen, Mervi. 2019. ”Vesilinna on Turun arvoykkönen.” *Turun Sanomat, Kotiviikkolehti*, 22.9.2019.
- Martinrantalehti. ”Vilkkilän historiaa.” *Martinrantalehti* 2014-03, s. 23
<http://www.martinrantaseura.fi/wp-content/uploads/Lehti/2014-03.pdf> (Luettu 9.1.2020)
- Munkki, Kati. 2019. ”Hyvä maine helpottaa myyntiä.” *Kakola ja Hirvensalo ovat esimerkkejä hyvin brändätyistä asuinalueista Turussa*. *Turun Sanomat, Kotiviikkolehti*, 10.3.2019.
- Möttönen, Heikki. 2018. ”Nostalginen Turku: Turku kärsi mittavia pommitustuhoja heti jatkosodan alussa, vanhat kuvat pysäyttävät yhä.” *Kaupunkimedia Aamuset*. 13.2.2018
<https://aamuset.fi/artikkeli/3837937/Nostalginen+Turku+Turku+karsi+mittavia+pommitustuhoja+heti+jatkosodan+alussa+vanhat+kuvat+pysayttavat+yha> (Luettu 8.1.2020)
- Pihkala, Esko. 2020. ”Asunnonostajat haluavat Turun keskustaan maksoi mitä maksoi.” *Turun Sanomat*, 19.1.2020

LIITTEET

Liite 1. Turun keskustan miljötyypit

a.) Turun koko keskusta-alueen miljötyypit

b.) IV:n ja V:n kaupunginosan miljötyypit (karttakuvassa joesta katsottuna oikealla).
 Kaupunginosarajat sinisellä katkoviivalla.

Lähde: Turun keskustan kaupunkikuva (2017). Turun kaupungin ympäristötoimialan kaupunkisuunnittelun luvalla.

Liite 2. Kuntaan muuttaneet muuttujina koulutusaste, kunnan osa-alue ja ikä ajankohdalta 1.1.2018.

Kuntaan muuttaneet muuttujina Koulutusaste, Osa-alue ja Ikä												
ajankohdalta 1.1.2018												
Turku												
	Ikäluokat yhteensä	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-
Yhteensä	11764	1703	4223	2056	1061	618	418	398	388	249	248	402
Perusaste tai tuntematon	1968	594	337	250	207	132	95	70	65	47	53	118
Toinen aste / Erikoisammattikoulutusaste	6768	1109	3403	922	357	235	144	158	142	94	76	128
Korkea-aste	3028	0	483	884	497	251	179	170	181	108	119	156
Perusaste tai tuntematon %-osuus muuttajista	17%	35%	8%	12%	20%	21%	23%	18%	17%	19%	21%	29%
Toinen aste / Erikoisamm. %-osuus muuttajista	58%	65%	81%	45%	34%	38%	34%	40%	37%	38%	31%	32%
Korkeakoulutettujen %-osuus muuttajista	26%	0%	11%	43%	47%	41%	43%	43%	47%	43%	48%	39%
Martti IV												
	Ikäluokat yhteensä	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-
Yhteensä	375	48	144	67	23	14	14	14	16	11	8	16
Perusaste tai tuntematon	43	11	14	5	2	3	1	1	2	1	1	2
Toinen aste / Erikoisammattikoulutusaste	216	37	116	28	10	5	1	4	3	6	2	4
Korkea-aste	116	0	14	34	11	6	12	9	11	4	5	10
Perusaste tai tuntematon %-osuus muuttajista	11%	23%	10%	7%	9%	21%	7%	7%	13%	9%	13%	13%
Toinen aste / Erikoisamm. %-osuus muuttajista	58%	77%	81%	42%	43%	36%	7%	29%	19%	55%	25%	25%
Korkeakoulutettujen %-osuus muuttajista	31%	0%	10%	51%	48%	43%	86%	64%	69%	36%	63%	63%
Itäranta												
	Ikäluokat yhteensä	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-
Yhteensä	357	29	100	63	45	26	18	18	19	11	12	16
Perusaste tai tuntematon	46	13	11	5	5	3	1	2	0	1	1	4
Toinen aste / Erikoisammattikoulutusaste	172	16	69	34	12	10	5	8	6	3	3	6
Korkea-aste	139	0	20	24	28	13	12	8	13	7	8	6
Perusaste tai tuntematon %-osuus muuttajista	13%	45%	11%	8%	11%	12%	6%	11%	0%	9%	8%	25%
Toinen aste / Erikoisamm. %-osuus muuttajista	48%	55%	69%	54%	27%	38%	28%	44%	32%	27%	25%	38%
Korkeakoulutettujen %-osuus muuttajista	39%	0%	20%	38%	62%	50%	67%	44%	68%	64%	67%	38%

Lähde: Tilastokeskus. Prosenttiosuudet lisätty.

Liite 3. Asunnot osa-alueittain talotyyppin ja valmistumisvuoden mukaan 31.12.2018.

	Yhteensä	-1920	1921-1929	1930-1939	1940-1949	1950-1959	1960-1969	1970-1979	1980-1989	1990-1999	2000-2009	2010- Tuntematon
853104015 Martti IV												
Kaikki talotyypit	3 500	142	354	49	488	1 036	853	25	47	340	94	67
Erillinen pientalo	15	1	0	0	4	10	0	0	0	0	0	0
Rivi- tai ketjutalo	414	116	239	0	14	6	0	0	24	4	0	6
Asuinkerrostalo	3 043	25	115	49	470	993	852	25	23	336	94	61
Muu rakennus (liike-, toimisto- ym.)	28	0	0	0	0	27	1	0	0	0	0	0
853104016 Itäranta												
Kaikki talotyypit	2 992	34	82	229	288	178	0	95	19	1 346	225	496
Erillinen pientalo	91	6	2	15	61	0	0	5	1	0	1	0
Rivi- tai ketjutalo	211	20	70	49	45	0	0	0	18	0	0	9
Asuinkerrostalo	2 688	8	8	165	182	178	0	90	0	1 346	224	487
Muu rakennus (liike-, toimisto- ym.)	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Lähde: Tilastokeskus.

Liite 4. Asuntojen hinnat.

- a.) Turun kalleimmat asuinalueet, sijoitus turkulaisten ja suomalaisten asuinalueiden vertailussa. Kaikki talotyypit. Tiedot vuosilta 2019 ja 2018.

# Turussa	# Suomessa	Postinro	ASUINALUE	HINTA (€/M2)	MUUTOS (€/M2)	MUUTOS %
1	64	20520	Kupittaa	3564	256	8 %
2	70	20500	Itäinen keskusta	3515	11	0 %
3	73	20100	Turku Keskus	3467	196	6 %
4	83	20810	Martti-Korppolaismäki	3357	68	2 %
5	95	20700	Vartiovuori-Samppalinn	3243	262	9 %

Lähde: www.asuntojenhinnat.fi

- b.) Turun kerrostalokaksioden hintakehitys 2015-2019.

Kaupunginosa	Keskimääräiset neliöhinnat euroa					Muutos 2015 → 2019
	2015	2016	2017	2018	2019	
Nummi, Halinen, Kurala, Kohmo, Itäharju (20540)	1854	1902	2146	2133	2480	+33,8 %
Keskusta II	2508	2902	2893	3318	3325	+32,6 %
Hannunniitty	1565	1603	1761	2063	2074	+32,5 %
Martti (ennen 1980 rak.)	2589	2705	2874	3188	3366	+30,0 %
Vasaramäki	2017	2079	2216	2289	2604	+29,1 %
Keskusta VI ja VII	2747	2930	3132	3299	3537	+28,8 %
Yliopiston alue	2794	3010	3155	3450	3539	+26,7 %
Mäntymäki, Vähäheikkilä	2610	2730	2922	3199	3278	+25,6 %
Raunistula, Kastu, Kähäri	2113	2144	2497	2872	2587	+22,4 %
Itäharju (20520)	2747	2868	3208	3490	3256	+18,5 %
Iso-Heikkilä (vanhat)	2011	2033	2171	2240	2371	+17,9 %
Majakkaranta	2909	3108	3494	3429	3428	+17,8 %
Luolavuori	1166	1217	1439	1556	1365	+17,1 %
Uittamo	2042	2334	2323	2337	2333	+14,3 %
Peltola, Harittu	1790	1828	1874	1927	2003	+11,9 %
Koivula, Katarina	1822	2114	2147	1904	2030	+11,4 %
Varissuo	935	1025	1019	1044	1040	+11,2 %
Martti (1980 jälkeen rak.)	3218	3229	3689	3499	3576	+11,1 %
Ilpoinen	1435	1452	1471	1554	1588	+10,7 %
Pääskyvuori	1391	1415	1415	1610	1535	+10,4 %
Ilpoinen (20740)	1639	1867	1939	1762	1781	+8,7 %
Jäkärä	953	1038	996	1181	1023	+7,3 %
Nättinummi	1592	1625	1678	1649	1704	+7,0 %
Hepokulta, Teräsrautela, Länsinummi, Ruohonpää	1783	1814	1897	2028	1907	+7,0 %
Runosmäki, Kaeria (20360)	1321	1312	1361	1355	1400	+6,0 %
Suikkilä	1728	1702	1812	1971	1803	+4,3 %
Runosmäki	1250	1240	1268	1275	1304	+4,3 %
Pansio	1165	1097	1220	1060	1188	+2,0 %
Isponen	1970	1973	2071	2088	1954	-0,8 %
Pahaniemi	1260	1251	1147	1194	1211	-3,9 %
Hepokulta	1535	1519	1574	1518	1460	-4,9 %
Paltra	1693	1768	2003	1888	1605	-5,2 %
Lauste, Vaala	1094	1109	1145	1039	1012	-7,5 %

Lähde: Turun seudun OP-Kiinteistökeskus Turun Sanomien jutussa ”Asunnonostajat haluavat Turun keskustaan maksoi mitä maksoi” 19.1.2020. Grafiikka Turun Sanomien grafiikkaosaston luvalla. Muokattu korostamalla Martin kaupunginosan rivejä.

Liite 5. Refleksiivisyys ympäristösuhdetta ja itsenmuodostusta tarkastelevassa go-along -etnografiassa.

